

İLKÖĞRETİM

SOSYAL BİLGİLER

5

DERS KİTABI

Erol Ünal KARABIYIK

Talim ve Terbiye Kurulunun **30.12.2014** tarih ve **121** sayılı kararıyla
2015 - 2016 öğretim yılından itibaren 5 (beş) yıl süreyle
ders kitabı olarak kabul edilmiştir.

evren

YAYINCILIK VE BASIM SAN. TİC. AŞ

Bu kitabın her türlü yayın hakları,
Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince
Evren Yayıncılık ve Basım San. Tic. AŞ'ye aittir.

Editör : Bayram AKARSU
Dil Uzmanı : Fatma KARABIYIK ÜN
Görsel Tasarım Uzmanı : Abidin Celal BİNZET
Program Geliştirme Uzmanı : Doç. Dr. Erten GÖKÇE
Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı : Meltem Emel ÖZTÜRK
Rehberlik Uzmanı : Özlem ULAŞ

ISBN 978-975-7192-39-8

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

MEHMET ÂKİF ERSOY

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaid bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

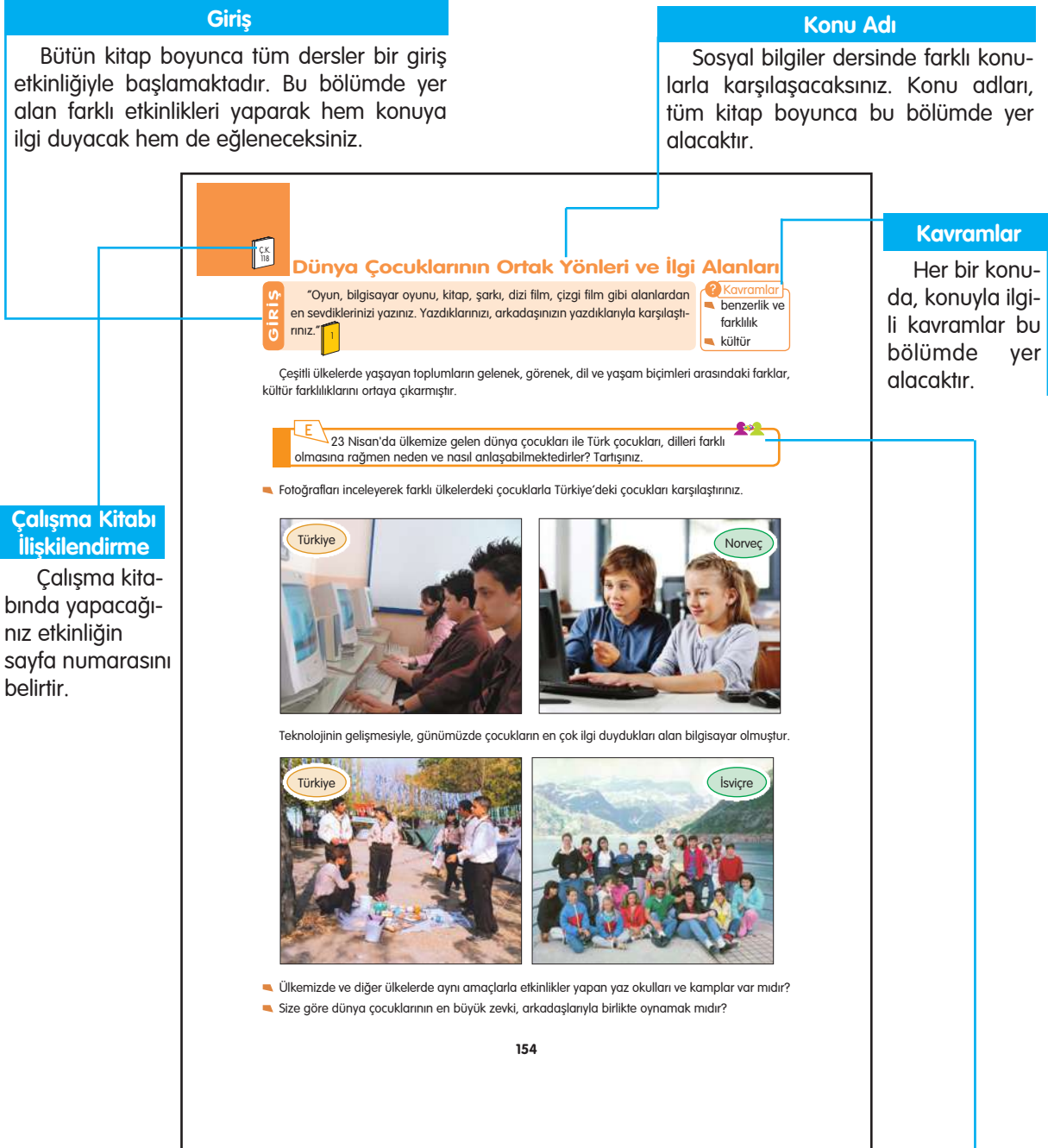
Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

ORGANİZASYON ŞEMASI

Çalışma kitabında yapacağınız etkinliğin numarasını belirtir.

Okul dışında yapılacak etkinliği belirtir.

Deftere yapılacak etkinliği belirtir.

Grup ile yapılacak etkinliği belirtir.

Etkinlik

Okulda ve evde yapacağınız etkinlikler bu bölümde yer alacaktır. Bu bölümde kullanılan semboller sizi ilgili yere yönlendirecektir.

Meraklı

Ders içinde öğrendiğiniz konularla ilgili sizde merak uyandıracak araştırmalar bu bölümde yer alacaktır.

ÇK
18

Çocuklar, dünyanın her yerinde toplumun geleceğidir. Bu nedenle, çocukların ilgi duydukları ve yetenekli oldukları alanlarda yetiştirilmeleri çok önemlidir. Bütün çocuklar, bakıma, sevgiye, korumaya ve ilgiye muhtaçtır.

Çocuklar, fiziksel ve duygusal özellikleri ile ilgi duydukları alanlar bakımından benzerlik ve farklılık gösterirler.

■ Aşağıdaki fotoğraflarda 23 Nisan'da ülkemize gelen çocuklardan birkaçı görülmektedir. Bu çocukların ilgi duydukları alanları okuyunuz.

Ulla (Ula) - İspanya

Resim yapmak, müzik dinlemek, tiyatro izlemek, halk oyunu oynamak, çizgi film seyretmek, bilgisayar oyunları oynamak.

Peter (Pitr) - Yeni Zelanda

Bilgisayar oyunları oynamak, bisiklete binmek, futbol oynamak, dizi film seyretmek.

Liz - Hindistan

Bilgisayar oyunları oynamak, bisiklete binmek, müzik dinlemek, sinemaya gitmek, dizi film seyretmek, dans etmek.

Karin - Makedonya

Basketbol oynamak, kitap okumak, dizi film seyretmek, sinemaya gitmek, müzik dinlemek.

Emir - Gürcistan

Bilgisayar oyunları ve futbol oynamak, buz pateni yapmak, kitap okumak.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

E

Atlaslarınızdaki dünya haritasından bir ülke seçiniz. Bu ülkeyi niçin seçtiğinizi belirtiniz ve bu ülkedeki bir yaşınıza mektup yazınız.

Meraklı

■ Bir sonraki ders için evinizde veya çevrenizde kullandığınız eşya, makine, taşıt ya da aletlerin adlarını ve ürettikleri ülkeleri araştırınız.

Gözden Geçirme

1. Ortak yönleriniz olduğunu düşündüğünüz bir dünya çocuğu ile daha kolay iletişim kurabilmek için neler yapmayı planlıyorsunuz?
2. Hangi dilden olursa olsun tüm dünya çocuklarının ortak özellikleri konusunda nasıl bir genelleme yaparsınız?

155

Gözden Geçirme

Konu ile ilgili yapacağınız çalışmalar bittikten sonra kendinizi değerlendirmenize yardımcı olmak için size birtakım sorular sorulmuştur. Soruların cevaplarını rahatlıkla verebiliyorsanız konuyla ilgili herhangi bir eksikliğinizi yok demektir. Sorulara cevap vermekte zorlanıyorsanız, konuyu tekrar incelemenizde yarar vardır.

İÇİNDEKİLER

1.ÜNİTE HAKLARIMI ÖĞRENİYORUM.....11

Gruptaki Yerim.....	12
Gruplardaki Rollerimiz.....	14
Hak ve Sorumluluk	16
Çocuk Olarak Haklarımız	20
Değerlendirme.....	24

2.ÜNİTE ADIM ADIM TÜRKİYE29

Doğal Varlıklar, Tarihî Mekânlar, Yapıtlar ve Nesnelere	30
Kültürel Özelliklerimiz	34
Atatürkçülüğü ve Atatürk İnkılaplarını Öğreniyorum	38
Atatürk İlke ve İnkılapları.....	42
Değerlendirme.....	48

3.ÜNİTE BÖLGEMİZİ TANIYALIM.....51

Yüzey Şekilleri	52
İklimin İnsan Faaliyetlerine Etkisi.....	56
Yaşadığımız Bölgede Nüfus ve Coğrafi Özellikler	58
Doğal Ortamı Değiştirmek ve Ondan Yararlanmak	60
Doğal Afetler ve Coğrafi Özellikler.....	62
Doğal Afetler ve Toplum Hayatı	64
Doğal Afetlere Neden Olan Uygulamalar	66
Değerlendirme.....	68

4.ÜNİTE ÜRETTİKLERİMİZ73

Ekonomik Faaliyetler.....	74
Ekonomik Faaliyetler ve Coğrafi Özellikler	78
Yaşadığımız Bölgedeki Meslekler.....	80
Ekonomik Faaliyetlerin Ülke Ekonomisindeki Yeri.....	82
Ekonomi ve İnsan	84
Üretime Katkı ve Görüşlerimiz	86
Ürün Tasarlama Çalışmalarımız.....	88
Değerlendirme.....	90

5.ÜNİTE GERÇEKLEŞEN DÜŞLER.....95

Teknolojik Ürünler ve Toplum Hayatımız	96
Buluş Yapanlar ve Bilim İnsanları	100
Atatürk ve Bilim.....	102
Sürelî Yayınları İzliyorum	104
Çalışmalarımızla İlgili Kaynak Gösteriyoruz.....	106
Değerlendirme.....	108

6.ÜNİTE TOPLUM İÇİN ÇALIŞANLAR.....113

Kurumlar ve Toplumun Temel İhtiyaçları	114
Kurumların İnsan Yaşamındaki Yeri.....	116
Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkinlik Alanları.....	118
Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkinlikleri.....	122
Sivil Toplum Kuruluşları ve Resmî Kurumlar	124
Değerlendirme.....	126

7.ÜNİTE

BİR ÜLKE, BİR BAYRAK 131

Toplumsal Yaşam ve Yasalar	132
Merkeze Bağlı Yönetim Birimlerinin Temel Görevleri	136
Merkezî Yönetim Birimlerinin Temel Görevleri	140
Demokratik Yönetim Birimleri ve Ulusal Egemenlik.....	144
Ulusal Egemenlik ve Bağımsızlık Sembolleri.....	146
Değerlendirme.....	148

8.ÜNİTE

HEPİMİZİN DÜNYASI 153

Dünya Çocuklarının Ortak Yönleri ve İlgili Alanları	154
Ülkeler ve Ekonomik Alışveriş	156
Ekonomik İlişkiler, Ulaşım ve İletişim	158
Ülkelerin Ortak Miras Ögeleri	160
Turizm, Ortak Miras ve Uluslararası İlişkiler.....	164
Değerlendirme.....	168
SÖZLÜK	172
KRONOLOJİ	178
KAYNAKÇA.....	180
TÜRKİYE HARİTASI	183
TÜRK DÜNYASI HARİTASI	184

1. ÜNİTE: HAKLARIMI ÖĞRENİYORUM

Bu ünite;

- Bulduğumuz çeşitli grup ve kurumlar içindeki yerimiz
- İçinde bulunduğumuz gruplardaki rollerimiz
- Rollerin gerektirdiği hak ve sorumluluklar
- Çocuk hakları

konularında bilgiler edineceğiz.

Gruptaki Yerim

GİRİŞ

Okulda ve okul dışında bir hafta boyunca yaptığınız etkinlikleri defterinize listeleyniz.

Bu etkinlikleri grupta mı, yoksa tek başınıza mı gerçekleştirdiniz? Grupta yaptıklarınızı işaretleyiniz.

Gruplardan birine katılmanızla ilgili 5N 1K çalışmasını yapınız.

? Kavramlar

- ▀ birey
- ▀ duygu
- ▀ düşünce
- ▀ grup
- ▀ kimlik
- ▀ kurum

Ben, Türk toplumunun bir bireyiyim. Doğduğum anda ailemin bir üyesi oldum. Zaman geçtikçe başka insanlarla bir araya geldim.

Toplu hâlde yaşamamanın sonucu olarak okul, aile, spor kulübü gibi çeşitli grup ve kurumlar içinde yer aldım.

Grup, bireylerin etkileşim içinde bulunduğu insan topluluğudur.

Siz de yaşamınızın büyük bir kısmını, grup ve kurumlar içinde geçirirsiniz. Aile, okul, oyun grubu, halk oyunları grubu ve öğrenci kulübü bunlardan bazılarıdır.

▀ Siz bu grup ve kurumların hangilerine kendi isteğinizle girdiniz?

▀ Aşağıda bireylerin hangi amaçlarla bir araya gelerek gruplar oluşturduğuna yönelik örnekler verilmiştir. İnceleyiniz.

eğitim görmek

ortak çıkarlarını korumak

oyun oynamak

yardımlaşmak

spor yapmak

gezmek

barınmak

eğlenmek

araştırma yapmak

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

2

- Aşağıda verilen şemayı inceleyiniz. İçinde bulunduğunuz grupların adını yazarak özelliklerini belirtiniz.

Her grubun kendine has özellikleri vardır. Gruplar;

- büyük veya küçük olabilir.
- resmî veya özel olabilir.
- uzun veya kısa süreli olabilir.
- farklı alanlarda faaliyet gösterebilir.
- değişik sayıda üyeye sahip olabilir.

- Aşağıda verilen şemayı inceleyiniz.

Kurum

- İşleyişleri kanunlarla belirlenir.
- Uzun sürelidir.
- Çalışanların ücretleri kurum tarafından karşılanır.

Kurumlar, topluma hizmet etmek amacıyla kurulmuştur. Türk Dil Kurumu, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü gibi.

Ben, öncelikle aile grubu içinde kendimi tanımaya ve anlamaya çalıştım. Belirli olaylar herkeste olduğu gibi bende de farklı duygu ve düşünceler uyandırdı. Çünkü ben birey olarak fiziksel, duygusal ve zihinsel özelliklere sahip bir kişiyim.

Bu özelliklerim kimliğimi ve kişiliğimi oluşturdu. Kimlik özelliklerim, katıldığım grup ve kurumlar içindeki yerimi belirlememe yardımcı oldu.

Bunun dışında grup içindeki yerimi; yaptığım iş, eğitim durumum, ilgilerim, yeteneklerim, çabalarım belirler.

Bir grup veya kurumda yer almak, verimliliğimi artırır. Ortak bir amaca göre birlikte bazı davranışlar geliştirmemi sağlar. Güven duygumu geliştirir.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

E

İçinde yer aldığınız grupları defterinize listeleiniz ve karşılıklarına yaptığınız faaliyetleri yazınız.

E

İçinde yer aldığınız bir gruba başka üyelerin de katılmasını istiyorsunuz. Bunu sağlamak amacıyla arkadaşlarınızı ikna edici bir yazı yazınız. Grubunuzun yaptığı faaliyetleri anlatan bir broşür hazırlayınız. Grubunuzun faaliyetlerini yansıtan bir slogan bulunuz.

Gözden Geçirme

Bulduğunuz grup ve kurumlardaki yerinizi belirlemenizin size sağlayacağı yararlar nelerdir?

Gruplardaki Rollerimiz

GİRİŞ

■ Öğretmeninizin okuyacağı masalı dinleyiniz.

Bu masalı biriniz hiç vurgu ve tonlama yapmadan okusun. Daha sonra aranızdan istekli olanlar, aynı masalı aşağıda belirtilen durumlara uygun vurgu ve tonlamayla okusunlar.

- Yatmadan önce küçük bir çocuğa masal anlatır gibi,
- Anneanneye yazılmış bir mektubu okur gibi,
- Öğretmeni, çeşitli dizi ya da masal kahramanlarını seslendirir gibi,
- Gizli bir mesaj iletir gibi,
- Şok yaratan bir haberi verir gibi,
- Televizyon haberlerini sunar gibi.

? Kavramlar

- davranış
- liderlik
- rol

Günlük yaşamımda çeşitli gruplar içinde bulunuyorum. Bulduğum gruptaki yerimle ilgili olarak üstlendiğim bir rolüm var. Bu rol, gruptaki diğer kişilerin benden beklediği davranışlardır. Bu davranışları gösterirsem rolümü yerine getirmiş olurum.

Çalışmak, düşünmek, yardımlaşmak, koşmak, yürümek davranışlarımdan bazılarıdır.

Bu davranışları iç ve dış etkilere karşı geliştiriyorum. Örneğin futbol takımında kalecilik yaparken kaleye atılan topu bir hamlede kurtarmışım. Eve dönerken Emine teyzenin elindeki ağır çantayı taşımasına yardım etmişim.

Bulduğumuz her grupta üstlendiğimiz roller farklıdır.

Aşağıdaki tabloyu inceleyiniz.

GRUP	ROL	BEKLENEN DAVRANIŞ
Aile	Çocuk	Sevgi, saygı, yardımlaşma
Sınıf	Öğrenci	Ders çalışma
Spor kulübü	Kaleci	Topun kaleye girmesini engelleme
Kamp grubu	İzci	Kamp kurallarına uyma
Servis grubu	Yolcu	Servise binerken, servis içinde ve servisten inerken kurallara uygun davranma

■ Siz, tablodaki "beklenen davranış" bölümüne başka neler ekleyebilirsiniz?

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

1,2

Aynı grup içinde farklı rollerim de bulunmaktadır. Örneğin aile grubunda kardeş, çocuk; sınıfta öğrenci, arkadaş gibi.

Sınıfta hem öğrenci hem de sınıf başkanımı. Peki, siz benim sınıf içinde asıl rolümün ne olduğunu biliyor musunuz?

Bulduğumuz grubun varlığını sürdürebilmesi, her bireyin üstlendiği rolü en iyi şekilde yerine getirmesiyle mümkündür.

Her grupta rollerin oluşturduğu bir düzen vardır. Bu düzende, grup içinde görev ve sorumlulukların dağılımını sağlayan, gruba yön veren bir lider bulunur.

► İyi bir liderde hangi özelliklerin bulunması gerektiğini düşünüyorsunuz?

E

Gruptaki üyelerin iş bölümü yaparak birlikte çalışmaları, grubun başarısı açısından neden önemlidir?

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

3,6

👁️ Gözden Geçirme

1. Okulunuzdaki rolünüzle evdeki rolünüz arasındaki benzerlik ve farklılıkları açıklayınız.
2. Grubunuzdaki bir arkadaşınız, projeniz için yaptığınız araştırmalarla ilgili raporu hazırlama rolünü üstlendi. Fakat raporu zamanında hazırlamadığını gördünüz. Bu durumda neler olabileceğini ona nasıl anlatırsınız?

Hak ve Sorumluluk

GİRİŞ

Evinizde herkesin yapması gereken bazı işler vardır. Ailenin her bireyi üstlendiği işleri yaparsa bütün işler yolunda gider. Bu nedenle her birey, ev işlerinde üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmelidir. Belirtilen işleri, ailede kimlerin yaptıklarını yazınız.

Eğer o işi herkes yapıyorsa yanına "herkes" yazınız.

? Kavramlar

- hoşgörü
- iş bölümü
- sorumluluk

■ Aşağıdaki metni okuyunuz.

Birlikte Çalışıyoruz

Sıla, okuldaki Çevre Koruma Kulübünün gönüllü üyesidir. Bu kulübün üyesi olan arkadaşlarıyla öğretmenlerinin rehberliğinde bir toplantı yaptılar. Kulüpte aldıkları roller ile bu rollerin gerektirdiği hak ve sorumluluklar üzerine tartıştılar. Yapacakları çalışmaları belirlediler.

Sıla: Okulumuzun içinin, çevresinin temiz ve bakımlı olması çok önemlidir.

Oya: Evet, her çocuğun temiz ve sağlıklı bir ortamda eğitim görme hakkı vardır.

Öğretmen: Çok haklısınız çocuklar. Ancak bu, herkesin üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmesiyle mümkün olabilir. Bu konuda okul müdürü, müdür yardımcıları, biz öğretmenler, diğer çalışanlar ve öğrencilerin ayrı ayrı sorumlulukları bulunmaktadır.

Oya: O hâlde biz de bu gruptaki rolümüzün gereği olarak üzerimize düşenleri belirleyelim.

Burak: Bana göre çevremizin temiz tutulmasını, okul çevresinin ağaçlandırılmasını ve kâğıt, plastik gibi atıkların yeniden değerlendirilmesini sağlamak için ilgili kurum ve kuruluşlardan yardım istemek gibi sorumluluklarımız vardır.

Bunun üzerine kulüp lideri, aralarında iş bölümü yaptı. Bir grup, diğer sınıflardaki öğrencilerin de katılımıyla okul çevresinin temiz tutulması için kampanya düzenleyecekti. Diğer bir grup, okul çevresinin düzenlenmesini üstlendi. Bir başka grup, atık kâğıt ve plastiklerin değerlendirilmesi için ilgili kurum ve kuruluşlarla görüşme yapacaktı.

Aldıkları roller ve yapacakları işler çok heyecan vericiydi. Hepsi şimdiden sonuçları görür gibiydi.

■ Öğrencilerin kulüpleriyle ilgili çalışmaları hakkında neler düşünüyorsunuz?

■ Üzerlerine aldıkları sorumlulukları yerine getirmezlerse ne gibi sorunlarla karşılaşabilirler?

Bulduğum grupta benden birtakım davranışlar beklenmektedir. Bu davranışlar, benim üstlendiğim roldür. Bu rol, bana bazı haklar sağlamakta ve sorumluluklar yüklemektedir. Üstlendiğim rolün gerektirdiği işleri en iyi şekilde yaptığımda hem bana tanınan hakları kullanmış hem de sorumluluğumu yerine getirmiş olurum.

E

Siz de katıldığınız gruptaki rollerinizin gerektirdiği hak ve sorumlulukları yazınız.

Benim; okuluma, çevreme, topluma, aileme, doğaya, arkadaşlarıma ve kendime karşı sorumluluklarım var.

■ Siz kimlere karşı sorumlu olduğunuzu düşünüyorsunuz?

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

2

■ Aşağıdaki metni okuyunuz.

Ailemiz

Hande'nin ailesinde güçlü bir dayanışma, iş bölümü ve bağlılık vardır. Aile bireyleri birlikte çalışarak birçok işi başarıyla yürütmektedirler. Ailede, her bireyin ayrı bir rolü ile bu rolün gerektirdiği hak ve sorumluluklar vardır. Bu hak ve sorumluluklar gelenek, görenek ve yasalarla belirtilmiştir.

Hande, aile içindeki hak ve sorumluluklarını şöyle açıklıyordu:

— Benim rahat, huzur ve güven içinde, sağlıklı yaşamak; eğitim görmek gibi haklarım var.

Bunun yanı sıra; ev işlerinde aileme yardımcı olmak, ders çalışmak, temizliğime dikkat etmek, eşyalarımı özenli kullanmak gibi sorumluluklarım da bulunmaktadır.

Ailemdeki her bireyin hak ve sorumluluklarını bilmesi; sevgi, saygı, hoşgörü ve dayanışma içinde düzenli bir ortam oluşturmaktadır. Hepimiz bu durumdan çok memnunuz.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

3

Bulduğum gruplarda kendimi rahat, huzurlu hissetmek; ilişkilerimi iyi yürütmek için kişisel sorumluluklarıma uygun davranmam çok önemlidir. Bunun için;

Düzenli çalışma alışkanlığı, diğer sorumluluklarımı yerine getirirken bana kolaylık sağlıyor.

■ Hangi davranışları yapmamız, düzenli çalışma alışkanlığına sahip olduğumuzu gösterir?

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

4

Okulda Huzur ve Düzen

Okula başladığım günü hiç unutmuyorum. Bir yandan artık büyüdüğüm ve okullu olduğum için seviniyor, diğer yandan da yerine getirmem gereken sorumluluklardan korkuyordum. Biraz zor olsa da birkaç hafta içinde okula alışmışım.

Bu yıl, okulumuzda uymamız gereken kuralları arkadaşlarımızla birlikte belirledik. Çünkü, bu kurallar bizim huzurlu ve düzenli yaşamamızı sağlıyordu.

Daha sonra bize düşen hak ve sorumlulukları belirledik. Önemli haklarımızdan birinin eğitim hakkı olduğu konusunda hepimiz aynı fikirdedik.

Eğitim hakkımızı kullanmamızda öğretmenlerimizin rolünün çok önemli olduğunu biliyorduk.

Öğretmenlerimiz bize okuma yazma öğrettiler. Okuma sevgisi ve okuma alışkanlığı kazandırdılar. Yeni bilgi ve beceriler edinmemizi sağladılar. Bizi geleceğe hazırlamak için el birliğiyle çalıştılar.

Okul müdürümüz, okulumuzun eğitim ve öğretime uygun hâle getirilmesini, okulumuza birçok araç gerecin alınmasını sağladı. Bizim kullanımımıza sundu. Ben, bu araç gereçleri özenli kullanmamız gerektiğini biliyor ve buna uygun davranıyorum.

- Aşağıdaki diyagramı inceleyiniz. "Okulda Huzur ve Düzen" adlı metni göz önünde bulundurarak defterinize bir paragraflık yazı yazınız.

E

Sınıfınızda gördüğünüz araç gereçlerin isimlerini belirleyiniz.

Bu araç gereçlere karşı nasıl bir sorumluluk geliştirdiğinizi arkadaşlarınızla tartışınız ve çıkardığınız sonuçları defterinize yazınız.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

5

Günlük yaşamımda herkesin kullanımına açık yerlerden de yararlanıyorum. Buralarda uyulması gereken kuralların bilincindeyim. Bunlara uymak, benim toplumsal sorumluluklarımdandır.

Ayrıca katıldığım gruplarda, yaşadığımız çevrede karşılaştığımız sorunları arkadaşlarımla birlikte ele alıyoruz. Böylece toplumsal duyarlılığı artırmaya çalışıyoruz.

• Bunu yaparken önce aşağıdaki toplumsal sorunları belirledik.

Sağlığa zararlı maddelerin kullanımına bağlı sorunlar,
Kitap okumaya karşı ilgisizlik,
Kız çocuklarının eğitimi,
Trafik kazaları,
Çocuk hakları gibi.

- Konu ile ilgili bilgi topladık.
 - Bizim gibi düşünen kişilerle bir araya gelerek neler yapabileceğimizi planladık.
 - Hep birlikte planımızı uygulamaya koyduk.
- Siz, sosyal sorunlara başka hangi örnekleri verebilirsiniz?

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

6

İçinde yaşadığım doğal çevreyle ilgili olarak birtakım hak ve sorumluluklarım olduğunu biliyorum.

HAKLARIM	SORUMLULUKLARIM
Doğanın bize sunduğu hava, su, toprak gibi doğal kaynakları kullanmak	Doğal kaynakları kullanma sırasında duyarlı davranarak doğayı korumak

Doğanın korunması konusunda diğer gönüllü kişilerle birlikte duyarlılık gösteriyorum. Bu durumda, doğaya karşı sorumlu davranmış olduğumu düşünüyorum. Hangi davranışları yaptığım zaman doğaya karşı duyarlı davranmış olurum?

Gözden Geçirme

1. Aile içindeki kişisel sorumluluklarınızla, okuldaki kişisel sorumluluklarınız arasındaki benzerlik ve farklılıkları Venn (Ven) şemasında gösteriniz.
2. Grubunuzla birlikte doğa ve toplum sorunlarından birini ele alın. Bu konuda neler yapacağınızı planlayınız. Toplumdaki bireylerin sorumlulukları ile ilgili poster, reklam metni, slogan veya pankart hazırlayınız.

Çocuk Olarak Haklarımız

GİRİŞ

Adınızı belirtmeden, büyüklerinizin sizin için yapmasını istediğiniz çok önemli üç isteği ayrı ayrı küçük kâğıtlara yazınız. Yazdıklarınızı dilek kutusuna atınız. Ders sonunda bu dileklerle, öğrendiğiniz çocuk haklarını karşılaştırınız. Hangi isteğin, hangi çocuk hakkıyla ilgili olduğunu bulunuz.

? Kavramlar
sözleşme

Ben değerli bir bireyim. Başkalarının haklarına saygılı davranırım. Onların görüş ve düşüncelerini farklı da olsa değerli bulurum. Konuşanı sabırla dinler, sorunları iletişim kurarak çözerim.

Nurçin Öğretmen, öğrencilerine çocuk haklarını anlatıyordu:

— Günümüzde çocukları anlamak ve onlara daha iyi olanaklar sunmak amacıyla birçok kuruluş, pek çok çalışma ve proje gerçekleştirmektedir. Bunların başında Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) (Yunifef) gelmektedir.

20 Kasım 1989 tarihinde onaylanan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, tarihte en geniş kabul gören insan hakları belgesidir. Türkiye, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi 1990 yılında imzalamıştır. 54 maddeden oluşan sözleşme, dört ana bölümde toplanabilir.

■ Sizce, çocuklar neden sadece anne babalarının değil de tüm insanlığın en değerli varlıklarıdır?

Eşit şartlarda eğitim görmek, sağlıklı ve güvenli bir ortamda bulunmak en doğal hakkımdır. Böyle ortamlarda kendime güven duyarak yetiştirilirim, gelecekte huzur ve barışın da güvencesi olabilirim.

■ Aşağıdaki gazete haberini okuyunuz.

ÇOCUK HAKLARI MERCEK ALTINDA

TÜRKİYE'DE İLK KEZ BURSA'DA DÜZENLENEN 1. ULUSLARARASI ÇOCUK HAKLARI FİLM FESTİVALİ, ÇOCUKLARIN HAKLARINI GÜNDEME GETİRİYOR.

Bursa Valiliği, Büyükşehir Belediyesi, Osmangazi, Yıldırım ve Nilüfer belediyeleri, Bursa Kent Konseyi ve UNICEF Türkiye Millî Komitesi iş birliğiyle düzenlenen 'Uluslararası Çocuk Hakları Film Festivali', Türkiye'de ilk kez Bursa'da gerçekleştiriliyor.

'Mutlu bir dünya, mutlu çocuklarla mümkündür.' fikrinden hareketle, çocukların barış dolu bir dünyada yaşamak istediklerini gözler önüne seren festival, Atatürk Kongre Kültür Merkezi'ndeki (Merinos AKKM) açılış töreniyle başladı. Festival 3 gün boyunca çocuk yönetmenlerin çektiği filmler ve 'Yetişkinlerden Çocuk Hakları' konulu film gösterimlerinin yanı sıra paneller ve atölye çalışmalarıyla devam edecek.

Bursa Valisi, bugün eğitimden, ilgiden, şefkatten uzak yaşamak zorunda kalan, kaderine terk edilmiş çocukların var olduğunu, çocukların haklarına önem verilmesi gerektiğini ve bu noktada da kamu kurum ve kuruluşlarının her geçen gün ihtiyaç sahibi olan ya da olmayan tüm çocukların eğitimlerine ve kişisel gelişimlerine katkı sağladığına işaret etti.

Gazete Haberi, 21.11.2011. (Düzenlenmiştir.)

Serkanlar derste çocuk haklarını işliyordu. Bunun için öğrenciler dört gruba ayrıldı. Birinci grup yaşama, ikinci grup gelişme, üçüncü grup korunma, dördüncü grup ise katılım ile ilgili çocuk haklarını savunacaktı. Her grup, savunacağı hakla ilgili bir olayı tahtaya yazdı. Olayı, savunduğu çocuk hakları ile ilişkilendirdi.

■ Çocuk hakları ile ilgili aşağıdaki metni okuyunuz.

Yaşama ile İlgili Haklarım

Ben doğduktan sonra varlığımı sürdürmem sağlanmalıdır. Bunun için;

- Yeterli bir yaşam düzeyi,
- Sıcak bir yuva,
- Beslenme, sağlık ve bakım ihtiyaçlarım karşılanmalıdır.

Gelişme ile İlgili Haklarım

Benim bilgi düzeyimin ve doğal yeteneklerimin geliştirilmesi, gelişme ile ilgili haklarımdandır. Bana;

- Eğitim,
- Oyun, eğlence ve kültürel etkinlik,
- Haber alma ve yayma olanakları,
- Düşünce ve vicdan özgürlüğü sağlanmalıdır.

Korunma ile İlgili Haklarım

Bu haklar, benim her türlü kötü muamele-ye, ihmal ve sömürüye karşı korunmamı içerir. Bunun yanında;

- Göçmen ve sığınmacı çocuklar korunmalı ve kollanmalı,
- Yasalarla belirlenmiş çalışma yaşının altındaki çocuklar, işçi olarak çalıştırılmamalı,
- Çocuklar, kötü alışkanlıklardan korunmalıdır.

Katılım ile İlgili Haklarım

- İçinde bulunduğum ortama, ülkeme katılımda bulunacak birey olarak yetiştirilmek,
- Görüş bildirebilmek,
- Kendimi ilgilendiren konularda söz sahibi olabilmek,
- İleride sorumlu vatandaş olabilmek için toplum faaliyetlerinde yer alma haklarım vardır.

E

Dersin başında yazmış olduğunuz isteklerinizin hangi çocuk haklarıyla ilgili olduğunu grubunuzla bulunuz.

E

Gazetelerden bulabildiğiniz çocukların yaşama, gelişme, korunma ve katılım hakları ile ilgili haberleri kesip sınıfa getiriniz. Kendinize ait bir "Benim Çocuk Haklarım" listesi hazırlayınız.

Aşağıda Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'den bazı maddeler sadeleştirilip kısaltılarak verilmiştir. İnceleyiniz.

Her insan 18 yaşına kadar çocuk sayılır ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de belirlenen bütün haklara sahiptir.

(Madde 1)

Hiçbir çocuk ırkı, rengi, dili, dini veya cinsiyeti yüzünden ayrıma tabi tutulamaz.

(Madde 2)

Dünyaya gelen her çocuğun yaşatılma-ya, en iyi biçimde gelişmeye hakkı vardır.

(Madde 6)

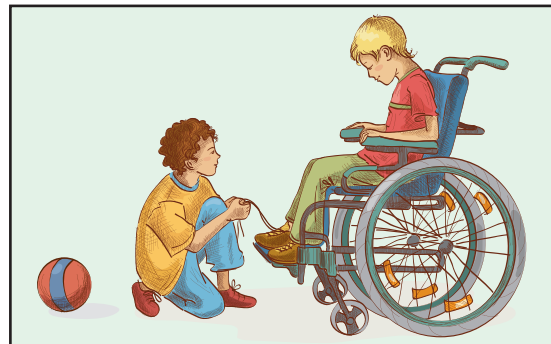
Her çocuğun iyi beslenmeye, sıcak bir yuvaya ve bir aileye sahip olma hakkı vardır.

(Madde 9)

Her çocuk düşüncesini özgürce açıklama hakkına sahiptir.

(Madde 12, 13)

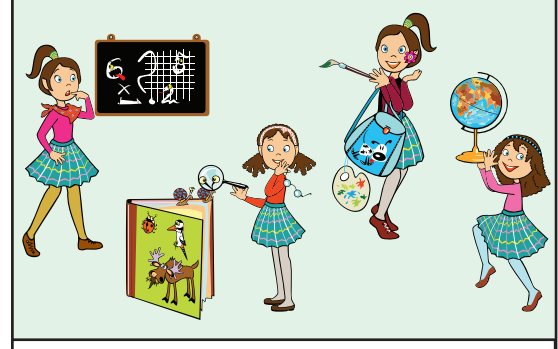
Zihnen ve bedenen engelli her çocuğun aile ve devlet tarafından özel korunma, kollanma, bakım ve eğitim yoluyla kendine güvenli, saygın bireyler olarak yetiştirilmeye ve yardım görmeye hakkı vardır.

(Madde 23)

Çocuğun, sağlık hizmeti veren kuruluşlardan yararlanma hakkı vardır.
(Madde 24)

Her çocuğun, sosyal sigorta dâhil sosyal güvenlikten yararlanma hakkı vardır.
(Madde 26)

Çocuğun eğitim hakkı vardır.
(Madde 28)

Çocuk eğitimi; çocuğun kişiliğini, zihinsel ve bedensel yeteneklerini olabildiğince geliştirebilecek şekilde yapılmalıdır.
(Madde 29)

Her çocuğun dinlenme, boş zamanı değerlendirme, oynama, kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkı vardır.
(Madde 31)

Ülke yasalarının belirlediği yaş ve sınırların altındaki hiçbir çocuk işçi olarak çalıştırılmaz. Çalışabilecek olsa bile işveren; çocuğun sağlık, eğitim, oyun ve dinlenme haklarını korumakla yükümlüdür.
(Madde 32)

Çocuğun her türlü şiddet ve sömürüye karşı korunma hakkı vardır.
(Madde 32, 33, 34, 35, 36, 37)

Her çocuğun silahtan, savaştan ve uyuşturucu maddelerden uzak tutulmaya, tehlike ve doğal afetler karşısında öncelikle korunmaya ve kurtarılmaya hakkı vardır.
(Madde 33, 38)

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

1-6

Gözden Geçirme

1. Çocuk olarak haklarınızı bilmenin size sağladığı yararlar nelerdir?
2. Çocuk haklarından birini seçerek bu hak ile ilgili bir poster hazırlayınız.

Değerlendirme

Boşluk Doldurma

Aşağıdaki sözcükleri kullanarak cümleleri tamamlayınız.

hak rol kurum bireyler
sorumlulukların grup hoşgörülü kimlik

1. Aile bireyleri arasında iş bölümü yapılması, aile işlerinin daha düzenli yürümesini sağlar. Bu da aile içinde sevgi, saygı ve bir ortam oluşmasına katkıda bulunur.
2. Bulduğumuz gruptaki yerimizle ilgili olarak kişilerin bizden bekledikleri davranışlar bütünü olarak adlandırılır.
3. Grup içinde yapılacak işlerle ilgili yerine getirilmemesi çatışmalara neden olur.
4. Öğrenim görmek, her birey için önemli bir ve sorumluluktur.
5. Okul, bireylerin öğrenim gördükleri bir ve aileden sonra eğitim gördükleri ikinci bir yuvadır.
6. Basketbol oynamak için arkadaşlarımızla oluşturduğumuz birlikteliğe adı verilir.
7. Toplum sorunlarıyla ilgilenen ve bu sorunlara çözüm önerileri getiren duyarlılık göstermiş olurlar.

Kavramları İlişkilendirme

Aşağıdaki sözcük ve sözcük gruplarını kullanarak kavram ilişkilendirme çalışmasını tamamlayınız.

roller doğaya haklar ders
katılımda toplumsal eğitim grup
sorumluluklar duyarlılık iş bölümü

Çoktan Seçmeli

Aşağıdaki sorulara ait doğru seçeneği işaretleyiniz.

18. Rollerimizi gerektiği gibi yerine getirirsek sorumluluklarımızı da yerine getirmiş oluruz.

Buna göre aşağıdaki rol ve sorumluluk ilişkilendirmesinden hangisi yanlıştır?

<u>Rol</u>	<u>Sorumluluk</u>
A) Kaleci	Maçta gol yememek
B) Öğrenci	Ödevlerini zamanında yapmak
C) Öğretmen	Sınıfı temizlemek
D) Aşçı	Yemek yapmak

19. Aşağıdakilerden hangisi Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’de “korunma” ile ilgili haklar arasında yer almıştır?

- A) Bilgi ve beceri kazandırılması
- B) Kültürel etkinliklere katılması
- C) Kendini ilgilendiren konularda söz hakkı verilmesi
- D) Kötü alışkanlıklardan uzak tutulması

20. Aşağıda bazı gruplar ve bu gruplarda yer alacak bireylerin rolleri eşleştirilmiştir.

Bu eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

<u>Grup</u>	<u>Rol</u>
A) Basketbol takımı	Kaleci
B) Sınıf	Öğrenci
C) Okul	Öğretmen
D) Aile	Çocuk

21. Eğitim ve kültürel etkinliklerle ilgili isteklerimiz, çocuk haklarının hangi bölümü ile ilgilidir?

- A) Yaşama ile ilgili haklar
- B) Gelişme ile ilgili haklar
- C) Korunma ile ilgili haklar
- D) Katılım ile ilgili haklar

22. Aşağıdakilerden hangisi, çocuk haklarının korunması konusunda çalışmalar yapan kurumlardan biri değildir?

- A) UNICEF
- B) Birleşmiş Milletler
- C) Millî Eğitim Bakanlığı
- D) TEMA Vakfı

Doğru, Yanlış

Aşağıda verilen ifadelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız. Yanlış olduğunu düşündüğünüz cümlelerin doğrusunu yazınız.

23. () Kurumlar, topluma hizmet etmek amacıyla kurulmuştur.

.....

24. () Bireyler; eğitim görmek, gezmek, yardımlaşmak, oyun oynamak vb. ortak amaçlarla bir araya gelerek grup oluştururlar.

.....

25. () Gruptaki üyelerin tek başlarına çalışmaları, grubun başarısını artırır.

.....

26. () 10 yaşına kadar her insan, çocuk sayılır ve Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de belirtilen bütün haklara sahiptir.

.....

Eleştirel Düşünme

27. Bütün çocukların iyi bir eğitim alma hakkı vardır. Ancak bazı çocuklar bundan yararlanabilmektedir. Çocukların eğitim alma hakkına engel olan üç neden ve bu nedenlere uygun çözüm yollarını yazınız.

28. Bir kişi, sigaranın zararlarını bildiği hâlde sigara içmeye devam ediyor veya bir başka kişi çevrenin kirletilmemesi gerektiğini bildiği hâlde yere kâğıt, çöp gibi maddeler atıyor. Sizce bunun nasıl bir açıklaması olabilir? Bu durumların ortaya çıkmaması için ne gibi önlemler alınabilir?

Becerileri Gözden Geçirme

29. Ders kitabınızın 17. sayfasındaki " Kişisel Sorumluluklarım" ile ilgili zihin haritasını inceleyerek burada verilen sorumluluklardan birini seçiniz. Seçtiğiniz konuyla ilgili olarak bir metin yazınız. Bunun için;

- Seçtiğiniz konuyla ilgili olarak yaşadığınız bir olayı hayalinizde canlandırınız.
- Yazınızda, yaşadığınız olayla ilgili canlı örnekler gösteriniz.
- Bu olayda benzetmelere ve duygulara yer veriniz.
- Olayları oluş sırasına göre yazmaya özen gösteriniz.

Düşün ve Yaz

Sınıfınızdaki Kütüphanecilik Kulübünün bir üyesi olduğunuzu düşününüz. Grubunuzla birlikte ne tür etkinlikler yapabilirsiniz? Yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ünite Hakkında Yazma

Aşağıda verilen bölümü bir kâğıda geçiriniz. Verilen ana fikirleri destekleyen üç cümle yazarak ürün dosyanız için bir sayfa oluşturunuz.

Katıldığımız gruplarda iş birliği içinde çalışırız.

1.
.....
2.
.....
3.
.....

Üstlendiğimiz rolü en iyi şekilde yapmamız gerekir.

1.
.....
2.
.....
3.
.....

Bütün çocukların hakları vardır ve bu haklar korunmalıdır.

1.
.....
2.
.....
3.
.....

E

Çalışma kitabındaki "Değerlendirme" bölümünü yapınız.

2. ÜNİTE: ADIM ADIM TÜRKİYE

Bu ünite;

- Çevremizdeki ve ülkemizdeki doğal varlıklar
 - Ülkemizdeki kültürel özellikler
 - Ülkemizin çeşitli yerlerindeki kültürel özelliklerin benzerlik ve farklılıkları
 - Kültürel öğelerin sosyal yaşamdaki önemi
 - Atatürk inkılapları, ilkeleri ve inkılapların günlük yaşama etkileri
- konularında bilgiler edineceğiz.

Doğal Varlıklar, Tarihî Mekânlar, Yapıtlar ve Nesnelere

GİRİŞ

Gördüğünüz veya hayalinizde canlandırdığınız bir yerin resmini yapınız. Burası ağaçlık bir alan, akarsu kenarı, şelale, mağara veya yer altı su kaynaklarının bulunduğu bir yer olabilir. Yaptığınız resim gerçekte var olan bir yer midir? Varsa neresidir?

Yaz tatilinde bir seyahat şirketinin düzenlediği turlara katılarak yurdumuzun çeşitli yerlerini dolaştık. Bu gezi sırasında ülkemizin her yanında doğanın bir oya gibi özenle işlendiği doğal güzellikleri fark ettim. Gördüğüm tarihî mekânlar ve eserler (yapıtlar, nesnelere) geçmişimizi daha iyi tanımama yardımcı oldu. Okullar açıldığında gördüğümüz yerlerin fotoğraflarını sınıfa getirerek arkadaşlarımızla inceledik. Antalya'daki Kurşunlu Şelalesi ile Alanya'daki Kızıl Kule'yi çok beğendim.

▲ Kurşunlu Şelalesi - Antalya

▲ Kızıl Kule - Alanya

Aşağıdakilere benzer fotoğrafları inceledik. Ülkemizdeki doğal varlıklar hakkında fikir edindik.

▲ Abant Gölü - Bolu

▲ Peribacaları - Nevşehir

Aşağıdaki gazete haberini okuyunuz. Haberde adı geçen ilçeyi gördüyseniz arkadaşlarınıza anlatınız.

KAZIDA ROMA DÖNEMİ'NE AİT TAPINAK ÇIKTI

Bartın'ın Amasra ilçesinde temel kazısında Roma Dönemi'ne ait tapınak kalıntılarına rastlanıldı.

Kum Mahallesi'nde Amasra Müze Müdürlüğüne yapılan sondaj çalışmalarında Roma Dönemi'ne ait sütun başlığı ve kaidelere ulaşıldı. Bunun üzerine Karabük Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca, 3 bin metrekarelik alanda kazı yapılması kararı alındı.

Amasra Müze Müdürü "İlçemizde yapılan her kazı, müdürlüğümüzün izni ve gözetimine tabidir. Tabii Amasra'nın neresini kazarsanız Roma ve Bizans dönemlerine ait zengin eserlere rastlıyorsunuz." diye konuştu.

Gazete Haberi, 25.06.2014. (Düzenlenmiştir.)

■ Doğal varlıklarla ilgili zihin haritasını defterinize yapınız.

Öğretmenimiz, ormanların sahip olduğumuz en önemli doğal varlıklardan olduğunu söyledi ve bunun nedenlerini tartışmamızı istedi.

■ Siz aynı düşünceye katılıyor musunuz?

Mert: Ülkemizin yeterli yağış alan yerleri ormanlarla kaplıdır.

Sevgi: Ben, Karadeniz Bölgesi'ndeki bazı şehirleri görmüştüm. Orası ormanları en çok olan bölgedir.

■ Ormanlarımızın korunması için nelere dikkat etmek gerekir?

▲ Pamukkale - Denizli

Selma: Ben Pamukkale'yi gezdim. Babam yurdumuzun birçok yerinde böyle doğal oluşumlar olduğunu söyledi. Bolu'da Yedigöller, Nevşehir'de peribacaları bunlardan yalnızca birkaçı. Bu yerler, turistlerin çok fazla ilgisini çekiyor.

Emel: Benim en çok mağaralar dikkatimi çekti. Burdur'da "İnsuyu", Antalya'da "Karain ve Damlataş", Mersin'de "Cennet ve Cehennem", Tarsus'ta "Yedi Uyurlar" mağaralarını görmeyi öneririm. Bu mağaralar, içlerindeki su birikintileri ve çukurlarıyla bir masal ülkesini andırıyor.

Mert: Anneannem de geçen yıl kaplıcaya gitmişti. Yurdumuzda, içinde şifalı su kaynakları bulunan kaplıca ve içmelerimizin olduğundan söz etti. Bu doğal varlıklardan çok sayıda insan yararlanmaktaymış.

■ Aşağıda verilen kaplıcalar ile buldukları illeri örnekteki gibi eşleştiriniz.

KAPLICALAR: Kızılcahamam Salihli Çekirge Sandıklı Pamukkale Kangal Lâdik Gönen

İLLER: Afyon Ankara Bursa Balıkesir Denizli Samsun Sivas Manisa

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

1,2

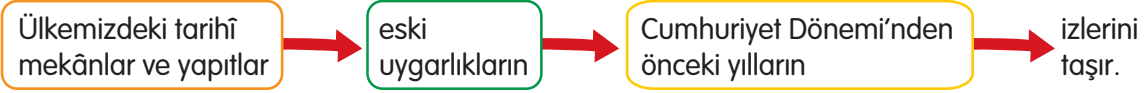
E

Çevrenizde bulunan doğal varlık, tarihî mekân, nesne veya yapıtlarla ilgili yerel tarih çalışması yapınız. Ulaştığınız sonuçları sınıfa getiriniz.

Sınıfınıza getirdiğiniz tarihî ev eşyaları, elbise, para gibi nesnelere inceleyiniz. Bunlarla ilgili topladığınız bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Öğretmenimiz bize çeşitli fotoğraflar göstererek şu açıklamaları yaptı:

— Ülkemiz, binlerce yıldan bu yana insan topluluklarının kültür ve uygarlık merkezi olmuştur. Birçok yerde geçmişteki bu uygarlıkların izlerini taşıyan tarihî mekânlar vardır. Bu tarihî mekânlarda ait olduğu dönemi yansıtan eserler bulunmaktadır.

▲ Silifke Kalesi - Mersin

▲ Efes - İzmir

▲ Milet Antik Tiyatrosu - Aydın

▲ Truva Atı - Çanakkale

Ülkemizin her yeri, Selçuklular ve Osmanlılardan kalan zengin tarih ve kültür mirasına sahiptir.

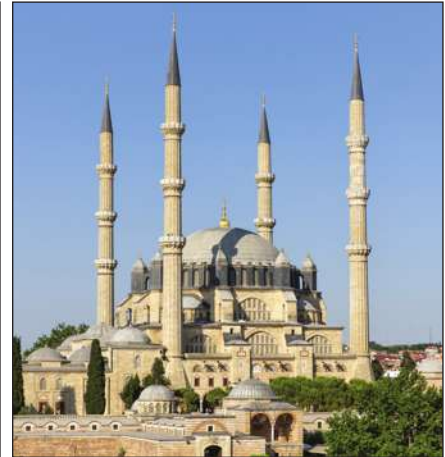
► Böyle yerlerin bulunması size neler hissettirmektedir? Bu eserleri korumanın önemini tartışınız.

▲ Rumeli Hisarı - İstanbul

▲ Döner Kümbet - Kayseri

▲ Selimiye Camii - Edirne

Birinci Dünya Savaşı'nda, Mustafa Kemal'in üstün başarı gösterdiği Çanakkale Savaşı'nın yapıldığı yerler, önemli tarihî mekânlarımızdır.

Ayrıca Millî Mücadele sürecinde, tarihsel olayların yaşandığı Ankara, Amasya, Erzurum, Gaziantep, Hatay, İzmir, Kahramanmaraş, Kütahya, Uşak, Samsun, Sivas, Şanlıurfa'da, Türk ulusunun Kurtuluş Savaşı hatıraları yaşamaktadır.

Bu illerin dışında daha birçok yerde Millî Mücadele ile ilgili anıtlar, şehitlikler bulunmaktadır.

Ülkemizin her yerinde tarihimizin ve kültürümüzün izlerini taşıyan nesnelere rastlamak mümkündür.

Aşağıda bu nesnelere bazılarının fotoğrafları verilmiştir. İnceleyiniz.

▲ Çanakkale Şehitleri Anıtı - Çanakkale

▲ Bindallı

▲ Seramik vazo

▲ El yapımı ayakkabı

▲ Kilim

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

3,5

E

Arkadaşlarınızla birlikte ülkemizdeki doğal varlık, tarihî mekân, yapıt ve nesnelere tanıtan bir broşür hazırlayınız.

Gözden Geçirme

1. Çevrenizdeki tarihî yapıt ve nesnelere yazınız.
2. Ülkemizde bulunan doğal varlık, tarihî mekân, yapıt ve nesnelere tanımak önemli midir? Nedenlerini söyleyiniz.

Kültürel Özelliklerimiz

GİRİŞ

Çalışma kitabından "Taşkent'in Her Dem Tazeleri" adlı efsaneyi okuyunuz. Bu efsanedeki insanların alışkanlıklarını, yaşam şekillerini gösteren olay ve nesnelere bulup defterinize yazınız.

? Kavramlar

- aile
- akrabalık
- değer
- dil
- din
- gelenek
- giyim
- kültür
- kültürel öge
- sanat

Aşağıdaki gazete haberini ve metinleri okuyunuz, fotoğrafları inceleyiniz.

Ülkemizin çeşitli yerlerinde farklı kültürel özelliklere rastlamamızın nedenini tartışınız. Bu geleneklerden kendi çevrenizde hâlen yaşatılanları arkadaşlarınızla paylaşınız.

KIRIKKALE'DE NEVRUZ COŞKUSU

Cumhuriyet Meydanı'ndaki Nevruz kutlamalarında vatandaşlar ateş yakıp halay çektiler. Etkinliklerde Kırıkkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Ustalar Topluluğu konser verdi.

Gazete Haberi, 23.03.2011. (Düzenlenmiştir.)

■ Gazete haberine göre kutlamalarda ne gibi etkinlikler yapılıyor?

Ülkemizde kurulmuş olan uygarlıkların, on bin yıl öncesine dayanan ve günümüze kadar taşınan kültürel öğeleri,

Orta Asya'dan başlayarak geniş bir coğrafyada yaşayan Türklerin, yaklaşık bin yıl önce Anadolu'ya taşıdıkları kültür,

Bunların birleşmesi sonucu

Ülkemizin çeşitli yerlerinde benzerlikler gösteren zengin kültürel özellikler ortaya çıkmıştır.

Anneannem, geleneklerin geçmişten günümüze ve kuşaktan kuşağa iletilen kültürel öğeler olduğunu anlattı. Bazılarının isimlerini söylemedi. Haydi neler olduklarını bulalım.

.....: Millî bayramlar törenlerle kutlanır. Dinî bayramlarda komşu, dost ve akrabalarla bayramlaşılır; büyüklerin elleri öpülür.

Mevsimlik bayramlar: Nevruz, Hıdırellez günlerinde oyunlar oynanır, türküler söylenir, hazırlanan yiyecekler yenir.

.....: Düğün öncesi kız evinde eğlenceler düzenlenir. Gelinin etrafında türküler söylenerek ellere kına yakılır.

Askere gönderme: Askere gidecek genç, arkadaşları ile birlikte eğlenir. Askerler davul, zurna çalınarak uğurlanır.

Gelin alma: Arabalar süslenir. Gelin, erkek evine getirilir ve burada eğlence yapılır.

.....: Sünnet olacak çocuğa özel sünnet kıyafeti giydirilir. Davetlilere yemek ikram edilir. Çocuk sünnet ettirilir. Davetliler hediyelerini verirler. Eğlence yapılır.

İmece: Köylülerimiz, evlenecek kızların çeyizinin hazırlanmasında; köy okulu, yol yapımı vb. işlerde bir araya gelerek çalışır. İmece, köy halkı arasındaki dayanışmanın en güzel örneğidir.

Kız isteme: Erkeğin evleneceği kız, aile büyükleri tarafından kızın ailesinden istenir.

.....: Söz kesildikten sonra her şeyin tatlılıkla geçmesi için şerbet içilir.

Ev yapma: Evin temeli atıldığında kurban kesilir. Evin damı örtüldüğünde Türk bayrağı asılır.

Ülkemizde varlığını sürdüren yemek kültürü; her yörenin ekonomik imkânlarını, geleneksel alışkanlıklarını, kendine has yemek hazırlama ve pişirme şekillerini yansıtır. Özel günlerde yapılan yemekler, geleneksel özelliklerini günümüzde de sürdürmektedir.

Özel günlerde sizin çevrenizde hangi yemeklerin hazırlandığını öğreniniz. Bu yemeklerin öyküsünün olup olmadığını araştırınız.

▲ Gaziantep baklavası

▲ Kayseri mantısı

▲ Adana kebabı

Meraklı

☞ Kendi yörenize veya ülkemizin çeşitli yörelerine ait destan, efsane, halk hikâyeleri ile ilgili araştırma yapınız.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

2-4

Geleneksel giysilerimiz, bazı köy ve beldelerimizde hâlâ giyilmektedir. Türk halk oyunları oynanırken giyilen giysiler, yöresel kıyafetlerin çeşitliliğini göstermektedir. Giyim, geçmişten günümüze taşınan kültürel öğelerimizdir.

Bizim oyunlarımız Ordu, Rize ve Trabzon yöresinde oynanır. Erkekler; yakasız bir tür gömlek olan mintan, kara cepken, zıpka adı verilen pantolon, sapuk denilen ayakkabı giyerler.

▲ Horon-Doğu Karadeniz Bölgesi

Kızlar; üç etek, peştamal, şalvar giyerler. Başlarına altınlarla süslü tepelik takarlar. Tepeliğin üzerine işlemeli başörtü veya beyaz yaşmak bağlarlar.

■ Fotoğraflarda gördüğünüz giysileri inceleyiniz. Bu giysilerden bildiklerinizi listeleyiniz.

▲ Bar-Doğu Anadolu Bölgesi

▲ Zeybek-Ege Bölgesi

▲ Hora-Trakya

Bizim giysilerimiz yemeni, yaşmak veya şami denilen oyali yazma ile bindalıdır. Erkekler başlarına keçe külah veya etrafına yemeni sarılmış fes takarlar.

Kızlar; üç etek, şalvar giyerler. Başlarına takılarla süslenmiş fes takarlar. Fesin üzerine oyali yemeni bağlarlar. Bellerine kemer takarlar.

Erkekler; cepken, geniş pantolon giyerler; başlarına poşu, bellerine şal takarlar. Oyunlarımız Çorum, Sivas, Siirt, Malatya yörelerinde oynanır.

▲ Halay-Orta Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri

■ Yaşadığınız yerde hangi halk oyunları oynanıyor? Halk oyunu oynayanların kıyafetleri nelerdir?

El sanatları, insanların ihtiyaçlarından doğar. Toplumların yapılarına, geleneklerine, kültürlerine göre değişiklik gösteren maddi kültür öğeleridir.

▲ İşleme sanatları

▲ Çinicilik

▲ Ağaç işleri

▲ Minyatür

▲ Vitray

▲ Bakır işçiliği

Yukarıdaki nesnelere dikkatinizi çeken neler var?

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

5-6

Acı tatlı birçok olayı birlikte yaşıyoruz. Birlikte yaşananlar, ortak anılar bir toplumun geçmişi. Yaşadığım yerde düğün ve bayramları geleneklerimize uygun kutlamaktayız. Büyüklerimizden dinlediğimiz masallar, uzun yıllar aynı geçmişi paylaşan insanların ortak ürünüdür. Çevremdeki eskiden kalmış konutlar ve kullandığımız eşyalar, annemizin büyüklerinden öğrendiği yemekler kültür öğelerimizdir. Uzun yıllar aynı geçmişi paylaşan Türk milletinin ortaya koyduğu her şey, Türk kültürünü oluşturmuştur. Bu, Türk milletinin millî kültürüdür.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

7-9

Aşağıdaki metni okuyunuz. Kültürel öğeleri tanımanızda ailenizin, akrabalarınızın etkisini örnek vererek açıklayınız.

Annem, babam ve kardeşim ailemi oluşturmaktadır. Ben onlarla aynı evde yaşıyorum. Aile bireylerimizin dışında akrabalarımız da var.

Dilimi, dinimi, gelenek ve göreneklerimi; sevgi, saygı, hoşgörü gibi birçok değeri, kısacası kültürümü ailem ve akrabalarımından öğrendim.

Dilim, inançlarım, değerlerim, gelenek ve göreneklerim toplumdaki bireylerle anlaşmamı kolaylaştıran öğelerdir.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

10

Gözden Geçirme

- Değişik yörelerimizdeki kültürel özellikleri çevrenizdeki kültürel özelliklerle benzerlik ve farklılıklar açısından karşılaştırınız.
- Gelenek ve göreneklerimizin, bir arada yaşayan insanlar açısından önemini örnek vererek açıklayınız.

Atatürkçülüğü ve Atatürk İnkılaplarını Öğreniyorum

GİRİŞ

Aşağıda cumhuriyet öncesi ve sonrası döneme ait kanıt niteliği taşıyan birinci elden kaynaklar (fotoğraflar) bulunmaktadır. Ankara'daki aynı yerin 1920 ve 2012 yılında çekilmiş fotoğraflarını karşılaştırınız. Benzerlik ve farklılıkları belirleyiniz.

? Kavramlar

- birinci elden kaynak
- güç
- kanıt
- liderlik
- saltanat
- savaş
- vatan

Orhan bugün, amcası ile birlikte Atatürk resimlerini inceledi. Kurtuluş Savaşı'nın bütün evrelerini izlemiş gibi oldu. Kurtuluş Savaşı, Türk milletinin elinden alınan özgürlük ve bağımsızlığını kazanabilmek için yaptığı bir savaştır. Bu savaş, Atatürk'ün liderliğinde, Türk milletinin mücadelesi ile kazanılmıştır. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Atatürk, ulusun her bakımdan kalkınması ve gelişmesi için inkılaplar yapmaya karar vermiştir. Orhan da okulda Atatürk ilke ve inkılapları üzerine bir konuşma yapacaktı. Bunun için araştırma yapmak üzere amcasından Atatürk albümünü istedi. Amcası, ona albümle birlikte "Söylev"i verdi. "Yavaş yavaş okursun." dedi. Orhan bir süre sonra hazırladığı konuşma metnini amcasına getirdi. Amcası, "Bu konuşmayı, önce bölüm bölüm bana oku." dedi.

Orhan: Atatürk inkılaplarını anlamak için Atatürk'ün inkılapla ilgili şu sözünü iyi anlamamız gerekir: *"Türk milletini son asırlarda geri bırakmış olan müesseseleri yıkarak yerlerine, milletin en yüksek medeni gereklere göre ilerlemesini sağlayacak yeni müesseseleri koymuş olmaktadır..."*

Amca: Çok doğru Orhan. Atatürk'ün gerçek yüceliği burada. O, hiçbir zaman kafasında daha iyisini, doğrusunu, güzelini, çağdaş ve uygarını oluşturmadan, hiçbir kurumu doğrudan doğruya yıkmaya yönelmemiştir.

Orhan: Atatürk, tarih boyunca bağımsız yaşamayı ilke edinmiş olan Türk milletinden güç almış. Bu güçle yıkılmakta olan Osmanlı Devleti'nin yerine millî egemenliği esas alan, özgür ve bağımsız bir devlet kurmanın gerekli olduğuna inanmış ve buna önem vermiş.

Amca: Evet. Mustafa Kemal, Türk milletinden aldığı güçle Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kurmuştur. TBMM, oy birliği ile Atatürk'ü cumhurbaşkanı seçtikten sonra Atatürk, devleti en iyi şekilde yönetmiştir.

Orhan: Büyük Atatürk, fikirleriyle ve yaptığı inkılaplarla Türk milletine çok sayıda eser bırakmıştır.

Amca: Elbette, Orhan. Ancak onun en büyük eseri, cumhuriyettir.

Orhan: Cumhuriyet kurulmadan önceki dönemde Osmanlı Devleti, ekonomik alanda çok gerilemişti. O sırada dünyadaki bazı ülkelerde özgürlük, milliyetçilik fikirleri yayılmıştı. Bilimsel ve teknik alanda ilerlemeler yapılıyordu. Ancak Osmanlı Devleti, tüm bu gelişmelere yabancı kalmıştı.

Amca: Atatürk'ün, bu durumlardan etkilendiğini; dünyadaki siyasi, askerî, ekonomik, sosyal, kültürel ve bilimsel gelişmeleri izlediğini unutma. Bu gelişmelerin ışığında uzun araştırmalar yaptığını da konuşmana alabilirsin.

Orhan: Aldım, amcacığım. Ayrıca Atatürk'ün, devletin ve ülkenin içinde bulunduğu olumsuz durumdan kurtarılması için çözüm yolları aradığını da belirttim.

Amca: Atatürk, sonunda ülkeyi çağdaş uygarlık düzeyine çıkaracak Atatürkçü düşünce sistemini zihninde oluşturmuştur. Bence, sen Atatürk inkılaplarına geçmeden önce Atatürkçülük üzerinde durmalısın. Atatürkçülüğün, taklitçilikten uzak bir düşünce sistemi olduğunu da belirtmelisin.

Orhan: Haklısın amcacığım. Ülkenin kalkınmasında harcanan çabalar, yapılan yenilikler Atatürkçü düşünce sisteminin ürünüdür. Atatürkçülük; Türk milletinin bugün ve gelecekte tam bağımsız olmasını, huzur ve refah içinde yaşamasını amaçlamaktadır.

Amca: Evet, Orhan. Atatürkçülük, Türk milletinin ihtiyaçlarından ve gerçeklerinden ortaya çıkan bir düşünce sistemidir.

Orhan: Atatürkçü düşüncede insan sevgisi, millet ve vatan sevgisi diğer milletleri sevmeye kadar uzanır. Atatürk'e göre kendi milletini ve yurdunu seven bir insan, diğer milletlerin gelenek ve göreneklerine de saygı göstermelidir. İnsanlar arasında iyilik, güzellik ve doğruluk hâkim olmalı, evrensellik kazanmalıdır.

E Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız. **1,2**

Atatürk inkılaplarının öncesi ve sonrasını gösteren aşağıdaki karşılaştırma tablosunu inceleyiniz.

TOPLUMSAL YAŞAM VE HUKUK	
ATATÜRK İNKILAPLARI ÖNCESİ	ATATÜRK İNKILAPLARI SONRASI
 <ul style="list-style-type: none"> • Erkekler başlarına fes takıyorlardı. • Günlük yaşantıda kullanılan ölçüler, uygar ulusların kullandıklarından farklıydı. • Kişilerin soyadı yoktu. Adının yanına baba adı veya doğum yeri yazılıyordu. Bu da karışıklıklara neden oluyordu. • Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Türk kadınının da seçme ve seçilme hakkı yoktu. • Kadınlar, erkeklerle eşit haklara sahip değildi. • Öğrenilmesi zor olan Arap harfleri kullanılıyordu. Bu nedenle halkın çok azı okuma yazma biliyordu. • Kız çocukları, mirastan daha az pay alırdı. 	 <ul style="list-style-type: none"> • Atatürk şapkayı tanıttı. Halkın çoğu fesi çıkardı, başlarına şapka taktı. • Ölçülerde değişiklik yapıldı. Uluslararası ölçü birimleri kabul edildi. • 1934 yılında kabul edilen Soyadı Kanunu ile herkesin resmî bir soyadı oldu. • Türk kadınına 1930 yılında belediye, 1934 yılında ise milletvekili seçimlerine katılma hakkı verildi. • Kadınla erkek arasında sosyal ve ekonomik alanda eşitliği sağlayan Medeni Kanun kabul edildi (1926). • 1928 yılında "Yeni Türk Harfleri" kabul edildi. Millet Mektepleri açıldı. • Mirasta kadın ve erkeğe eşit pay verildi.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

3-5

Atatürk, "Türkiye Cumhuriyeti'nde kadın; bütün Türk tarihinde olduğu gibi bugün de en saygın yerde, her şeyin üstünde, yüksek ve şerefli bir varlıktır." sözüyle kadına verdiği değeri ifade etmiştir.

Türk kadınları, cumhuriyet yönetimi ile pek çok Batı ülkesindeki kadınlardan önce seçme ve seçilme hakkına kavuşmuştur. Bugün kadınlarımız, çalışma hayatında da her türlü görevi başarıyla yerine getirmektedir.

Cumhuriyet Dönemi'nde, yeni Türk harflerini öğretmek amacıyla "Millet Mektepleri" açılmıştır. 24 Kasım 1928'de Atatürk, yeni Türk harflerinin öğretilmesinde öğretmenlik görevini üstlenmiştir. Atatürk'e, eğitim öğretim alanındaki çalışmalarından dolayı "başöğretmen" unvanı verilmiştir.

Atatürk; ülkenin gelişmesinin ve çağdaşlaşmanın eğitim öğretimle, öğretmenler sayesinde gerçekleşeceğine inanmıştır. *"Milletleri kurtaranlar, yalnız ve ancak öğretmenlerdir. Öğretmeden, eğiticiden yoksun bir millet, henüz millet adını almak kabiliyetini kazanmamıştır."* sözüyle bunu açıklamıştır.

Aşağıdaki karşılaştırma tablosunu inceleyiniz.

ATATÜRK İNKILAPLARI ÖNCESİ	SAĞLIK	<ul style="list-style-type: none"> Kurtuluş Şavası'nda kaybettiğimiz insanlardan daha çoğu kızamık, kolera, verem gibi bulaşıcı hastalıklardan kaybediliyordu.
	EĞİTİM	<ul style="list-style-type: none"> Vatandaşın eğitimine önem verilmemişti. Çocuklar mahalle mekteplerinde, Arap harfleriyle okuma yazma öğrenirlerdi. Daha sonra bazı erkek çocuklar, yurdun çeşitli yerlerinde bulunan medreselere gider, öğrenimlerini sürdürürlerdi. Kız çocukları öğrenim imkânlarından yararlanamıyorlardı.
	EKONOMİK YAŞAM	<ul style="list-style-type: none"> Tarım çok geri kalmıştı. Yollar olmadığı için üretilen mallar dağıtılamıyordu. Kara yolu ve liman hemen hemen hiç yoktu. Demir yolunu yabancılar, işletmek koşuluyla yapmışlardı.
ATATÜRK İNKILAPLARI SONRASI	SAĞLIK	<ul style="list-style-type: none"> Cumhuriyetin ilanından sonra sağlık işlerine daha fazla para ayrıldı. Her ilde numune hastaneleri açıldı. Sağlık alanında çalışanların sayısı artırıldı. Salgın hastalıklarla mücadele edildi. Sanatoryum, dispanser ve doğumevleri açıldı. Ankara'da Hıfzıssıhha Enstitüsü açıldı.
	EĞİTİM	<ul style="list-style-type: none"> Mahalle mektepleri ve medreseler kaldırıldı. Modern okullar açıldı. Bütün okullar, Millî Eğitim Bakanlığına bağlanarak öğretim birliği sağlandı. Atatürk, Türk dilinin daha kolay okunup yazılması, eğitim ve öğretimin yaygınlaştırılması için harf değişikliği yaptı. 1 Kasım 1928'de, Türk Harfleri Hakkında Kanun kabul edildi.
	EKONOMİK YAŞAM	<ul style="list-style-type: none"> Tarımda modern makineler kullanılmaya başlandı, çiftlikler kuruldu. Köylünün verdiği aşar vergisi kaldırıldı ve köylüye ucuz kredi verildi. Cumhuriyetin ilk on yılında 3500 km'lik demir yolu yapıldı. Kara yolları, liman ve köprüler yapılarak ulaşım sorunu çözüldü. Fabrikalar açılarak üretime başlatıldı.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

6-9

Atatürk İlke ve İnkıpları

GİRİŞ

Öğretmeninizin okuduğu metinde Atatürk'ün millet sevgisinin anlatıldığı cümleleri belirleyiniz. Bu cümleleri "Andımız" ile ilişkilendiriniz.

? Kavramlar

- bağımsızlık
- cumhuriyet
- din
- laiklik
- millet
- millî kültür
- özgürlük

Orhan, konuşmasının geri kalan bölümü hakkında amcasıyla görüşmesini sürdürdü.

Amca konuşmamın kalan bölümünde ne yapmalıyım?

Amca: Atatürk ilke ve inkıplarının dayandığı temel esaslardan en önemlisi bağımsızlık ve özgürlüktür. Böyle bir devlet, dilediği biçimde hareket edebilir. Yenilikleri takip ederek çağdaş yaşama ayak uydurur.

Orhan: Evet, haklısın amca. Atatürk, "Artık duramayız, kesinlikle ileri gideceğiz." diyerek çağdaşlaşmanın önemini belirtmiştir.

Amca: Evet, yavrum. Atatürk, çağa ayak uydurmaya yeterli görmeyip Türk milletine "daha ileri gitmeyi, çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkmayı" hedef göstermiştir.

Orhan: Atatürk'ün barıştan yana bir insan olduğunu biliyorum. O, ülkesini kurtarmak için savaş yapmıştı.

Amca: Evet, yavrum. Atatürk, toplumu oluşturan bireylerin hak ve özgürlüklere saygı duyarak barış içinde, mutlu yaşamasını isterdi.

Orhan: Millî birlik ve beraberlik ile ülke bütünlüğü de çok önemli, değil mi amca?

Amca: Elbette, Atatürk'ün bu görüşüne göre "Türk milleti ülkesiyle birlikte bölünmez bir bütündür."

Orhan: Bana "Atatürkçülüğün özünde vatan ve millet sevgisinin yattığını" söylemiştin.

Amca: Çok doğru. Atatürk ilke ve inkıplarının gerçekleştirilmesinde asıl amaç; vatanını ve milletini seven, koruyan bir toplum oluşturmaktır.

Orhan: Konuşmamda millî tarih bilinci, millî kültür ve millî dilden de söz edecek miyim amca?

Amca: Evet, Orhan. Geçmişte büyük uygarlıklar oluşturan Türk milletinin çok zengin bir kültürü vardır. Türkiye Cumhuriyeti'nin gelişmesi ve ilerlemesinde millî kültürün önemi büyüktür. Millî kültürü oluşturan en önemli öğelerden biri de millî dilimiz Türkçedir.

Orhan: Atatürk'ün Türkçenin geliştirilmesi, yabancı kelimelerden arındırılması için Türk Dil Kurumunu kurduğu doğru mudur amca?

Amca: Evet, Orhan. Ayrıca Atatürk, millî tarih bilincini geliştirmek için de çalışmalar yapmıştır.

Orhan: Acaba Atatürk, Türk tarihinin araştırılmasıyla ilgili neler yapmış?

Amca: Atatürk, 12 Nisan 1931 tarihinde Türk Tarih Kurumunu kurarak Türk tarihinin aydınlatılması konusunda önemli adım atmıştır.

▲ Atatürk, Türk Dil Kurumu toplantısına başkanlık ederken.

Bu kurum, önce okullar için tarih kitapları hazırlamıştır. Türk tarihinin eski çağlarını incelemek üzere tarih kongreleri düzenlemiştir. Bu kurum, Türk tarihinin araştırılması için bilimsel çalışmalar yapmaktadır.

Orhan: Konuşmamda artık Atatürk ilkelerinden söz edebirim sanırım.

Amca: Evet, Atatürk'ün ilkelerini belirtip onları açıklayabilirsin.

▲ Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu - Ankara

“Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür...”

Atatürkçülük, C 1, s. 349.

“...Türk milleti, geçirdiği sayısız felaketler içinde ahlakının, geleneklerinin, hatıralarının, çıkarlarının, kısaca bugün kendi milliyetini yapan her şeyin dili sayesinde korunduğunu görüyor...”

Atatürkçülük, C 1, s. 363.

“Tarih; bir milletin kanını, hakkını, varlığını hiçbir zaman inkâr edemez.”

Atatürkçülük, C 1, s. 359.

Orhan, amcasının yardımıyla hazırladığı Atatürk inkılapları ile ilgili sunumu yaptıktan sonra sıra Atatürk ilkeleri konusunu sınıfta tartışmaya gelmişti.

Öğretmen: Çocuklar, cumhuriyette esas olan, devleti yönetecek kişilerin belli bir süre için seçilerek iş başına gelmesidir. Bu açıdan cumhuriyet, başta bir hükümdarın bulunduğu yönetimlerden ayrılır.

Tunç: Öğretmenim, bu yönetimlerde devlet başkanının belli bir aileden geldiğini ve ölünceye kadar iş başında kaldığını duymuştum. Ölünce onun yerine aileden biri geçiyormuş.

Öğretmen: Doğru. Oysa cumhuriyet, seçme ve seçilme hakkını tüm vatandaşlara tanımıştır.

İrmak: Arkadaşlar, benim anladığım kadarıyla demokrasinin esas alındığı cumhuriyet yönetimi, Türk milleti için en uygun yönetim şeklidir. Bu yüzden cumhuriyet kabul edilmiştir.

Öğretmen: Evet. Cumhuriyet, bir devlet ve yönetim şekli olarak Anayasa'nın birinci maddesinde yer almıştır. Bu maddenin değiştirilemeyeceği Anayasa'da belirtilmiştir.

Ozan: Bunun yanı sıra, cumhuriyet yönetimi, demokrasiyi geliştiren bir sistemdir. Bu sistemde seçimlerle halkın yönetime tümüyle katılımı sağlanır. Ayrıca kişi hak ve özgürlükleri Anayasa'da güvence altına alınır. Bunlar, cumhuriyetçilik ilkesinin ulusumuza sağladığı yararlardır.

Burçak: Arkadaşlar, bütün bunlardan şöyle bir sonuç çıkarıyorum: Cumhuriyetçilik ilkesini benimsemek, cumhuriyet yönetimine bağlılığı sağlar. Cumhuriyet yönetimini korumayı ve yüceltmeyi amaçlar.

Aytaç: Ben, milliyetçilik ilkesi üzerine konuşacağım. Milliyetçilik ilkesi; Atatürk'ün ifadesiyle Türk milletini sevmek ve onu yüceltmeye çalışmaktır. Bu ilke, millî sınırlar içinde dil, duygu, kültür ve amaç birliğine önem verir. Dinî inançları ve dili ne olursa olsun, kendini Türk bilen, Türk olarak yaşayan herkes Türk'tür. Atatürk bunu, "Ne mutlu Türk'üm diyene!" sözüyle dile getirmiştir.

Milliyetçilik ilkesi birleştirici ve bütünleştiricidir. Vatanın bütünlüğünü ve milletin bağımsızlığını her şeyin üstünde tutar.

Alper: İşte arkadaşlar, bu milliyetçilik duygusu, Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasında önemli rol oynamıştır.

Öğretmen: Milliyetçilik ilkesi sayesinde Türk vatandaşları arasında ayırım yapılmaz çocuklar. Bu ilke, yurttan ve dünyada barışa önem vererek milletimizi iç ve dış tehlikelere karşı birlik içinde tutar.

"Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti çalışkandır. Türk milleti zekidir. Çünkü Türk milleti, millî birlik ve beraberlik içinde güçlükleri yenmesini bilmiştir..."

Atatürkçülük C 3, s. 31.

"Türk milletinin karakter ve âdetlerine en uygun olan idare, cumhuriyet idaresidir."

Atatürkçülük, C 1, s. 43.

Doğa: Arkadaşlar, size halkçılık ilkesi hakkında öğrendiklerimi açıklayacağım. Halk, bir ülkede oturan ve o ülkeyi vatan bilen; kaderini, mutluluğunu o ülkeye bağlamış olan insanların bütünüdür.

Öğretmen: Halkçılık ilkesi millî egemenliğin dayanağıdır. Halk, devletin yönetiminde söz sahibidir.

Ege: Öyleyse bu ilkeye göre herkes, devlet hizmetlerinden yararlanma hakkına sahiptir.

İrem: Elbette öyle. Ayrıca halkçılık ilkesine göre herkes yasalar karşısında eşittir. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa ayrıcalık tanınmaz.

Ceylan: Devletin vatandaşa, vatandaşın da devlete karşı hak ve görevleri vardır. Halkçılık ilkesi, bunu en çağdaş şekilde düzenler.

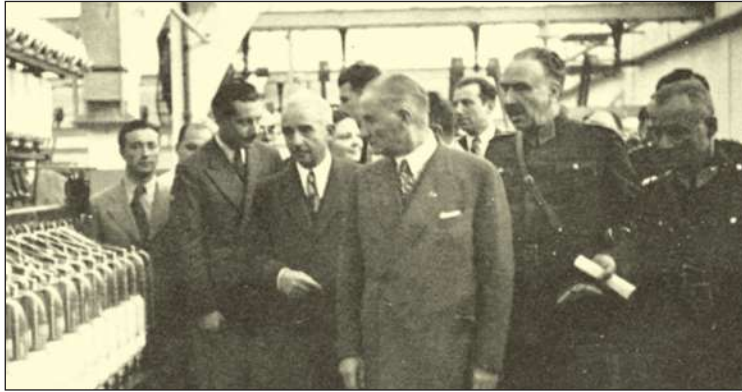
“Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran Türkiye halkına Türk milleti denir.. Demokrasi esasına dayalı hükümetlerde, egemenlik halka, halkın çoğunluğuna aittir...”

Atatürkçülük, C 1, s. 49, 23.

■ Halkçılık ilkesi ile cumhuriyetçilik ve milliyetçilik ilkesi arasında nasıl bir ilişki vardır?

Doruk: Öğretmenim, devletçilik ilkesi ekonomik bakımdan kalkınmayı belirliyor sanırım.

Öğretmen: Evet, haklısın. Bu ilkenin amacı, ülkeyi hızla kalkındırmak ve sanayileştirmektir. Atatürk’e göre ekonomik, sosyal ve kültürel alanda güçlü bir devlet olabilmek, ancak güçlü bir ekonomi ile gerçekleşebilirdi.

▲ Atatürk, Sümerbank Nazilli dokuma fabrikasını gezerken.

Öğretmen: Çok haklısınız çocuklar. Ayrıca bu ilkeye göre devlet, onların işlerini kolaylaştırarak gereken krediyi sağlamakta ve çıkardığı kanunlarla onları korumaktadır.

■ Atatürk’ün *“Devlet ve özel teşebbüs birbirine karşı değil, birbirinin tamamlayıcısıdır.”* sözünden anladıklarınızı tartışınız.

Cengiz: Atatürk, bu ilke doğrultusunda Türk ekonomisini geliştirmek için vatandaşın yapamayacağı ama mutlaka yapılması gereken işleri devlet eliyle yaptırmış ve geliştirmiş.

Taha: Bir yandan da halkı, üretim ve ticaret gibi işlere teşvik etmiş.

Batuhan: Bu ilkeye göre elinde sermayesi olan vatandaşlar, üretime katılabilirmiş.

“...İnsanlara feyz ruhu vermiş olan dinimiz, son dindir. En mükemmel dindir...”
Atatürkçülük, C 1, s. 455.

Öğretmen: Çocuklar, cumhuriyetten önceki dönemde padişahlar, din ve devlet işlerini birlikte yürütürlerdi. İşte bu nedenle Atatürk; din ve devlet işlerini birbirinden ayırmış, laiklik ilkesini getirmiştir.

Bora: Atatürk, devlet yönetiminde din kuralları yerine milletin egemenliğini temsil eden TBMM tarafından kabul edilen kanunları esas aldı.

Umut: Akla ve bilime önem vererek eğitim sistemini laikleştirdi.

Öğretmen: Atatürk'e göre laiklikte kimsenin inancına karışılmaz. Herkes seçtiği dinin gereklerini yapmakta özgürdür. Laiklik inançlara, diğer dinlere, örf ve âdetlere saygılı ve hoşgörülü olmaktadır.

Deniz: Öyleyse, laiklik ilkesi cumhuriyet yönetiminin güçlenmesi için gereklidir.

Öğretmen: Çok doğru. Laiklik, ülkemizde demokrasinin gelişmesine yardımcı olmuş ve çağdaşlaşma yolunu açmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, vatandaşların din ve vicdan hürriyetini, ibadet özgürlüğünü Anayasa ile güvence altına almıştır.

3

► Laiklik ilkesi doğrultusunda hangi inkılaplar yapılmıştır? Tartışınız.

“...Yaptığımız ve yapmakta olduğumuz inkılapların gayesi, Türkiye Cumhuriyeti halkını, tamamen çağdaş ve bütün anlam ve görünüşüyle uygar bir toplum hâline ulaştırmaktır.”

Atatürkçülük, C 1, s. 115.

Öğretmen: Atatürk, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmanın, yeniliklere açık olmakla sağlanabileceğini belirtmiş ve Türk milletine, çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkmak gerektiğini söylemiştir.

Ozan: Sanırım, inkılapçılık ilkesi bu düşüncelerden ortaya çıktı. Bu ilke ile Atatürk, Türk milletinin hiç durmadan hep iyiye, doğruya ve güzele ulaşmasını hedeflemiştir.

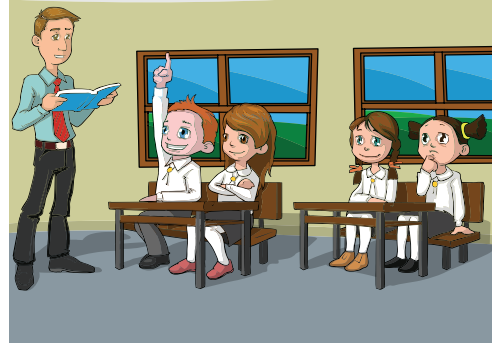
Öğretmen: İşte çocuklar, Türk inkılabının korunması, geliştirilmesi ve ilerletilmesi bizim görevimizdir.

Alper: Evet, cumhuriyet bize Atatürk'ün en büyük armağanıdır. Türkiye Cumhuriyeti'nin devamlılığı, Atatürk ilke ve inkılaplarına sahip çıkmakla mümkündür.

İrmak: Bugün, vatanımızda bağımsız ve hür olarak yaşayabiliyorsak bu, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlılığımızın sonucudur. Bu nedenle Atatürk ilkelerinin devamlılığını sağlamada kişisel sorumluluk almamız gerekir. Çünkü Türkiye'de demokratik yönetim, Atatürk ilkelerinin uygulanmasıyla sürdürülecektir.

Öğretmen: Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli Atatürk ilkelerine dayanır. Anayasa'da Türkiye Devleti demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olarak belirtilmiştir.

► Atatürk ilkelerinin ve inkılaplarının devamlılığını sağlayabilmek için bizlere düşen sorumluluklar nelerdir?

Atatürk, tüm yaşamını, vatani ve milleti için yaptığı mücadelelerle geçirdi. Büyük fedakârlıklarda bulundu, yoğun çalışmalar yaptı; çok yoruldu.

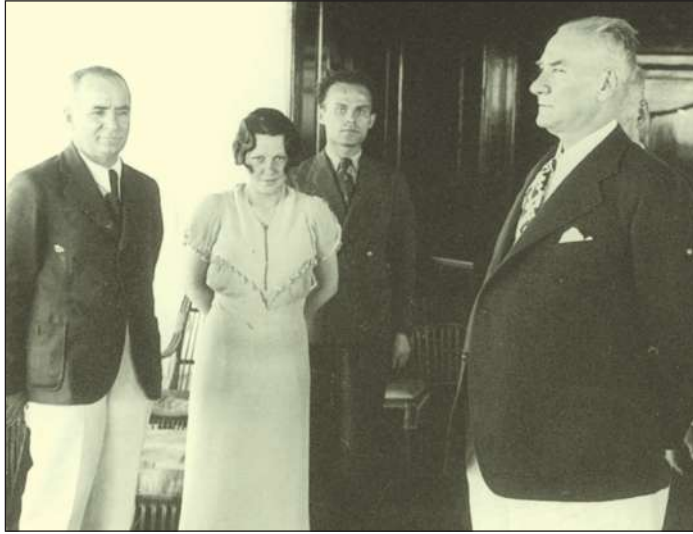
Atatürk, 1938 yılında Bursa'ya yaptığı gezi sırasında hastalandı. Ankara'ya döndüğünde sağlık kontrolünden geçirildi ve hastalığının tanısı konuldu. Ancak o, durmayıp çalışmalarını sürdürdü.

Bu arada hastalığı gittikçe ilerledi. Doktorların karşı çıkmasına rağmen güney illerini kapsayan inceleme gezisine çıktı. Bu gezide yine hastalandı.

Tedavi olmak ve dinlenmek için İstanbul'a geldi. Atatürk'ü sağlığına kavuşturmak için her çareye başvuruldu.

▲ Atatürk, İşleri Bakanlığında yapılan toplantıda (18 Ocak 1938).

▲ Atatürk, Savarona Yatı'nda (1 Haziran 1938).

Atatürk hastalığı sırasında memleketin iç ve dış işleriyle de yakından ilgileniyordu. Bunların başında Hatay sorunu geliyordu. Bu konudaki olumlu gelişmeler onu çok sevindiriyordu.

Hastalığı günden güne ilerliyordu. Onun hastalığı Türk milletini çok üzüyordu. Hastalığının iyice ilerlediğini anlayan Atatürk, vasiyetinde tüm servetini Türk milletine bağışladığını belirtti.

10 Kasım 1938 Perşembe günü gözlerini bir daha açmamak üzere kapattı.

Saat dokuzu beş geçiyordu...

E

Atatürk'ün yaşamındaki olay ve olgularla ilgili fotoğraflar bulup bir albüm hazırlayınız. Bu albümde Atatürk'ün hayatından anılara, sevdiği şarkılara ve Atatürk'e yazacağınız bir mektuba yer veriniz.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

4

Gözden Geçirme

1. Atatürk inkılapları sonrasında ekonomi, eğitim ve sağlık alanındaki gelişmelerle ilgili neler söyleyebilirsiniz?
2. Atatürk ilke ve inkılaplarının dayandığı esasları zihin haritasında gösteriniz.

Değerlendirme

Boşluk Doldurma

Aşağıdaki sözcük ve sözcük gruplarını kullanarak cümleleri tamamlayınız.

doğal varlıklar
kültürün

giysiler
aile

tarihî mekânlar
kültürel öğeler

1. Ülkemizde binlerce yıl öncesine dayanan zengin bir günümüze kadar taşınan izleri vardır.
2. Türk halk oyunlarında geleneksel tüm güzelliğiyle yaşatılmaktadır.
3. Ülkemizin her yerini ormanlar, mağaralar, şelaleler, yer altı su kaynakları gibi süslemektedir.
4. Ülkemizde, geçmişte yaşayan uygarlıkların ve yapılan savaşların izlerini taşıyan vardır.
5., bir toplumu oluşturan en küçük topluluktur.

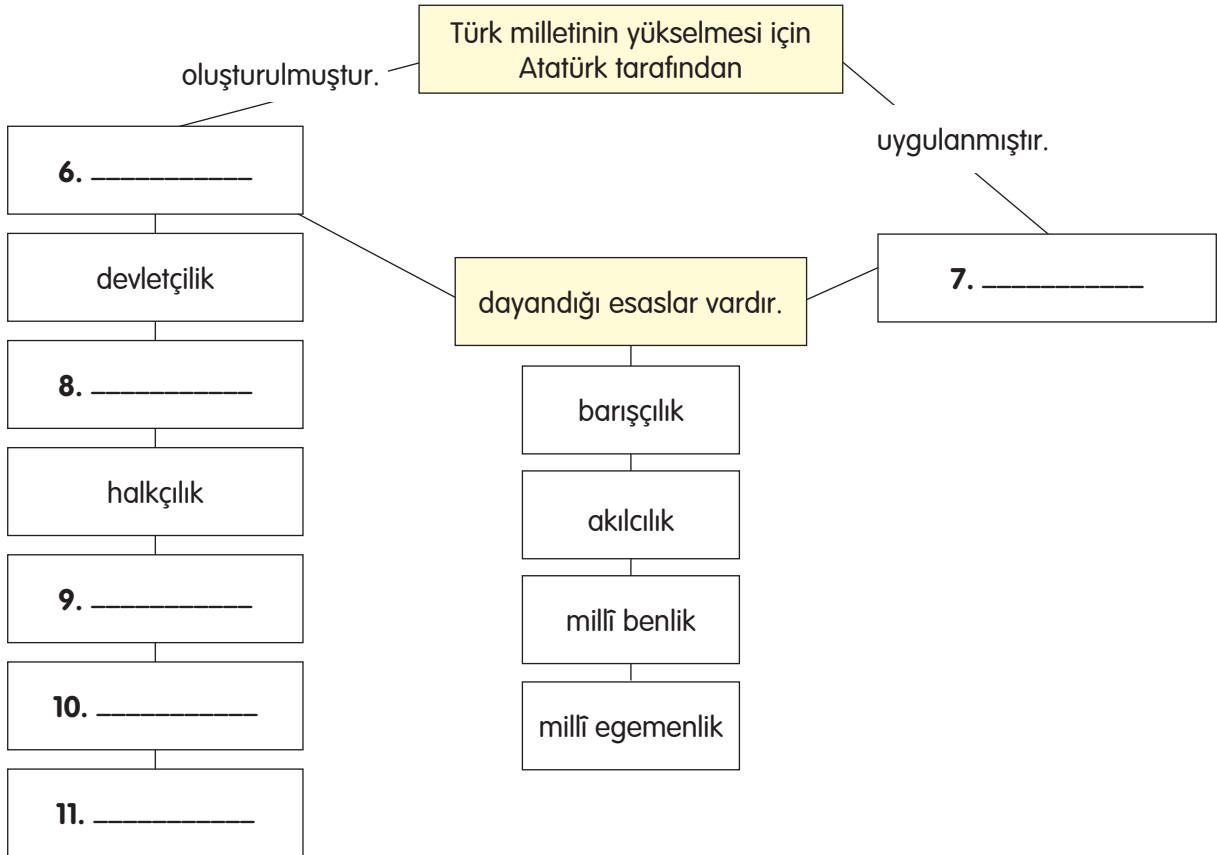
Kavramları İlişkilendirme

Aşağıdaki sözcük ve sözcük gruplarını kullanarak kavram ilişkilendirme çalışmasını tamamlayınız.

Atatürk ilkeleri
Atatürk inkılapları

laiklik
inkılapçılık

özgürlük
cumhuriyetçilik
milliyetçilik

Çoktan Seçmeli

Aşağıdaki sorulara ait doğru seçeneği işaretleyiniz.

12. Aşağıdaki seçeneklerde doğal varlıklarla buldukları iller eşleştirilerek verilmiştir.

Bu eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) Peribacaları – Nevşehir
- B) Pamukkale – İzmir
- C) Abant Gölü – Bolu
- D) Kurşunlu Şelalesi – Antalya

13. "Hiçbir kimseye, aileye, zümreye veya sınıfa ayrıcalık tanınamaz. Herkes, devlet hizmetlerinden yararlanma hakkına sahiptir." sözü aşağıdaki Atatürk ilkelerinden hangisiyle ilgilidir?

- A) Cumhuriyetçilik
- B) Devletçilik
- C) Milliyetçilik
- D) Halkçılık

14. Kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi, hangi alanda yapılan inkılaplardan biridir?

- A) Hukuk alanında
- B) Kültür alanında
- C) Ekonomi alanında
- D) Eğitim alanında

15. Yüzlerce yıldır çiniciliği ile tanınan ilimiz aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sivas
- B) Amasya
- C) Kütahya
- D) Bilecik

Doğru, Yanlış

Aşağıda verilen ifadelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız. Yanlış olduğunu düşündüğünüz cümlelerin doğrusunu yazınız.

16. () Devletçilik ilkesinin amacı, ülkeyi hızla kalkındırmak ve sanayileştirmektir.
.....
17. () Okuma yazmanın kolaylaşması, eğitim ve öğretimin yaygınlaştırılması için 15 Nisan 1931 tarihinde Türk Harfleri Hakkında Kanun kabul edilmiştir.
.....
18. () Denizli'deki peribacaları, Nevşehir'deki Damlataş ve Karain mağaraları ülkemizdeki doğal varlıklardandır.
.....
19. () Türkiye Devleti demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir.
.....

Eleştirel Düşünme

20. Türk geleneğinde önemli bir yeri olan "imece" uygulamasının topluma katkıları konusunda neler söyleyebilirsiniz?
21. Kültürel öğelere yeterince değer verilmezse neler olabilir?
22. Ülkemizde bulunan doğal varlıklardan görmek istediğiniz üç tanesini seçiniz. Bunları seçme nedeninizi açıklayınız.

Düşün ve Yaz

İki kişilik ekip kurup Atatürk inkılaplarıyla ilgili bir televizyon programı hazırlayacağınızı düşününüz. Bunun için Atatürk inkılaplarından birini seçiniz. Seçmiş olduğunuz inkılabı, hazırladığınız televizyon programında nasıl anlatırsınız? Yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

E

Çalışma kitabındaki "Değerlendirme" bölümünü yapınız.

3

ÜNİTE: BÖLGEMİZİ TANIYALIM

Bu ünitede;

- Türkiye'nin yüzey şekilleri
- Türkiye'nin iklimi
- Coğrafi özellikler ile nüfus yoğunluğunun ilişkisi
- Doğal ortamdan yararlanma
- Coğrafi özellikler ile doğal afetler arasındaki ilişki ve doğal afetlerin toplum hayatı üzerine olan etkisi
- Doğal afetlerin zararlarını artıran insan faaliyetleri

konularında bilgiler edineceğiz.

Yüzey Şekilleri

GİRİŞ

Tecrübeli bir dağcı olarak yüksek bir dağın tepesine çıkıp oradan etrafı seyrettiğinizi hayal ediniz. İlk olarak bulunduğunuz yeri çevreleyen karlı tepeleri gördüğünüzü düşününüz. Bakışlarınızı aşağılara çevirecek olsanız neler görürsünüz?

? Kavramlar

- bölge
- kıta
- yer
- yön

Gezdim, Gördüm, Geldim

Yaz tatilinde Antalya'ya giderken yolda zamanın çabuk geçmesi için çevreyi inceliyordum.

Babam, yeryüzündeki yüksekliklerin, çukurlukların ve düzlüklerin yüzey şekillerini oluşturduğunu söyledi. Yüzey şekilleri bir bölgenin coğrafi özelliklerini oluşturuyormuş.

Babam:

— Bu yüzey şekillerinin yükseklikleri, deniz seviyesine göre bulunur. Deniz seviyesi sıfır (0) metre kabul edilir. Çevremizde gördüğümüz küçük yükseltiler tepedir. Dağ, çevresine göre yükseltisi fazla olan kabartıdır. Bak, bazı dağlar tek tek yükselmiş; bazıları ise sıra sıra uzanmış, görüyor musun, dedi.

— Evet, baba çok ilginç.

Babam dağların en yüksek yerlerinin doruk, yan yüzlerinin yamaç, en alt kısımlarının etek, dağların arasındaki yolların da geçit olarak adlandırıldığından söz etti.

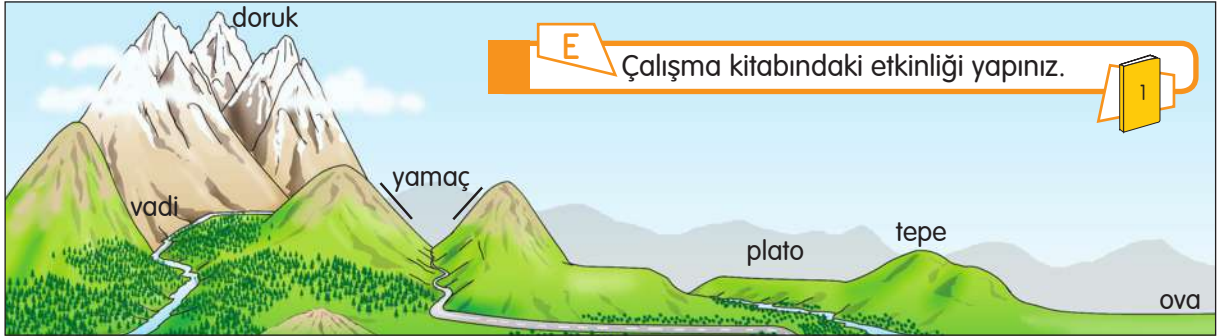
Annem:

— Dağların arasında, akarsuların akıp gittiği derin çukurlara vadi adı verilmiştir. Akarsular tarafından derin biçimde yarılmış yüksek düzlükler platodur. Antalya'ya gittiğimizde çevreye göre alçakta olan geniş düzlükleri göreceğiz. Buralara da ova denir, dedi.

Yolda gördüğüm yerlerin resmini çizdim.

■ Aşağıdaki resmi okuduğunuz metin ile ilişkilendiriniz.

Öğretmenimizle birlikte Türkiye haritasını inceledik. Öğretmenimiz bize şunları anlattı:

— Ülkemiz hem Asya hem de Avrupa kıtası üzerinde yer almaktadır. Haritayı incelediğimizde, ülkemizin yüzey şekilleri bakımından şu özelliklerini görebiliriz:

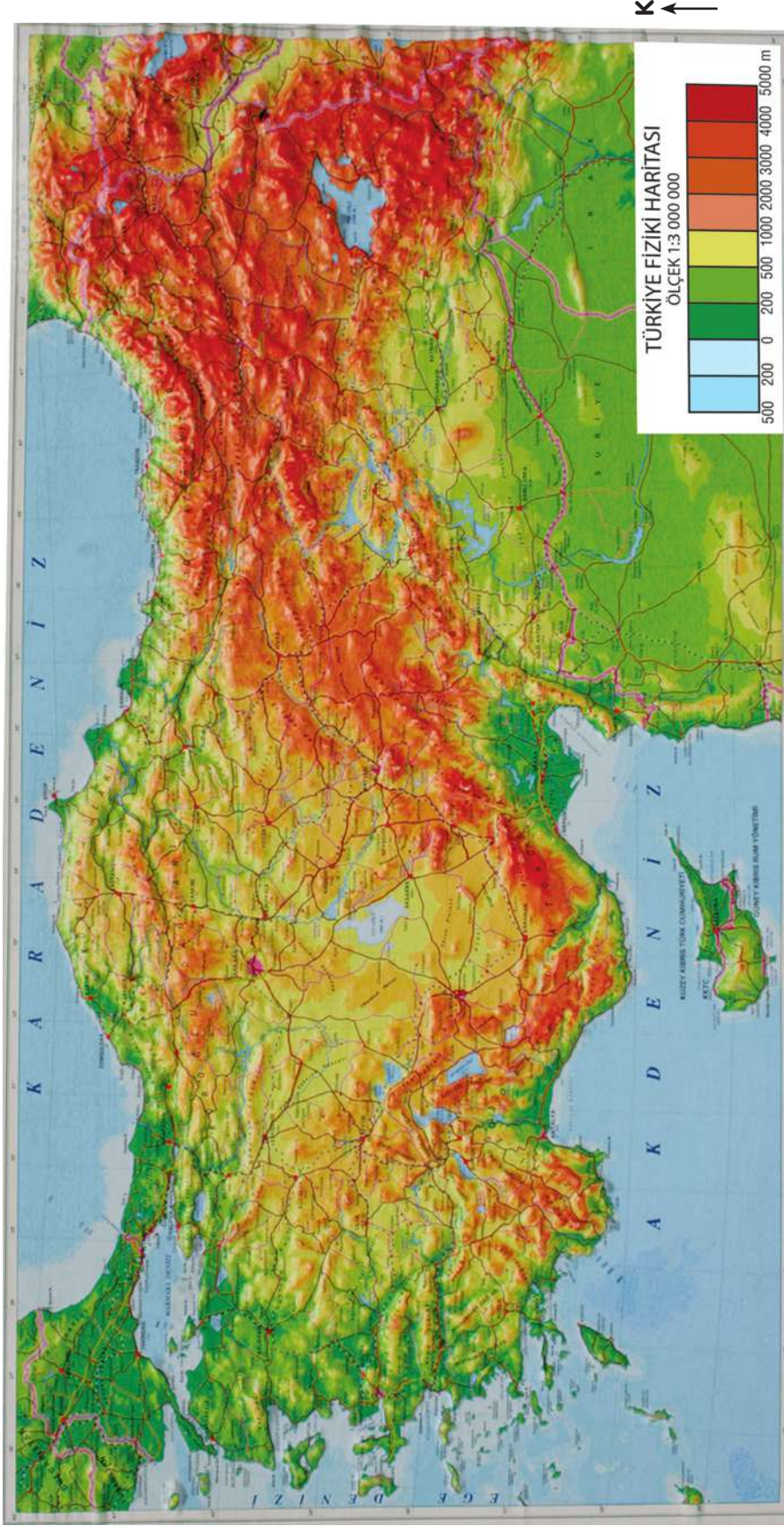
Türkiye, yükseltileri fazla olan bir ülkedir. Dağların büyük bir kısmı doğu-batı doğrultusunda uzanmaktadır. Yükseklikler, batıdan doğu yönüne doğru gidildikçe artmaktadır.

■ Yan sayfada verilen haritadan yararlanarak yaşadığınız bölgenin yüzey şekillerini inceleyiniz. Hangi yüzey şekillerinin yoğunlukta olduğunu belirleyiniz.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

2-3

▲ Türkiye (kabartma) fiziki haritası fotoğrafı.

- Ülkemiz, yedi coğrafi bölgeye ayrılmıştır. Aşağıda bölgelerimizdeki dağların şematik görüntüleri verilmiştir. Yaşadığınız bölge ile diğer bölgelerdeki dağların benzerlik ve farklılıklarını belirleyiniz.

KARADENİZ BÖLGESİ

Kuzey Anadolu Dağları, doğu-batı yönünde kıyıya paralel olarak uzanır. Doğuda birbirine yakın ve çok yüksektir. Bu nedenle kıydan iç kısımlarla ulaşım sınırlıdır.

MARMARA BÖLGESİ

Yükseklği en az olan bölge Marmara Bölgesi'dir. Dağlar genellikle tek dağ şeklindedir.

EGE BÖLGESİ

Ege Bölgesi'nde dağlar doğu-batı doğrultusunda ve birbirine paralel olarak uzanır. Dağların arasında ve akarsu vadileri boyunca ovalar yer alır.

İÇ ANADOLU BÖLGESİ

İç Anadolu Bölgesi, diğer bölgelere göre daha düzdür. Burada geniş düzlükler üzerinde tek dağlar vardır.

AKDENİZ BÖLGESİ

Ülkemizin güneyinde Toroslar yer alır. Toroslar Akdeniz kıyısına paralel olarak uzanır.

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ

Toroslar, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin kuzeyinden geçer. Yer şekilleri sadedir.

DOĞU ANADOLU BÖLGESİ

Toroslar, Doğu Anadolu Bölgesi'nde Kuzey Anadolu Dağları ile birleşir. Yurdumuzun en yüksek ve dağlık bölgesi Doğu Anadolu Bölgesi'dir.

■ Aşağıdaki tabloları inceleyiniz. Boş bırakılan yerleri doldurunuz.

BÖLGELER	KIYI OVALARI	İÇ BÖLGELERDEKİ OVALAR	PLATOLAR
KARADENİZ	Bafra, Çarşamba	Niksar, Erbaa, Bolu, Kastamonu	
EGE	Büyük Menderes, Küçük Menderes	Altınbaşak Ovası Güneydoğu Anadolu Bölgesi	Haymana Platosu İç Anadolu Bölgesi
MARMARA,,		Çatalca – Kocaeli
AKDENİZ	Silifke, Çukurova		Taşeli
İÇ ANADOLU	,,	Haymana, Cihanbeyli, Uzunyayla, Bozok, Obruk
DOĞU ANADOLU		Malatya, Elâzığ, Erzincan, Muş, Iğdır,,
GÜNEYDOĞU ANADOLU	Silifke Ovası Akdeniz Bölgesi	Altınbaşak, Suruç, Viranşehir, Ceylânşinar	Gaziantep, Şanlıurfa

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

4-5

Suların, yeryüzündeki çukurluklara birikmesi ile göller oluşmuştur. Yurdumuz, akarsular ve göller bakımından zengin bir ülkedir. Bazı ırmaklar ovaların içinden akarken bazıları geniş platoları parçalayıp akarak denize ulaşır.

BÖLGELER	AKARSULAR	GÖLLER
MARMARA,,	Sapanca, Ulubat, İznik, Manyas (Kuş Gölü)
AKDENİZ	Göksu, Seyhan, Ceyhan	Burdur, Eğirdir, Beyşehir, Acıgöl (Göller Yöresi)
EGE	Büyük Menderes, Küçük Menderes, Gediz, Bakırçayı,,
İÇ ANADOLU	Kızılırmak, Sakarya	Tuz Gölü
DOĞU ANADOLU	Fırat, Dicle, Aras,,
KARADENİZ	Kızılırmak, Yeşilirmak, Çoruh	
GÜNEYDOĞU ANADOLU	Dicle, Fırat	

Gözden Geçirme

- Yaşadığınız bölgedeki dağlar ile diğer bölgelerde bulunan dağlar arasındaki benzerlik ve farklılıkları gösteriniz.
- Bölgenizde bulunan akarsular, hangi denize dökülmektedir?

İklimin İnsan Faaliyetlerine Etkisi

GİRİŞ

Bir televizyon kanalında sunucu olduğunuzu varsayınız. Hava durumunu sunmak için aşağıdaki Türkiye haritasına bakarak bir hava durumu raporu hazırlamanız isteniyor. Bu raporu nasıl hazırlar ve nasıl sunarsınız?

🔍 Kavramlar

- hava durumu
- hava olayı
- iklim

1-3

Yaşadığımız bölgede hava bazen bulutlu, bazen güneşli olur. Hava sıcaklığı yükselir veya düşer. Yağış olur; kar, yağmur veya dolu yağar. Hafif veya şiddetli rüzgârlar eser. Bu gibi hava olayları, meteoroloji tarafından özel araçlarla sürekli olarak gözlemlenir, ölçülür ve kaydedilir.

Ben, evimizin yakınındaki Meteoroloji Genel Müdürlüğüne bağlı bir gözlem istasyonuna giderek oradaki yetkili ile görüştüm. Gözlem istasyonlarında ölçümlerin nasıl yapıldığını sordum. Yetkili şunları söyledi:

Burada günlük, aylık, yıllık ölçümler yapılır. Bu ölçümlere uzun yıllar boyu devam edilir. Bir yerde sıcaklık, basınç, rüzgâr ve yağış gibi özelliklerin uzun yıllar boyunca, fazla değişiklik göstermediği sonucuna ulaşılır. Böylece kısa süreli hava olaylarından yola çıkarak aynı bölgede, uzun yıllar boyunca yaşanan hava şartları tespit edilmiş olur. Böylelikle iklim özellikleri ortaya çıkar. Yağış, sıcaklık ve rüzgâr iklimin öğeleridir.

Yetkili bana bir gazete haberi gösterdi. Bu haberi okuduğumda belirtilen yerdeki insanların içinde bulunduğu durumu düşündüm.

EĞİTİME KAR ENGELİ

Kütahya'da, 3 gündür etkili olan kar yağışı ve tipi nedeniyle il merkezinde ve Altıntaş, Dumlupınar, Hisarcık ilçelerindeki okullar ile Emet ve Çavdarhisar ilçelerindeki taşınmalı ilköğretim okullarında eğitime 1 gün ara verildi.

Etkili olan kar yağışı nedeniyle çoğu merkezde olmak üzere Altıntaş, Dumlupınar, Aslanapa, Emet, Çavdarhisar ilçelerinde 330 köy yolu ulaşımına kapandı.

Gazete Haberi, 11.01.2012. (Düzenlenmiştir.)

■ Gazete haberine göre bu şehirdeki insanlar kardan nasıl etkilenmiştir?

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

4

Tabloyu inceleyiniz. Boş bırakılan yerleri doldurunuz. Aşağıdaki soruları tartışarak cevaplayınız.

BÖLGELER	İKLİM TİPİ	ÖZELLİKLERİ	İNSAN FAALİYETLERİNE ETKİSİ
KARADENİZ VE MARMARA (Kuzey kıyıları)	<ul style="list-style-type: none"> Yaz mevsimi çok sıcak olmaz, kışlar ılık geçer. Her mevsim yağışlıdır. Batıya doğru yağışlar azalır. Kıyıya paralel uzanan dağlar, denizin yumuşatıcı etkisinin iç kesimlere ulaşmasını engeller.
AKDENİZ, EGE VE MARMARA (Güney kıyıları)	<ul style="list-style-type: none"> Yazlar sıcak ve kurak geçer. Kış ayları ılık ve bol yağışlıdır.
İÇ ANADOLU, DOĞU ANADOLU VE MARMARA	<ul style="list-style-type: none"> Yazlar sıcak ve kurak geçer. Kış mevsimi soğuk ve kar yağışlıdır. Don olaylarına sıkça rastlanır. En yağışlı mevsim ilkbahardır.

1. Bölgenizde hangi iklim tipi görülmektedir?

2. Aynı iklim tipi başka nerelerde görülmektedir?

Bunun nedeni ne olabilir?

Aşağıdaki metni okuyunuz.

E Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

5

ŞİDDETLİ YAĞIŞ HAYATI OLUMSUZ ETKİLEDİ

Yağış ve fırtına çeşitli illerde maddi hasara neden oldu.

Ankara Elmadağ'da fırtına nedeniyle caminin minaresi yıkıldı, bir evin çatısından kopan parçalar araçlara zarar verdi. Dolu yağışıyla başlayan fırtına Lalabel Mahallesi'ndeki bir caminin minaresini devirdi. Minare, üzerine devrildiği caminin bir bölümünde zarara yol açtı. Aynı yerdeki bir evin çatısından kopan parçalar, iki otomobile zarar verdi. Elektrik tellerinin kopmasına da neden olan fırtınanın yol açtığı hasarı tespit için çalışma başlatıldı.

Eskişehir'in Mihalgazi ilçesinde etkili olan kuvvetli yağış, yaşamı olumsuz etkiledi.

İlçeye bağlı Karaoğlan Mahallesi'nden geçen Yanal Çayı, kuvvetli yağış nedeniyle taşıtı. Bunun üzerine çayın getirdiği kaya, ağaç parçaları araçların geçişine izin vermedi.

www.bik.gov.tr

Her gün gazete, televizyon gibi iletişim araçlarından hava durumunu takip ediyorum. Çünkü iklimin günlük faaliyetlerimiz üzerinde çok etkili olduğunu biliyorum.

Sosyal yaşamımızda iklimin etki ettiği alanları söyleyiniz.

Gözden Geçirme

1. Yaşadığınız bölgenin ikliminin yazın ve kışın gösterdiği özellikleri kategorilere ayırarak yazınız.

2. İklimin insan yaşantısı üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri olabilir mi? Nedenleriyle belirtiniz.

Yaşadığımız Bölgede Nüfus ve Coğrafi Özellikler

? Kavramlar

■ göç
■ kentleşme

■ nüfus
■ şehirleşme

■ yer
■ yerleşme

Fotoğrafları inceledikten sonra öğretmenin soracağı soruları arkadaşlarınızla tartışarak cevaplayınız.

GİRİŞ

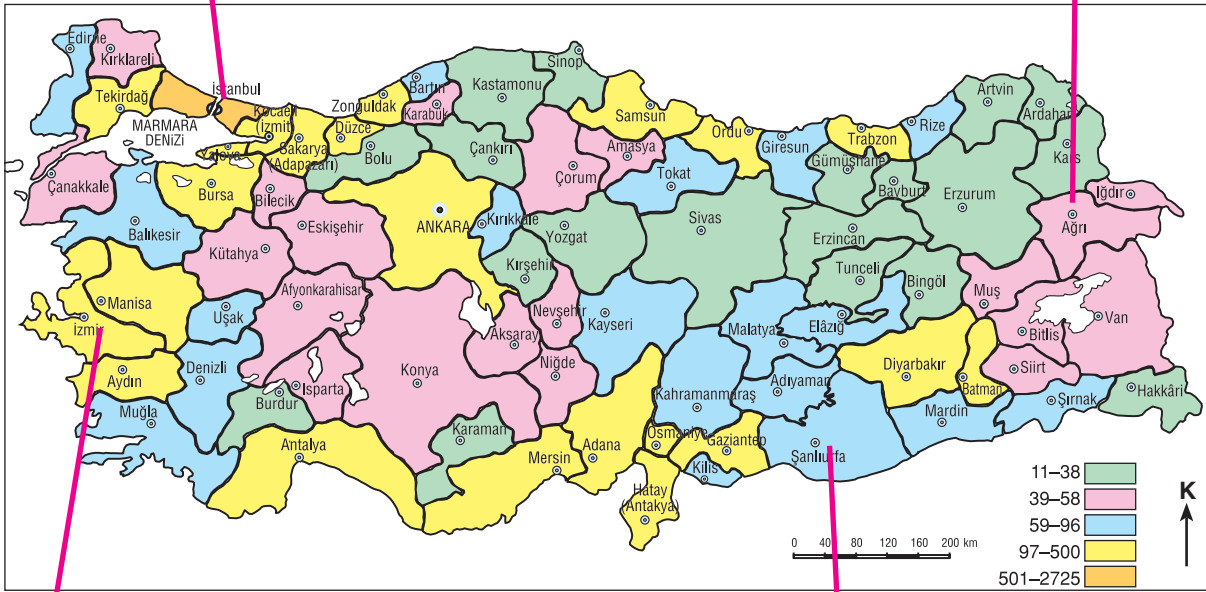
■ Aşağıdaki metni okuyarak yaşadığınız yeri, yerleşme açısından belirleyiniz.

Fotoğraflarla ilgili soruları cevapladıktan sonra öğretmenimiz şu açıklamaları yaptı:

— Bir bölgede yaşayan insan sayısı o bölgenin nüfusunu belirler. Ülkemizin nüfusunun bir kısmı köylerde, bir kısmı kentlerde yaşar. Köylerde yaşayanlar kırsal, kentlerde yaşayanlar kentsel yerleşimi oluştururlar. Ülkemizde köylerden kentlere göç olayı yaşanmakta, şehirleşme geniş alanlara yayılarak devam etmektedir.

Yerleşme, insanların oturdukları ve yararlandıkları alan olarak açıklanmaktadır. Yurdumuzun köylerinde dağınık ya da toplu yerleşme biçimi görülmektedir.

- Aşağıdaki Türkiye nüfus yoğunluğu haritasını inceleyiniz. Atlasınıza bakarak yaşadığınız coğrafi bölgenin sınırlarını bu harita üzerine çiziniz. Bölgenizde, insanların yoğun olarak yaşadıkları yerleri haritanın renklerinden yola çıkarak bulunuz. 1

▲ Türkiye nüfus yoğunluğu haritası

Türkiye İstatistik Yıllığı 2013, s. 46.

Ülkemizin, bölgemizin, yerleşim birimimizin nüfusu 2007 yılından itibaren adrese dayalı nüfus kayıt sistemi ile Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından belirlenmektedir. Bu sonuçlara göre bazı bölgelerde nüfusun kalabalık, bazı bölgelerde daha tenha olduğu tespit edilmektedir.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

2-5

Gözden Geçirme

Türkiye nüfus yoğunluğu haritasını inceleyerek bölgenizde insanların yoğun olarak yaşadıkları şehirleri gösteriniz ve yazınız.

Doğal Ortamı Değiştirmek ve Ondan Yararlanmak

GİRİŞ

Çalışma kitabının 48. sayfasındaki görseli inceleyiniz. Görselle ilgili soruların cevaplarını arkadaşlarınızla tartışarak defterinize yazınız.

? Kavramlar

- beşerî ortam
- çevre
- çevre kirliliği
- doğal ortam

- Aşağıdaki metni okuyunuz. 1 ve 2 numaralı fotoğrafları inceleyiniz. Fotoğrafların altındaki sorulara cevaplayınız. Yaşadığımız bölgede böyle değişiklikler yapıldı mı?

Sosyal bilgiler dersinde, insanların ve diğer canlıların yaşamları boyunca ihtiyaçlarını karşıladığı toprağın, suyun ve havanın doğal ortamı oluşturduğu konusunda hepimiz aynı fikirdeydik.

- ▲ Bu fotoğraftaki fabrikanın sahibine ne gibi açıklama ve önerilerde bulunursunuz?

- ▲ Yaşadığınız bölgede hiç ağaç olmasaydı ne olurdu?

Canlılığın devamı için doğal ortam çok önemlidir. Çünkü hava, su ve toprak olmadan canlıların yaşaması mümkün değildir. Dünyamızı yaşanılır kılan; hava tabakası, yer altı ve yer üstü su kaynakları ile yeryüzünün üst bölümünü oluşturan topraktır.

Havanın, suyun ve toprağın kirlenmesi, ormanların çeşitli amaçlarla yok edilmesi, doğanın dengesini olumsuz yönde etkiler. Bu da çevre kirliliğine neden olur.

- Siz de havanın, suyun ve toprağın nasıl kirlenebileceğini tartışınız.

Öğretmenimiz, insanların yaşamlarını sürdürmek için doğal ortamı değiştirerek ondan yararlandıklarını söyledi. Sokaklar, caddeler, yerleşim alanları, yollar, köprüler yaparak beşerî ortamı oluşturduklarını anlattı. "Doğal ve beşerî ortamı oluşturan tüm bu öğeler bizim çevremizdir." dedi.

Fotoğraflardan bölgemizde verimli toprakların işlenerek bağ, bahçe, tarla oluşturulup ürünler elde edildiğini, verimsiz topraklar üzerine ağaç dikilip yeşil alan oluşturulduğunu ve topraklarımızın erozyona karşı korunduğunu fark ettik.

- Fotoğrafları inceleyiniz. İnsanların doğal ortamı değiştirirken nelerden yararlandıklarını belirtiniz. Elinizde çeşitli imkânlar olsaydı hangi faaliyetleri yapmak isterdiniz? Faaliyetlerinizi belirlerken çevreye ve diğer canlılara zarar vermemeniz gerektiğini unutmayınız.

- Aşağıdaki gazete haberini okuyunuz. Haberdeki faaliyetin doğaya ve canlılara yaptığı etkileri tartışınız.

KÜRESEL ISINMAYA YEŞİL ÖNLEM

Dünyayı tehdit eden küresel ısınmaya karşı ağaçlandırmanın önemine dikkat çekmeyi amaçlayan ...Bey kendi imkânlarıyla 10 yılda 500 bin fidan yetiştirdi.

Başta Ankara olmak üzere ülkenin dört bir yanının yeşil görünümüne kavuşmasını amaçlayan ... Bey "Dünyayı tehdit eden küresel ısınmaya karşı ağaçlandırma çalışmalarının önemine dikkat çekmeye çalışıyorum." diyerek şöyle devam etti:

"Bu yıl azimle, yılmadan ve sabırla sayısı yaklaşık 500 bini bulan fidanların büyümelerini gururla izliyorum. Sabırla, usanmadan, kar, tipi altında azimle çalışarak fidan yetiştirmeye devam ediyorum. Ülkenin yeşillenmesinde ve dünyayı tehdit eden küresel ısınmaya karşı ağaçlandırma çalışmaları son derece önemli. Toprakla buluşturulacak her fidan gelecek erozyonu önleyecek, küresel ısınmaya önlem olacak ve en önemlisi çölleşmeyi durduracaktır."

Gazete Haberi, 08.05.2013. (Düzenlenmiştir.)

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

4-5

Gözden Geçirme

1. Yaşadığınız bölgede, doğal ortam değiştirilerek neler yapılmıştır? Örnekler yazınız.
2. Yaşadığınız bölgede, insanlar tarafından değiştirilen ortamlardan hangi amaçlarla yararlanılmaktadır?

Doğal Afetler ve Coğrafi Özellikler

GİRİŞ

Yaşadığınız bölgede görülen bir afetle ilgili yaptığınız sözlü tarih çalışmanızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

? Kavram
afet

DEPREM

Ben Van'da yaşıyorum. 2011 yılındaki depremde evimiz çok hasar gördü. Biz canımızı zor kurtardık. Arama kurtarma ekibinin yardımıyla kardeşimi enkaz altından son anda kurtarabildik. Bu depremden sonra, öncelikle bölgemizin coğrafi özelliklerini iyi bilmek, doğal çevreye karşı duyarlı davranmak ve depreme hazırlıklı olmak gerektiğini anladık.

Dünyanın ve ülkemizin çeşitli yerlerinde zaman zaman can ve mal kaybına neden olan doğal olayları meydana geliyordu. Doğal afet denilen bu olaylardan dikkatli ve bilinçli olarak en az zararla kurtulmanın mümkün olacağını öğrendik.

Depremle ilgili yaptığım araştırma sonucunda depremin, yeryüzünde hissedilen kısa süreli sarsıntılar olduğunu öğrendim.

Depremlerin neden olduğu yıkımın boyutunun, bölgenin özelliğine göre değiştiğini okudum.

■ Sizce depremin etkisi hangi durumlarda daha fazla olur?

▲ Türkiye deprem bölgeleri haritası

www.deprem.gov.tr

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

1-3

Bölgemizde meydana gelen afetler, bulunduğumuz yerin coğrafi özellikleriyle ilişkilidir.

■ Aşağıda, afet yaşayan kişilerin anlattıklarını okuyunuz. Acaba her biri hangi afeti anlatıyor? Noktalı yerlere yazınız.

.....

Dik yamaçlar vardı. Çok yağmur yağmıştı. Ağaçlandırılmamış yamaçlardaki toprak aşağıya doğru kayıyordu.

.....

Yüksek bir yerden kopan kar kütlesi, yamaçlarda tutunamadı ve aşağı doğru büyük bir hızla yuvarlanmaya başladı.

.....

Aşırı yağışlar sonucu eğimli alanlardan akan sular, toprakla birlikte her şeyi sürükledi. Akarsuların ve barajlardaki suların taşmasına neden oldu.

.....

İnsanların dikkatsiz davranışları ve çeşitli nedenler sonucu otların ve ağaçların tutuşması ile başladı. Ormanlarımıza çok zarar verdi.

Bu bölümde verilen afetlerden, özellikle bölgenizde görülen birini seçiniz. Bu afetin nedenlerini ve bölgenin coğrafi özelliklerinden kaynaklanıp kaynaklanmadığını tartışınız. Bu afetin oluşmasını önleme konusunda doğal çevreye karşı nasıl duyarlı olabileceğinizi açıklayınız.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

4

Gözden Geçirme

1. Bölgenizde geçmişten bugüne hangi afetler yaşanmıştır?
2. Bu afetlerle bulunduğunuz yerin coğrafi özelliklerinin ilişkisi nedir?

Doğal Afetler ve Toplum Hayatı

Aşağıda verilen "Marmara Depremi Destanı" adlı şiiri okuduktan sonra öğretmeninizin sorduğu soruları arkadaşlarınızla tartışarak cevaplayınız.

MARMARA DEPREMİ DESTANI

On yedi Ağustos sabaha karşı,
Geldi başımıza tufan Türkiye'm,
Toprakla bir etti bacı kardaşı,
Arşa çıktı ahı figan Türkiye'm.

Doksan dokuz yılı Ağustos ayı,
İstanbul, Yalova, Gölcük, Bursa'ya,
Mateme gark etti bütün dünyayı,
Yas tutuyor cümle cihan Türkiye'm.

Hendek ilçesiyle Düzce ve Bolu,
Depremi her yana uzandı kolu,
Kırk beş bin yaralı, yirmi bin ölü,
Şehit oldu nice civan Türkiye'm.

Zalim deprem bizi, avladı gafil,
İnsanlar perişan, yaşlılar sefil,
Almanya, Japonya, Rusya, İsrail,
El uzattı dost ve düşman Türkiye'm.

Yerle bir olmuş bütün binalar,
Gözyaşı döküyor yaşlı babalar,
Yavrusunu kayıp etmiş analar,
Kan ağlıyor bütün vatan Türkiye'm.

Gözlerine girmez olmuş uykular,
Silinmiyor kalplerinden korkular,
Küçük yaşta yetim kaldı yavruvar,
Feryat eder sabi sübyan Türkiye'm.

Birlik olup yaraları sarmalı,
Maddi ve manevi yardım vermeli,
Çadır kentler, sağlam evler kurmalı,
Geçirmeden uzun zaman Türkiye'm.

Seksen beş şehidi Eskişehir'in,
Hişmine uğradık yedi kat yerin,
Bu büyük acının izleri derin,
Matem tutar Âşık Pervânî, Türkiye'm.

Âşık Pervânî

Şairden alınan bu şiir ilk kez bu kitapta yayımlanmıştır.

Doğal afet; can ve mal kaybına neden olan sel, çığ, heyelan, deprem gibi önlenmesi insan eliyle mümkün olmayan doğa olayıdır.

Doğal afetler, hiç beklenmedik bir anda meydana gelmekte, can ve mal kaybına neden olmakta; doğal güzelliklere, tarihî eserlere zarar vermektedir.

Doğal afetler; insanlarda korku, öfke, çaresizlik, mutsuzluk duyguları oluşturmaktadır.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

- Aşağıda, ülkemizde ve dünyada meydana gelen doğal afetlerle ilgili gazete haberleri verilmiştir. Bu haberleri okuyup doğal afetlerin toplumsal yaşam üzerindeki etkisini tartışınız. Doğal afetlerden zarar gören insanlar için dünyada ve ülkemizde neler yapılmaktadır? Tartışınız.

VAN FELAKETİ

VAN'ın yanı sıra çevredeki 14 ilde de hissedilen depremde insanlar önce büyük bir panik yaşadılar. Sonra ortaya çıkan manzarayı görünce yakınlarına ulaşmak ve yardım edebilmek için büyük bir mücadeleye giriştiler.

Gazete Haberi, 24.10.2011. (Düzenlenmiştir.)

8,9 YIKTI, TSUNAMİ YUTTU

Japonya'nın kuzeydoğusu 8,9 şiddetinde dünyanın beşinci büyük depremiyle sarsıldı. Depremin ardından meydana gelen tsunamiyi dünya, televizyonlarda canlı olarak izledi. Yüksekliği 10 metreye kadar ulaşan devasa tsunami dalgaları yüzlerce insanı yuttu.

Gazete Haberi, 12.03.2011. (Düzenlenmiştir.)

PAKİSTAN, BİR YIL ARADAN SONRA YİNE SELDE BOĞULDU

SEL felaketleri, son on yıldır başta Asya olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde başa çıkılamayan en büyük doğal afet hâline geldi. Pakistan'ı geçen yıl vuran ve ülke tarihinin en büyük doğal felaketi olarak kayıtlara geçen sellerin yaraları sarılmadan ülke, bu yıl da muson yağmurlarının yol açtığı ikinci sel felaketiyle karşı karşıya kaldı.

5 MİLYON ETKİLENDİ

Eylül ve ekim aylarındaki yağışlar sonucu Pakistan'ın güneyindeki Sind Eyaleti'ni yutan sellerde 240 kişi hayatını kaybederken, 5 milyondan fazla kişi evlerini terk etmek zorunda kaldı. 700 bin evin sellerden hasar gördüğü bölgede, ülke ekonomisinin can damarı tarım ve hayvancılık ağır darbe aldı. 1,5 milyon hektar tarım arazisi sular altında kaldı, 688 bin hektar ekili alan tahrip oldu, yüz binlerce büyük ve küçükbaş hayvan da telef oldu.

BM tarafından yayımlanan raporda, Sind ve Belucistan eyaletlerinde 5,4 milyon kişinin acil yardıma muhtaç olduğu belirtilerek ilk etapta 376 milyon dolara ihtiyaç duyulduğu vurgulandı.

BM bu raporla uluslararası toplumu bir kez daha Pakistan için yardıma çağırırdı.

Gazete Haberi, 24.10.2011. (Düzenlenmiştir.)

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

2-4

Gözden Geçirme

1. Doğal afetler toplum hayatını nasıl etkilemektedir?
2. Doğal afetlerin toplumsal yaşamı nasıl etkilediğini, yakın çevrenizden veya doğal afetlerin yaşandığı diğer yerlerden örnekler vererek açıklayınız.

Doğal Afetlere Neden Olan Uygulamalar

GİRİŞ

Öğretmeninizin okuyacağı "Korkunç Bir Sel" başlıklı metni dinledikten sonra metinde geçen olaylarla ilgili soruları tartışarak cevaplayınız. Selin oluşumunu ve yarattığı etkiyi açıklayınız.

1. Bilgin amca, yağmur yağacağını nereden anlamıştı?
2. Bilgin amca ile şoför arasında köylüler hakkında geçen konuşmada kime hak verdiniz? Nedenleriyle açıklayınız.

? Kavram
nedensellik

Yaşadığımız bölgede, insanların bazı uygulamaları doğal afetlere zemin hazırlamaktadır.

Aşağıda uzmanlar tarafından yapılan araştırmalar sonucunda, doğal afetlere neden olabileceği uygulamalar yer almaktadır. Bu saptamalardan yola çıkarak siz de doğal afetlere neden olabilecek uygulamalardan her birinin doğuracağı sonuçları arkadaşlarınızla birlikte nedensellik çerçevesinde tartışarak bulunuz ve defterinize yazınız.

Her olayın bir sebebi olduğunu unutmayınız.

- Dik yamaçların eteklerinde yerleşim birimleri kurulmuştu.
- Uzun süreli yağışların olduğu mevsimlerde de dik yamaçların eteklerinde, yol yapım çalışmaları sürdürülüyordu.
- Boş alanlar ağaçlandırılmamıştı.
- Tarla kazanmak amacıyla ormanlar tahrip edilmişti.
- Eğimi fazla olan arazilerde tarım yapılıyordu.
- Otlaklarda aşırı otlatma yapılıyordu.

Yanda fotoğrafı verilen doğal afetlerden hangisini gördünüz? Yer ve zaman belirterek kısaca anlatınız.

Aşağıdaki gazete haberini okuyunuz. İnsanların doğal afetlerin sonuçlarına ne gibi etkileri vardır? Tartışınız.

ASIL AFET BU

Van depreminde kimin enkaz altında kaldığının çarpıcı göstergesi: Afet Müdürlüğü için yapılan bina paramparça.

Depremin değil, afetin merkezi

80'lerde Afet Müdürlüğü için yapılan ve olası bir afette yönetim merkezi olacağı için en sağlam yapı olması gereken bina "Asil afet bu" dedirtecek durumda.

Gazete Haberi, 15.11.2011. (Düzenlenmiştir.)

Emel'in babası Murat Bey, jeoloji mühendisidir. Bir gün sınıfımıza gelerek bizi deprem konusunda aydınlattı.

Bir doğa olayı olan depremin yıkım etkisini artıran, can ve mal kaybına neden olarak afete dönüştüren uygulamaları tartıştık. Alacağımız önlemlerin nerede, ne zaman ve nasıl olması gerektiğini araştırdık. Tartıştığımız konular şunlardı:

- Toprağın ve yer altı yapısının incelenmesi
- Binaların sağlam zeminler üzerine inşa edilmesi
- Binalar yapılırken deprem yönetmeliğine uyulması
- İnsanların deprem öncesi ve deprem sonrasında neler yapacakları konusunda aydınlatılması
- Depremde hasar görenek büyük felakete neden olabilecek elektrik, su ve doğal gaz tesislerine yer sarsıntısını haber veren sistemlerin yerleştirilmesi
- Arama kurtarma ekiplerinin oluşturulması

Deprem sırasında dış mekânlarda ağaçlardan, binalardan, enerji hatlarından, köprülerden uzak durulur ve sarsıntı geçinceye kadar açık bir alanda oturulur.

Bunun nedenlerini tartışınız.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

1,2

Murat Bey, sınıfımızda deprem çantamızın olup olmadığını sordu. Eğer yoksa öğretmenimize bu konuyu hatırlatmamız gerektiğini söyledi. Ayrıca bu çantanın içinde el feneri, pamuk, çakmak, düdük, giyecek, battaniye ve kuru gıda bulunması gerektiğini söyledi. Başka hangi malzemelerin bu çantada yer alması gerektiğini araştırmamızı istedi. Siz de sınıfınızda böyle bir çalışma yapınız. Çeşitli posterler hazırlayarak arkadaşlarınızı bilinçlendiriniz.

Gözden Geçirme

1. Yaşadığınız bölgede görülen doğal afetlere neden olan uygulamalar hangileridir?
2. Bu uygulamalar devam ederse neler olabileceğini tahmin ediniz. Çözüm yolları öneriniz.
3. Deprem sırasında bulunabileceğiniz yerleri sıralayınız.

Değerlendirme

Boşluk Doldurma

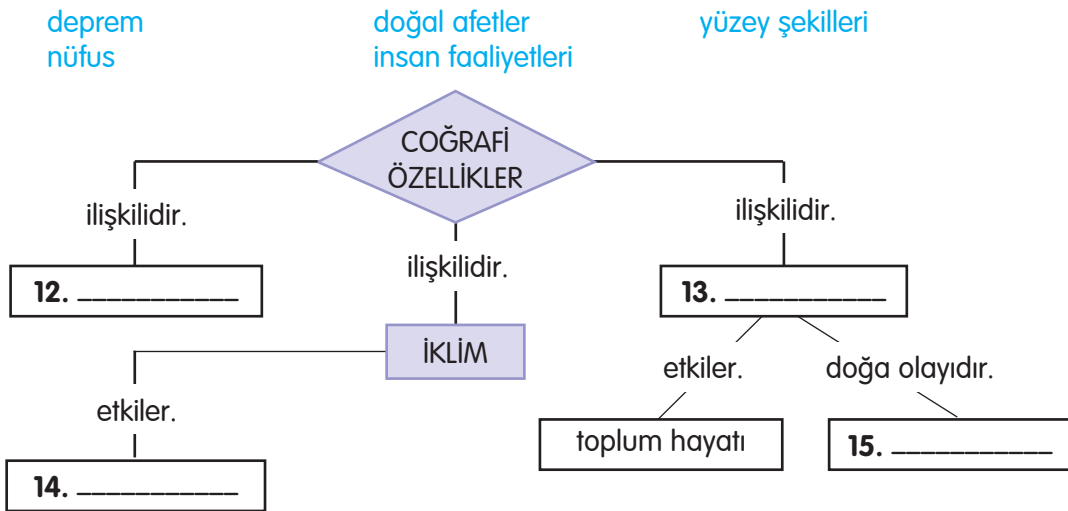
Aşağıdaki sözcük ve sözcük gruplarını kullanarak cümleleri tamamlayınız.

nüfus	doğal afet	yerleşme	ulaşım
yüzey şekillerini	doğal ortam	deprem	heyelan
beşerî ortam	iklimini	çevre	hava olayı

1. İnsanlar, doğal ortam içerisinde bazı değişiklikler yaparak yaşayabilecekleri bir ortam oluştururlar. Bu ortama adı verilir.
2., yağışların etkisiyle toprağın alt tabakalarının gevşemesi sonucu üst tabakanın yerinden oynayarak hareket etmesidir.
3., insan ve diğer canlıların içinde yaşadığı; hava, su ve topraktan oluşan ortamdır.
4. Can ve mal kaybına neden olan sel, deprem, fırtına gibi doğa olaylarına denir.
5. Ülkemizde bulunan dağ, tepe, vadi, düzlük ve çukurluklar oluşturur.
6., yeryüzünde zaman zaman meydana gelen yer sarsıntısıdır.
7. Uzun yıllar boyunca fazla değişiklik göstermeyen hava olayları, o yerin gösterir.
8., bir bölgede yaşayan insan sayısıdır.
9. Sıcaklık, yağış ve rüzgârdan oluşan durumlara denir.
10. İnsanların yaşadıkları ve yararlandıkları alanlardanyeri olarak söz edilir.
11. Doğu Anadolu Bölgesi'nde dağlar birbirine yakın ve çok yüksektir. Bu nedenle iç kısımlara ... oldukça sınırlıdır.

Kavramları İlişkilendirme

Aşağıdaki sözcük ve sözcük gruplarını kullanarak kavram ilişkilendirme çalışmasını tamamlayınız.

Çoktan Seçmeli

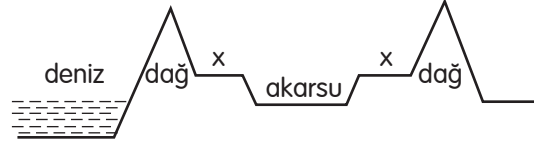
Aşağıdaki sorulara ait doğru seçeneği işaretleyiniz.

16. Türkiye’de nüfus yoğunluğunun en az olduğu yerler aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Turizmin geliştiği kentler
- B) Dağlık alanlar
- C) Deniz kenarındaki kentler
- D) İklimi ılıman olan yerler

17. Yandaki şekilde "x" ile gösterilen yüzey

şekli hangisidir?

- A) Plato
- B) Vadi
- C) Tepe
- D) Ova

18. Konya, Malatya, Erzurum ve Muş ovalarının ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer almaları
- B) Kıyı ovaları olmaları
- C) İç Anadolu Bölgesi'nde yer almaları
- D) İç bölgelerdeki ovalar olmaları

19. İnsan yaşamını etkileyen hava olaylarıyla ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Şehirler arası yolculuktan önce hava durumunu öğrenmek gerekir.
- B) Hava olayları, her mevsim değişkenlik gösterir.
- C) İnsanlar hava olaylarından fazla etkilenmezler.
- D) İnsan yaşamını çok etkileyen olaylar, kış mevsiminde görülür.

20. I. Yazlar sıcak ve kuraktır.

II. Yurdumuzun iç kesimlerinde etkilidir.

III. Kış ayları ılık ve bol yağışlıdır.

Akdeniz Bölgesi'nde görülen iklim tipi için yukarıda verilenlerden hangisi ya da hangileri doğrudur?

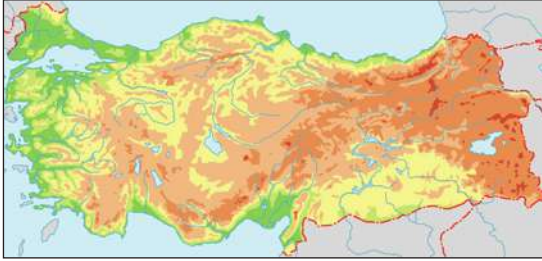
A) Yalnız II

B) I ve III

C) I ve II

D) II ve III

21.

Türkiye fiziki haritasında yükselti arttıkça renkler koyulaşır.

Buna göre aşağıdaki illerden hangisinin yükseltisi en azdır?

A) Manisa

B) Erzurum

C) Kayseri

D) Ağrı

22. Türkiye'deki nüfusun dağılışında;

I. Yeryüzü şekilleri

II. Sanayi kuruluşları

III. Tarım alanları

gibi etkenlerden hangisi ya da hangileri etkilidir?

A) Yalnız I

B) I ve II

C) II ve III

D) I, II ve III

Doğru, Yanlış

Aşağıda verilen ifadelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız. Yanlış olarak belirttiğiniz cümlelerde, altı çizili sözcüğü dikkate alarak cümlenin yanında ayrılan yere doğrusunu yazınız.

23. () Akdeniz ikliminde yazlar sıcak ve bunaltıcı, kışlar ılık ve yağışlıdır.
24. () Yüksek bir yerden kopup yuvarlanan büyük kar kütlesi kasırgadır.
25. () Yurdumuzda dağlar kuzey-güney doğrultusundadır.
26. () Karadeniz Bölgesi'nde insanların yoğun olduğu yerler kıyılardır.
27. () Yurdumuzda heyelan en çok ilkbaharda görölmektedir.
28. () Taşeli Platosu, Antalya Ovası'ndan daha alçaktır.
29. () Çevreye göre alçakta olan geniş düzlöklere ova denir.

Eleştirel Düşünme

30. Bir yerleşim biriminin yakınında fabrika kurmak isteyen ve aynı zamanda doğal çevreye duyarlı olan bir vatandaşsınız. Fabrikayı kurarken doğaya zarar vermemek için nelere dikkat edersiniz? Nedenlerini belirterek yazınız.

31. Ülkemiz deprem kuşağı üzerinde bulunmaktadır. Deprem zararlarını en aza indirmek için öncelikle neler yapılması gerekir? Dört tanesini nedenleriyle yazınız.

32. Bir bölgede nüfusun bazı yerlerde daha yoğun, bazı yerlerde daha seyrek olmasını nasıl açıklarsınız?

Becerileri Gözden Geçirme

33. Beş gün süresince bölgenizde görölen hava olaylarını, televizyon ve gazetelerden takip ettiniz. Yaptığınız bu gözlem ve incelemelerinizden bir sonuç çıkarınız. Bu gözlemden elde ettiğiniz sonuçların nedenlerini açıklayınız. Gözlem sonuçlarınızı daha önce öğrendiklerinizle karşılaştırınız.

34. Hava olayları, insan faaliyetlerini nasıl etkiler? Açıklayınız.

Düşün ve Yaz

Yaşadığınız bölgeyi tanıtıcı bir broşür hazırlayacağınızı düşününüz. Aşağıya, bölgenizin "yüzey şekilleri, iklimi, doğal afet alanları, kültürel, tarihî ve turistik özellikleri" hakkında açıklayıcı ve tanıtıcı bir yazı yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ünite Hakkında Yazma

Aşağıda verilen bölümü bir kâğıda geçiriniz. Verilen ana fikirleri destekleyen üç cümle yazarak ürün dosyanız için bir sayfa oluşturunuz.

Yaşadığımız bölgede, uzun yıllar boyu görülen aynı hava özellikleri, bölgemizin iklimini belirler.

1.
2.
3.

İnsanlar, doğal ortamı değiştirip ondan yararlanırken çevreye karşı duyarlı olmalıdırlar.

1.
2.
3.

İnsanların yoğun olarak yaşadıkları yerler ve doğal afetler, o bölgenin coğrafi özellikleriyle ilişkilidir.

1.
2.
3.

E

Çalışma kitabındaki "Değerlendirme" bölümünü yapınız.

4. ÜNİTE: ÜRETTİKLERİMİZ

Bu ünite;

- Yaşadığımız bölgedeki ekonomik faaliyetler ve coğrafi özellikler
- Ekonomik faaliyetlere ilişkin meslekler
- Ekonomik faaliyetlerin ülke ekonomisindeki yeri
- Ekonomideki insan etkisi
- Üretime katkıda bulunmak amacıyla yapılan çalışmalar ve yeni fikirler geliştirme konularında bilgiler edineceğiz.

Ekonomik Faaliyetler

GİRİŞ

Öğretmeninizin okuduğu "Evlıya Çelebi Anlatıyor" metnini dinleyiniz. Daha sonra konuyla ilgili araştırmanızı yapınız.

5/A sınıfı öğrencileri, yaşadıkları bölgede hangi ekonomik faaliyetlerin gerçekleştirildiğini merak ettiler. Bunun için Türkiye'nin ekonomik faaliyetler haritasını incelediler. Öğretmenleri, insanların yaşamlarını sürdürebilmeleri için birçok faaliyete ihtiyaç duyduklarını ve bu ihtiyaçlarını karşılamak için çalıştıklarını söyledi. Kişilerin ve toplumların ihtiyaçlarının sonsuz ve sınırsız olduğunu ekledi.

? Kavramlar

- enerji
- gelir ve gider
- ihracat
- istek ve ihtiyaçlar
- ithalat
- kaynak
- para
- ticaret
- ücret

▲ Türkiye ekonomik faaliyetler haritası

Ali: Arkadaşlar, ihtiyaçlarımızı karşılamak için gerekli olan kaynaklar sınırlıdır. İnsanlar, sınırsız olan bu ihtiyaçlarını sınırlı kaynaklarla giderebilmek için ekonomik faaliyetlerde bulunuyorlar.

Ezgi: Dayım, ekonomik faaliyetlerin üretim ve tüketim amacıyla yapıldığını söylerdi.

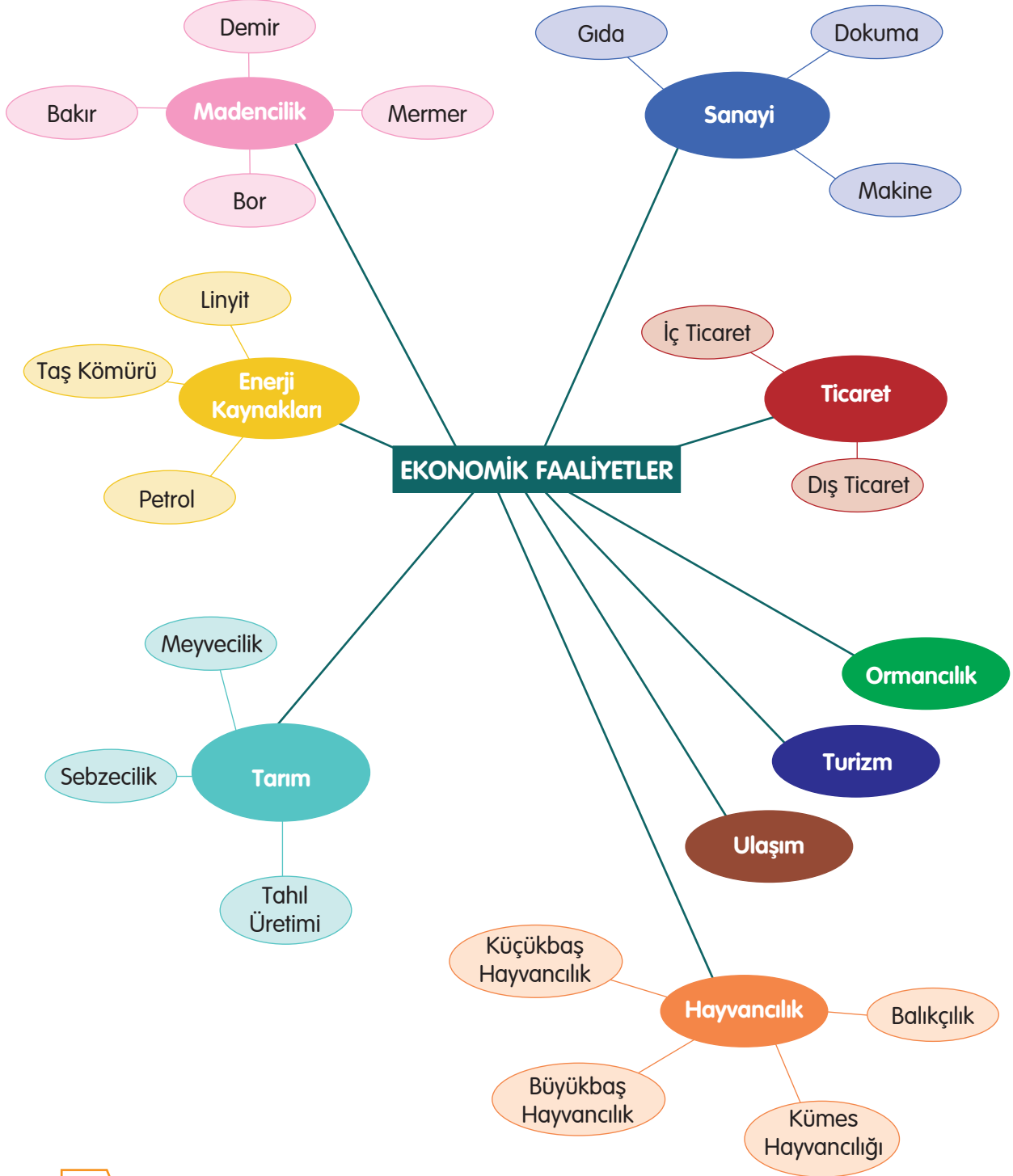
Öğretmen: Çok doğru, insanlar istek ve ihtiyaçlarını karşılamak için tarım, maden ve sanayi alanlarında üretim yaparlar. Ürettiklerini satarak ve çeşitli hizmet alanlarında çalışarak para kazanır, yani gelir sağlarlar. Gelirlerinin bir kısmı ile giderlerini karşılarlar.

Yukarıdaki diyalogda da belirtildiği gibi insanlar farklı ürünler elde ederler. Aşağıdaki Türkiye ekonomik faaliyetler haritasını inceleyiniz. Bölgenizde en çok yapılan ekonomik faaliyeti tespit ediniz. Neden en çok bu faaliyetin yapıldığını tartışınız.

Türkiye, çok çeşitli ekonomik faaliyetin sürdürüldüğü bir ülkedir.

- Ülkemizde sürdürülen ekonomik faaliyetlerle ilgili zihin haritasını inceleyerek kategorilendirme çalışmasını defterinize yapınız.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

1-3

■ Aşağıdaki ekonomik faaliyet alanlarını, verilen bilgilerle eşleştiriniz.

SANAYİ	Toprağın işletilmesi, yararlı bitkiler yetiştirilmesidir.
ENERJİ KAYNAKLARI	Türkiye’de iklimin ve bitki örtüsünün çeşitliliği nedeniyle çok sıcak veya çok soğuk bölge hayvanları dışında, kümeslerde cins hayvanlar yetiştirilir.
TURİZM	Çok sayıda işçi, usta, uzman, mühendisin çalışarak fabrikalarda makine-lerle mal üretmesidir.
ORMANCILIK	Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü (MTA) madenleri arayıp bulmak üzere kurulmuştur.
TİCARET	Ülke içinde yapılan ticaret iç ticaret (iç satım); uluslararası alanda yapılan ticaret dış ticaret (dış satım) olarak adlandırılmıştır.
ULAŞIM	Belirli bir süre içinde gezip görmek, alışveriş yapmak gibi amaçlarla yapılan gezi etkinliklerine turizm denir. Bu etkinliği yapan kişiler ise turisttir.
HAYVANCILIK	Orman ve orman ürünlerinin kullanılma faaliyetidir.
MADENCİLİK	Yolcuların, malların, çeşitli ürünlerin, bir yerden başka bir yere taşınması ve ulaştırılmasıdır.
TARIM	Kömür, petrol, doğal gaz, jeotermal enerji, hidroelektrik enerji ve güneş enerjisidir.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

4-5

Gözden Geçirme

Yaşadığınız bölgede sürdürülen ekonomik faaliyetleri kategorilere ayırma çalışması yapınız.

Ekonomik Faaliyetler ve Coğrafi Özellikler

GİRİŞ

Aşağıda verilen illeri arkadaşlarınızla birlikte ders kitabının 74 ve 75. sayfalarındaki resimli haritadan bulunuz. Resimleri verilen ürünlerle bu illeri eşleştiriniz.

Uşak Gaziantep Giresun İzmir Adana Rize Mersin Konya

🔍 Kavramlar

- benzerlik ve farklılık
- doğal kaynaklar
- israf

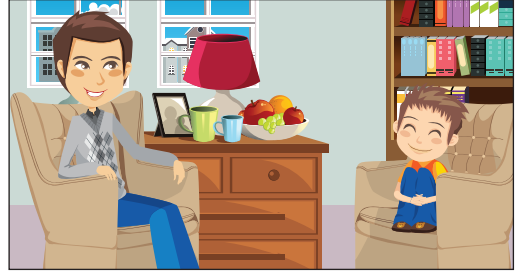
Yaşadığınız bölgedeki ekonomik faaliyetler; bölgenin dünya üzerindeki yeri, yüzey şekilleri, iklimi gibi coğrafi özellikleriyle yakından ilgilidir. Coğrafi özellikleri birbirine benzer olan bölgelerin ekonomik faaliyetlerinde de benzerlikler görülmektedir.

➤ Farklı coğrafi özellikler, ekonomik faaliyetlerin bölgeden bölgeye farklılık göstermesine neden olabilir mi? Sınıfınızda tartışınız.

Barış, ziraat mühendisi olan babasından ekonomik faaliyetler konusu ile ilgili sorularını cevaplamasını istedi.

— Babacığım, tarım için en uygun ortam nedir?

— Tarım için en uygun ortam, verimli topraklara sahip kıyı ovaları, düzlük alanlar ve akarsu vadileridir.

— Babacığım, bir bölgede tarım faaliyetleri az yapılıyorsa bunun nedeni ne olabilir?

— Çok güzel bir soru. Böyle bir bölgede coğrafi özelliklerle ilgili nedenleri söyleyeyim.

- Dağların fazla yer kaplıyor olması,
- Akarsu aşındırmalarının tarım alanlarını daraltması,
- Dağların yüksek olması.

— Buharlaşıma, birçok ürünün yetişmesini engelliyormuş. Bunun için ne gibi önlemler alınıyor?

— Bunun için barajlar ve sulama kanalları yapılarak sulu tarım gerçekleştirilmektedir.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

Televizyonda bir yetkili, ülkemizdeki hayvancılık faaliyetlerini anlatıyordu. Bu konu Barış'ın ilgisini çekti. Barış, haberi izlemeye başladı. Yetkili;

“Bütün bölgelerimizde hemen her tür hayvan yetiştirilmektedir. Ancak gelir sağlamak amacıyla çok sayıda hayvan yetiştirmek için coğrafi şartların uygun olması gerekir.

Küçükbaş ve büyükbaş hayvancılığı; baharda yeşeren otlarla kaplı alanlarda, yazın yağış alan çayırda, akarsu boyları ve kıyılarda,

Ancılık; baharda yeşerip çiçek açan, çam ormanları, meyve bahçeleri bulunan yerlerde,

Balıkçılık; deniz, göl ve akarsuların bulunduğu yerlerde yapılır.” şeklinde açıklamalar yaptı.

► Kümes hayvancılığı, hangi iklim koşullarında yapılabilir?

Aşağıdaki fotoğraflarda bazı ekonomik faaliyet alanlarını görüyorsunuz. Bu faaliyetlerin coğrafi özelliklerle ilişkisi hakkında değerlendirmeler yapınız.

► Küçükbaş hayvancılığı

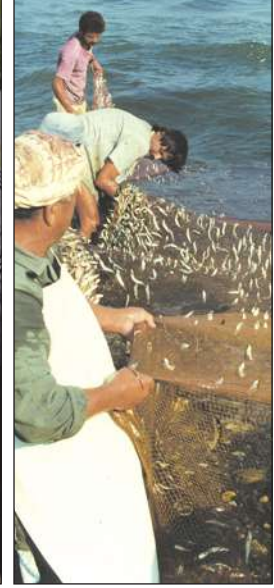
► Büyükbaş hayvancılığı

► Kümes hayvancılığı

► Arıcılık

► Balıkçılık

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

2

► Yükseltisi çok olan yerlerde hangi ekonomik faaliyetler yapılabilir?

Bariş, Karadeniz Bölgesi'nde baltalık denilen ormanlardan denetimli olarak kereste ve orman ürünleri elde edildiğini öğrendi.

Babası Bariş'a bir soru sordu:

— Bunlardan başka sanayi faaliyetlerinin ulaşım, insan gücü, para, enerji, ham madde gibi koşulların olduğu ortamlarda geliştiğini biliyor musun?

— Evet, babacığım. Bu nedenle sanayi faaliyetleri bazı bölge ve şehirlerimizde yoğunluk kazanmıştır. Öğretmenimiz, yurdumuzun zengin maden yataklarına sahip olduğunu da söyledi.

— Bölgemizin coğrafi özelliklerinin turizmi etkilediğini de unutma yavrum. Çünkü, iklim ve doğal güzellikler turizm faaliyetlerine etki eder. Ayrıca toprak, su, maden ve orman gibi doğal kaynaklarımızı doğru kullanmalı, israf etmemeliyiz.

► Ormancılık

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

3

Gözden Geçirme

1. Bölgenizin coğrafi özelliklerini göz önünde bulundurarak bölgeniz için en uygun ekonomik faaliyetin hangisi olduğuna karar veriniz. Neden bu kararı verdiğinizi açıklayınız.
2. Bölgenizde yetiştirilen bir ürün için gerekli olan coğrafi şartları belirtiniz.

Yaşadığımız Bölgedeki Meslekler

GİRİŞ

Aşağıdaki kutucukların üzerinde insanların geçimlerini sağlamak için yaptıkları işlerin adı vardır. Bu adların harfleri karışık olarak verilmiştir. Harfleri doğru olarak sıralayınız ve sözcükleri oluşturunuz. Bulduğunuz sözcüklerde renkli kutucuklara denk gelen harfleri sırasıyla "anahtar sözcük" bölümüne yazınız.

MADNECİ	TEKTSİLİC	BLIKIÇA
1 [] [] [] [] [] [] []	2 [] 3 [] [] [] [] [] []	[] [] 4 [] [] [] [] []
MÜHSENDİ	DOKMAUCI	Anahtar Sözcük
[] [] [] 5 [] [] [] [] []	[] [] 6 [] [] [] [] [] []	1 2 3 4 5 6

? Kavramlar

- gelir ve gider
- işsizlik
- meslek

İnsanlar, geçimlerini sağlamak ve gelir elde etmek amacıyla meslek seçerler.

Size göre meslek seçimini etkileyen faktörler nelerdir?

Kişilerin ilgi duydukları ve yetenekli oldukları meslekte çalışmalarını önemlidir. Günümüzde meslekleri, genellikle yaşanılan bölgenin coğrafi özelliklerine bağlı olarak sürdürülen ekonomik faaliyetler belirlemektedir. Bazen de babadan kalma meslekler devam ettirilmektedir.

Ahmet amca, Damlaçimen köyünde yaşıyor. Geçimini toprağı ekerek sağlıyor. Onun köyünde seracılık ve bağcılık yapanlar da var. Seracılık yapan komşusu, hava şartlarına karşı cam ve naylonlarla koruduğı kapalı yerde (serada) sebze ve meyve yetiştiriyor. Isparta'da yaşayan ağabeyi ise gül yetiştirip satıyor. Ahmet amca, tarım yaparken bilimsel ve teknik konularda ziraat teknisyenine veya ziraat mühendisine başvuruyor.

Ben Trabzonluyum. Burada bazı kişiler balık tutup satıyorlar. Yazın yağış alan çayırarda, akarsu boyları ve kıyılardaki geniş alanlarda sürü ve besi hayvancılığı yapılıyor. Hayvanlarımız hastalandığı zaman veterinerine götürüyoruz. Buralarda arıcılık yapanlar da var. Anzer balını herkes çok iyi bilir.

Sakıp Sabancı lastik, otomotiv, yağ gibi sanayi dallarına yatırım yapmış ve çok başarılı olmuş kişilerin başında gelir. Yatırım yaptığı iş alanlarında bilimsel ve teknik çalışmaları gerçekleştiren mühendisler, işçiler çalışmaktadır. Yılmaz Oruçoğlu madencilik, sanayi ve turizm alanında çalışarak başarı göstermiştir. Maden mühendisleri, yer altındaki madenlerin araştırılması, çıkarılması ile ilgili bilimsel ve teknik çalışmaları yürütürler.

Osman Bey, ticaretle uğraşan bir tüccardır. Bir gün bankacılık yapan arkadaşının yanına gitti. Parasını nasıl değerlendirmesi gerektiği konusunda arkadaşının fikrini sordu.

Bankacı arkadaşı ona bazı önerilerde bulundu. Parasının bir kısmını bankaya yatırdı.

Ülkemizde el sanatları ile ilgili çok sayıda meslek vardır.

Ankara Ticaret Odası Başkanının katıldığı bir toplantıda şunlar konuşuluyordu:

Yaşadığımız bölgede meslekler arasında ekonomik dayanışma vardır. Her meslek, ilgili olduğu başka mesleklerle ilişki içindedir.

Ticaret faaliyet alanı, bütün mesleklerle ilişkilidir. Çünkü bankacılık ve alım satım faaliyetleri tüm meslekleri ilgilendirmektedir.

Meslekler arasında dayanışmanın bir sonucu olarak da meslek birlikleri, odalar ve dernekler kurulmuştur. Bu kurumlar, meslek mensuplarının çıkarlarını korur, dayanışma içinde olmalarını sağlar.

İşsizliğin ortadan kaldırılması için meslek edindirme çalışmaları yaparlar.

E Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

E Grup arkadaşlarınızla birlikte bir meslek sahibi ile röportaj yaparak kısa notlar alınız.

Gözden Geçirme

1. Yaşadığınız bölgedeki mesleklerin bir tanesiyle ilgili üç soru yazınız. Bu soruları ilgili meslek sahibine sorunuz. Elde ettiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Yaşadığınız bölgedeki mesleklerle ilgili bir meslek rehberi oluşturunuz.

Ekonomik Faaliyetlerin Ülke Ekonomisindeki Yeri

GİRİŞ

Evinizdeki yastık kılıfı ve yatak çarşaflarından kapınızın önündeki paspasa kadar aklınıza gelen ürünlerin hangi malzemeden yapıldığını düşününüz. Birkaç dakika içinde bu ürünlerin hangi malzemeden yapıldığına karar veriniz. Daha sonra çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

? Kavramlar

- bütçe
- dağıtım
- ekonomik faaliyet
- göç
- tüketim
- üretim

Sevgi ile Mert, aile bütçesi yapılırken anne ve babalarına ihtiyaçlarını bildirdiler. Hafta sonu anneleriyle birlikte çarşıya çıkarak alışveriş yaptılar. Satıcıya ellerine aldıkları ürünle ilgili sorular yönelttiler.

Mert: Bu ürünler bizim elimize gelene kadar hangi aşamalardan geçiyor?

Satıcı: Bütün ürün ve hizmetler ihtiyaçların karşılanması amacıyla üretilir. Üretilen ürün satılacağı yere gönderilerek dağıtımı yapılır. Sizin gibi ihtiyacı olan kişiler, üretilen mal veya hizmetten yararlanarak tüketimi gerçekleştirirler.

Üretim

Dağıtım

Tüketim

Bir televizyon kanalında, ekonomik faaliyetlerin ülke ekonomisindeki yeri tartışılıyordu. Programa her bölgeden bir girişimci katılmıştı.

Karadeniz Bölgesi'nden katılan girişimci:

Bölgemizde tarım alanları az olmasına rağmen burada yetiştirilen ürünler ülkemize döviz kazandırmaktadır. Bölgemizin ulaşım koşulları düzeltildikçe bölgede yeni sanayi kolları kurulmakta ve bölgenin ekonomisi gelişmektedir.

Bölgemizde üretilen çay, mısır, tütün ve fındık ülke ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. Çay ve fındık ihraç edilmektedir.

Bölgemizin, Türkiye ekonomisine bir başka katkısı da madencilik (bakır ve kömür) alanındadır.

Akdeniz Bölgesi'ni temsil eden girişimci:

Bölgemizin Türkiye ekonomisine tarım, turizm ve endüstri alanlarında önemli katkısı vardır. Pamuk, mısır, turunçgiller, yer fıstığı, susam, muz ve çeşitli sebzeler bölgemizde yetiştirilmektedir. Bölgemizde kurulan fabrikalar, bu ürünlerin önemini artırmıştır.

Turizm, bölgemizin ekonomisine canlılık getirmiştir.

Marmara Bölgesi'nden gelen girişimci:

Bölgede doğal ve beşerî ortamın uygun olması, bölgedeki ekonomik faaliyetleri çeşitlendirmiştir. Ekonomik faaliyetlerin çeşitli olması nedeniyle bölgeye iç göçler olmuş, bölgenin nüfusu artmıştır.

Türkiye'deki sanayi kuruluşlarının yarıya yakını bu bölgededir. Tarım, sanayi ürünlerinin çoğu bu bölgede üretilmektedir. Keten, ayçiçeği, zeytin, mısır, buğday bunlardan bazılarıdır.

İstanbul, tüm Türkiye'nin ithalat, ihracat, bankacılık ve sigortacılık merkezi hâline gelmiştir.

Ege Bölgesi'nden gelen girişimci:

Bölgedeki endüstri kuruluşları hem bölge halkının geçimi hem de ülke ekonomisi için büyük bir öneme sahiptir. İncir, üzüm, zeytin, tütün ve pamuk gibi tarımsal ürünlerin yanında madenler, dış satımda önemli bir yer tutar. Krom madeninin büyük bir kısmı bölgemizden çıkarılır.

Türkiye'deki sanayi kuruluşlarının bir bölümü bölgemizde toplanmıştır.

Yurdumuzun gözde turizm merkezleri de bölgemizedir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden katılan girişimci:

Bölgemizin, ülkemizin ekonomisine en büyük katkısı petroldür. Türkiye petrol üretiminin hemen hemen tamamı buradan sağlanır.

Bölgemizde tarihî eserler bulunmasına rağmen turizmin ekonomiye katkısı fazla değildir.

- Siz de İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerinin ülke ekonomisine katkısıyla ilgili kısa bir yazı hazırlayınız. Sınıfınızda arkadaşlarınıza okuyunuz.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

2-5

👁️ Gözden Geçirme

Yaşadığınız bölgede yetişen hangi tarım ürünlerinin ülke ekonomisine katkısı bulunmaktadır?

Ekonomi ve İnsan

GİRİŞ

Defterinize "ekonomi" sözcüğünü yazınız. "Ekonomi" deyince aklınıza gelenleri ok çıkararak birer sözcükle yazınız. Yeni sözcüklerin size anımsatıklarını da aynı yöntemle yazınız. Oluşturmuş olduğunuz zihin haritanızı kullanarak ekonomiyi etkileyen faktörleri sıralayınız.

? Kavramlar

- ekonomi
- girişimci
- israf
- tasarruf
- vergi
- verimlilik

Tarım, sanayi, ticaret gibi ekonomik faaliyetler insanlar tarafından yürütülür.

Günümüzde sermayeyi, insan kaynakları ve teknolojiyi etkin biçimde kullanan girişimciler, ham maddeleri işleyerek üretim yaparlar. Kazandıklarının karşılığında, yasalara uygun olarak devlete vergi verirler. İnsan etkisi ile teknolojiyi geliştirirler. Üretim süreçlerinde ve üretilen ürünlerde değişiklikler yaparlar. Ekonomik faaliyetlerin daha etkin ve verimli olmasını sağlarlar.

■ Türkiye'den tanınmış bir girişimcinin aşağıda verilen hayat haritasını inceleyiniz. Onun kim olduğunu öğreniniz.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

Esra'nın dayısının Ankara'da bir oyuncak fabrikası var. Esra, onun çok çalışkan bir insan olduğunu her zaman söylerdi. Ayrıca dayısının;

- Mücadeleci ve azimli,
- Sorumluluk sahibi,
- Parasını ve malını dikkatli kullanarak tasarruf yapan, israftan kaçınan,
- Fırsatları anlayabilen ve değerlendirebilen,
- Ekip çalışmasına önem veren,
- Sürekli kendini geliştiren bir kişi olduğunu gururla anlatırdı.

Esra'nın anlattıkları beni çok etkilemişti. İleride, iş hayatına atıldığımda Esra'nın dayısı gibi olmayı çok isterdim doğrusu... Bir gün Esra, beni dayısıyla tanıştırdı.

Kendisine bu isteğimden söz ettiğimde bana şunları söyledi:

Bir girişimci olarak ekonomik faaliyetlerde başarılı olmak için kendinize uygun işi seçmelisiniz. Bir girişimcide olması gereken niteliklere sahip olmalısınız. Yönetim bilgisini ve becerisini edinmeli, bu işin eğitimini almalısınız. İsrattan kaçınmanın, tasarruf yapmanın önemli olduğunu bilmelisiniz.

■ Aşağıda verilen gazetede iş ilanını inceleyiniz. İlanla ilgili gazetede yayımlanabilecek bir yazı yazınız.

ÜRETİM VE SATIŞ SORUMLUSU

Aranan Nitelikler:

- Üniversitelerin ilgili bölümlerinden mezun olan,
- İyi derecede İngilizce bilen,
- MS Office uygulamalarına hâkim,
- Etkin liderlik vasıflarına ve koordinasyon becerisine sahip,
- İletişim ve ikna kabiliyeti yüksek,
- Planlama ve organizasyon yeteneği güçlü,
- Sorumluluk sahibi ve temsil yeteneği gelişmiş,
- Diksiyonu düzgün,
- Esnek çalışma saatlerine uyum sağlayabilecek,
- Erkek adaylar için askerlik hizmetini tamamlamış olmak.

Gazete Haberi, 04.12.2013. (Düzenlenmiştir.)

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

2-4

Gözden Geçirme

1. Siz bir otomobil üreticisi olsaydınız, fabrika yönetimine getireceğiniz kişide hangi özelliklerin olmasını isterdiniz?
2. Sizce yeterli kaynaklara, girişimcilik niteliklerine ve iş fikrine sahip olduğu hâlde başarılı olamayan bir girişimcinin başarısız olmasının nedeni ne olabilir?

Üretime Katkı ve Görüşlerimiz

GİRİŞ

Bir girişimci, yaşadığınız bölgede fabrika kurmak istiyor. Bu girişimcinin başarılı olup üretime katkıda bulunabilmesi için ona;

- Ulaşım bakımından uygun bir yer,
- Bölge koşullarına uygun işleyeceği ham madde,
- Fabrikanın yönetimi gibi konularda neler önerirsiniz?

? Kavramlar

- pazar
- üretim
- yatırım

- Sizce ülkemiz bir tarım ülkesi mi yoksa bir sanayi ülkesi midir?

Tarım, endüstri, ticaret, madencilik gibi birçok alanda faaliyet gösteren girişimciler, üretime katkıda bulunarak ekonomik süreci hızlandırmaktadır.

Bu durum, ülkenin ekonomik yönden gelişmesini sağlamaktadır.

- Üretime katkıda bulunmak ne anlama gelir? Nasıl olur?
- Üretime katkıda bulunma konusunda topraklarımızı daha iyi nasıl kullanabiliriz?
- Yanda fotoğrafı görülen fabrikada ne üretiliyor olabilir?

- Sulamanın tarım üzerindeki etkisi hakkında neler düşünüyorsunuz?

Üretime katkıda bulunmak amacıyla yapılan çalışmalarda doğal çevreye karşı duyarlı olmak ve çalışkanlık neden önemlidir?

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

2

Kereste ve yakacak elde etmek, tarla açmak gibi amaçlarla ormanları rastgele kesmenin ve sanayileşmenin hızla gelişmesinin doğuracağı sonuçları tartışınız.

■ Topraklarımızdan en iyi şekilde nasıl yararlanılabilir?

Grup arkadaşlarınızla topraklarımızdan en iyi şekilde yararlanmak için yapılması gerekenleri ve üretim için uygun koşullar yerine getirilmediğinde olabilecekleri sebep-sonuç ilişkisi içinde tartışınız.

- İyi tohum, iyi fidan kullanma
- Toprağın özelliğine göre gübreleme
- Modern tarım yöntemlerini kullanma
- Toprağın dinlendirilmesi yerine nöbetleşe ekim yapma
- Sulama
- Modern tarım aletlerini kullanma
- Bitki hastalıkları ve zararlılarla savaşma

FABRİKA YOLLARINDA

Atatürk Ortaokulu öğrencilerinden bir grup, Ahmet Bey'in meyve suyu fabrikasına inceleme gezisi düzenlediler. Fabrikada çalışanları görünce, başarılı olmada çalışkanlığın önemini daha iyi anladılar. Fabrikanın içini gezip gerekli incelemeleri yaptıktan sonra, Ahmet Bey'in üretime katkıda bulunma konusundaki görüşlerini almak istediler. Ahmet Bey, bir yatırımda ve girişimde bulunmadan önce koşulları iyi değerlendirmek gerektiği üzerinde durdu.

"Başlangıçta iklim şartlarına uygun ham madde seçimi çok önemlidir. Daha sonra bu ham maddeyi işleyecek enerji kaynağı ve yeterli sermaye bulmak gerekir. Üretim yapabilmek için uygun özelliklere sahip insanı seçmek de çok önemlidir. Daha sonra teknolojiye uygun makineler temin edilmelidir. Üretilen ürünün gideceği yere ulaşabilmesi için kolay ulaşım imkânları bulup pazar oluşturarak ekonomiye katkıda bulunmuş oluruz." dedi.

Öğrenciler, Ahmet Bey'e teşekkür ederek oradan ayrıldılar. Bu gezinin kendilerine çok yararı olduğunu düşünüyorlardı.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

3

Gözden Geçirme

1. Siz, bir pirinç üreticisi olsaydınız iyi bir üretim gerçekleştirebilmek için neler yapardınız?
2. Fabrikası olan bir girişimci, üretim ve dağıtım sürecinde ne gibi sorunlarla karşılaşabilir? Bu sorunlardan birinin ortaya çıkması diğerlerini nasıl etkiler?

Ürün Tasarlama Çalışmalarımız

GİRİŞ

Evinizde bulunan boncuk, kutu, karton ve ipleri kullanarak oluşturabileceğiniz ürünlerle ilgili zihin haritasını yapınız. 1

? Kavram
■ ürün

"Ürettiklerimiz" ünitesini işleyen 5. sınıf öğrencileri gruplar hâlinde çalışarak yeni bir ürünü nasıl tasarlayacaklarını ve bunu nasıl pazarlayacaklarını anlatan bir proje hazırlayacaklardı. Bunun için iki durum söz konusuydu:

- Tamamen kendilerine özgü, yepyeni bir ürün olabilirdi.
- Var olan bir ürün değiştirilerek farklı bir ürün ortaya çıkarılabildi.

ÜRÜNLER

süs eşyası

oyuncak

ev eşyası

yiyecek

Öğrenciler, iş birliği hâlinde değişik fikirler ürettiler. Bu fikirlerden yola çıkarak çok çeşitli ürünler tasarladılar.

- Gruplar, tasarladıkları ürünle ilgili proje çalışmalarını tamamladılar.
- Reklam afişlerini astılar.
- Hazırladıkları broşürleri dağıttılar.
- Sonra projelerini sınıf arkadaşlarına sundular.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

2,3

👂 Gözden Geçirme

1. Tasarladığınız ürünle ilgili bir afiş veya broşür hazırlayınız.
2. Arkadaşlarınızla birlikte hangi ürünü tasarladınız? Bu ürünü tercih etmenizin nedeni neydi? Bu ürünle ilgili pazarlama projeleriniz nelerdir?

Değerlendirme

Boşluk Doldurma

Aşağıdaki sözcükleri kullanarak cümleleri tamamlayınız.

para
ihracat

ihtiyaçlar
meslek

tüketim
istek

ithalat

1. İnsanlar, düzenli bir gelir elde etmek ve ihtiyaçlarını karşılamak için edinirler.
2. , yaşamımızı sürdürebilmemiz için gerekli olan şeylerdir.
3. Devlet tarafından bastırılan ve üzerinde değeri yazılı olan kâğıt veya metalden yapılmış ödeme aracına adı verilir.
4. İnsanlar ve ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli ürünler üretirler.
5. Üretildikten sonra bir ürünün kullanılıp harcanması olarak adlandırılır.
6. Bir ürün, gelir sağlamak için yurt dışına satıldığında, yapılmış olur.

Kavramları İlişkilendirme

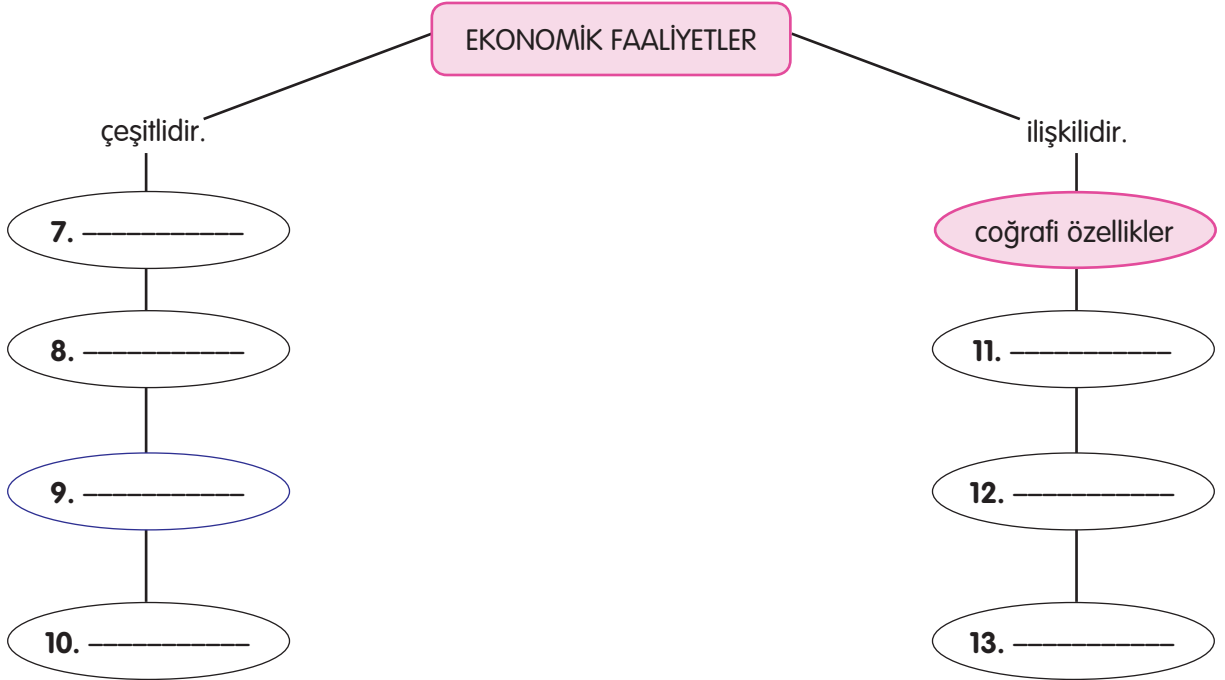
Aşağıdaki sözcük ve sözcük gruplarını kullanarak kavram ilişkilendirme çalışmasını tamamlayınız.

hayvancılık
yüzeş şekilleri

turizm
madencilik

iklim
bitki örtüsü

tarım
yatırım

Çoktan Seçmeli

Aşağıdaki sorulara ait doğru seçeneği işaretleyiniz.

14. Aşağıdakilerden hangisi tarımda verimi artıran nedenlerden biri değildir?

- A) Tarımda makineleşme
- B) Gübreleme ve sulama olanaklarının artması
- C) İşçi sayısının artması
- D) Kullanılan tohumların iyileştirilmesi

15. I. İklim koşullarının uygun olması

II. Ekonomik faaliyetlere uygun geniş alanların bulunması

III. Ulaşım, iş gücü, enerji ve ham madde koşullarının uygun olması

IV. Avrupa ülkelerine çok yakın olması

Sanayi faaliyetlerinin en yoğun olduğu bölge Marmara Bölgesi'dir. **Bunun nedenleri yukarıda verilenlerden hangisi ya da hangileridir?**

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I, II ve IV
- D) II, III ve IV

16. Aşağıdakilerden hangisi topraktan, kaliteli ve bol ürün alınmasını olumlu yönde etkiler?

- A) Tohum ve fidanların seçimine, dikimine özenilmesi
- B) Gübrelerin yakacak (tezek) olarak kullanımının engellenmesi
- C) Her yıl aynı ürünün ekilerek tarım yapılması
- D) Tarım yaparken geçmişte öğrenilen bilgilerin kullanılması

17. Aşağıdakilerden hangisi meslek sahipleri arasındaki dayanışmayı sağlayan bir kuruluş değildir?

- A) Dernekler
- B) Odalar
- C) Birlikler
- D) Pazarlar

18. Aşağıdaki bilgiler, Türkiye İstatistik Kurumunun 2013 yılındaki verilerinden alınmıştır. Tabloda bazı meyve ve sebzelerin ülkemizdeki üretim miktarları ton olarak verilmiştir.

Ürün	Üretim miktarı (ton)	Ürün	Üretim miktarı (ton)	Ürün	Üretim miktarı (ton)
Patlıcan	826.941	Lahana	720.257	Mandalina	942.226
Limon	726.283	Elma	3.128.450	Armut	461.826
Şeftali	637.543	Kayısı	780.000	Fındık	549.000

Türkiye İstatistik Yıllığı 2013, s. 205.

Tabloya göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Armut, en çok üretilen meyvelerin başında gelmektedir.
- B) Üretim miktarı en az olan ürün, armuttur.
- C) Şeftali üretimi, limondan fazladır.
- D) Mandalina ve fındık üretim miktarları birbirine çok yakındır.

Doğru, Yanlış

Aşağıda verilen ifadelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız. Yanlış olduğunu düşündüğünüz cümlelerin doğrusunu yazınız.

19. () Turizm, tarım, ticaret, ulaşım, ormancılık ülkemizde sürdürülen kültürel faaliyetlerden bazılarıdır.

.....
.....

20. () Dağların yüksek ve fazla yer kaplıyor olması, akarsu aşındırmaları tarım faaliyetlerini olumsuz yönde etkiler.

.....
.....

21. () Ormancılık faaliyetleri ulaşım, insan gücü, para, enerji, ham madde gibi koşulların bir arada olduğu yerlerde gelişir.

.....
.....

22. () Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Türkiye ekonomisine en büyük katkısı petroldür.

.....
.....

23. () Toprağın özelliğine göre gübreleme ve modern tarım yöntemlerini kullanma, topraklarımızdan en iyi şekilde yararlanmak için yapılması gereken işlemlerdendir.

.....
.....

24. () Tasarlanan bir ürün ile ilgili pazarlama projesi çalışmalarında, reklam kampanyası ve satışa sunulması aşamaları bulunmaktadır.

.....
.....

Eleştirel Düşünme

25. Türkiye'de tarım faaliyetlerini etkileyen koşulların başında iklim, yüzey şekilleri ve yükselti gelmektedir. Sizin bölgenizde iklim, tarım faaliyetlerini nasıl etkilemektedir?

Becerileri Gözden Geçirme

26. Aşağıdaki tabloda yer alan bilgiler, Türkiye İstatistik Kurumunun 2013 yılındaki verilerinden alınmıştır. Yaşadığınız bölgede en çok ve en az yetişen ürünleri tabloda bularak defterinize yazınız. Bölgenizde diğer ürünlerin ne kadar üretildiğini inceleyiniz. Bu verilerden yola çıkarak bir rapor hazırlayınız. Diğer bölgelerle yaşadığınız bölgeyi karşılaştırınız.

(Birim: bin ton)

Bölgeler	Tütün	Patates, kuru baklagiller, yenilebilir kök ve yumrular	Şeker pancarı	Tahıllar	Yağlı tohumlar
Marmara	4	450	1.191	5.500	811
Ege	66	920	1.349	3.682	342
Akdeniz	3	446	903	5.121	713
İç Anadolu	-	2.115	10.556	10.991	475
Karadeniz	11	380	1.203	2.990	178
Doğu Anadolu	1	333	1.073	1.980	19
Güneydoğu Anadolu	6	459	207	7.225	775

www.tuik.gov.tr

Düşün ve Yaz

Evde kullanılmak üzere tasarlayacağınız yeni bir ürün düşününüz. Bu ürünün hangi amaçla kullanılacağını ve ürün ile ilgili yapılacak proje çalışmalarını yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ünite Hakkında Yazma

Aşağıda verilen bölümü bir kâğıda geçiriniz. Verilen ana fikirleri destekleyen üç cümle yazarak ürün dosyanız için bir sayfa oluşturunuz.

Yaşadığımız bölgenin coğrafi özellikleri ekonomik faaliyetleri etkiler.

1.
2.
3.

Üretime katkıda bulunma konusunda görüşlerimiz vardır.

1.
2.
3.

Ekonomide insan etkisi çok önemlidir.

1.
2.
3.

E

Çalışma kitabındaki "Değerlendirme" bölümünü yapınız.

5. ÜNİTE: GERÇEKLEŞEN DÜŞLER

Bu ünite;

- Buluşlarla teknolojik gelişmelerin ilişkisi ve bunların toplum hayatına etkileri
 - Buluş yapanlarla bilim insanlarının ortak özellikleri
 - Atatürk'ün, bilim ve teknolojiye verdiği önem
 - Bilim ve teknoloji içeren süreli yayınlar
 - Çalışmalarımızda yararlandığımız kaynakların gösterimi
- konularında bilgiler edineceğiz.

Teknolojik Ürünler ve Toplum Hayatımız

GİRİŞ

Birçok buluş, insanların düşleri, merakları ve bilgi arayışlarının sonucudur. Kimi zaman yaratıcılık, düşlerin arkasından kendiliğinden gelmektedir.

O hâlde yaratıcılığınızı kullanınız. Okul yaşamında sürekli kullandığınız kurşun kaleminizi daha kullanışlı hâle getirmek için neler yapabilirsiniz? Zihin haritası yapmanın tam zamanı.

? Kavramlar

- değişim ve süreklilik
- haberleşme
- iletişim
- teknoloji
- yüzyıl

İnsanlar, geçmişte ve günümüzde yaşamlarını kolaylaştırabilmek için yaratıcılıklarını kullanmışlar ve buluşlar yapmışlardır. Siz bu buluşların yaşamımızdaki önemi hakkında neler düşünüyorsunuz?

- Yanda verilen fotoğraftaki kadın ne yapmaktadır?

Birçok büyük buluşun yaşamımızı değiştirdiğini ve kolaylaştırdığını biliyoruz. Bu değişim, yüzyıllardan bu yana devam etmekte ve süreklilik göstermektedir.

Tekerlek, matbaa, elektrik bulunmasaydı, bugün kullandığımız pek çok araç gerece sahip olamayacaktık. Günümüzde geceyi gündüze çeviren ampuller, bize son derece sıradan gelebilir.

- Elektrik icat edilmeden önce insanların nasıl aydınlandığını biliyor musunuz?

- ▲ Fotoğraftaki kadının kullandığı aracın iş olduğunu biliyor musunuz?

- Yukarıdaki görselleri inceleyiniz. Aydınlanmanın insanlar için önemi hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz. Ampulün zaman içerisinde gelişimiyle teknoloji arasında ilişki olabilir mi? Nedenini açıklayınız.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

Büyük buluşlar kadar birçok küçük buluşun da günlük yaşamımızda önemli bir yeri olduğunu biliyor musunuz?

Bu teknolojik ürünlerin birini yaşamımızdan çıkardığımızda onun yerine koyacağımız nesne, yeni bir buluş olacaktır.

Teknolojinin bize kazandırdığı en önemli yenilik bilişim teknolojileridir. Artık insanlar, dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar, çeşitli iletişim araçlarıyla iletişim kurabilmekte, istedikleri bilgiye ulaşabilmektedirler.

- İletişimle ilgili teknolojik ürünlere örnekler veriniz.
- Günlük yaşamınızda kullandığınız eşya ve araç geçerler hayatınızı nasıl kolaylaştırır?
- Bunların olmaması yaşamınızı nasıl etkiler? Açıklayınız.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

3,4

Buluşlar ve teknolojik ürünler, toplum hayatında iletişimi kolaylaştırmıştır. İnsanlar, bilgisayarlarını kullanarak günümüzde birbirleriyle elektronik posta (e-posta) denilen bir yöntem aracılığıyla da haberleşmektedirler. Telefonla haberleşmek pahalı olduğundan, mektupla haberleşmek ise uzun sürede gerçekleştiğinden bu yöntem yaygın olarak kullanılmaktadır.

Gönderilecek mesaj, ne kadar uzak olursa olsun gideceği adrese e-posta yöntemiyle yalnızca birkaç saniyede ulaşmaktadır. Ancak bu tür haberleşmenin olumsuz bir yönü bulunmaktadır. Bu yöntemle haberleşmede gönderilen bir mesajın başkaları tarafından okunma olasılığı vardır.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

5

- Geçmişten günümüze ulaşım araçlarını düşündüğünüzde aklınıza hangileri geliyor? Hangi buluşlar onların değişmesine neden olmuş olabilir? Sayfadaki görsellerden yararlanarak açıklayınız.

Günümüzde, yüksek teknolojiye sahip sayısız ulaşım aracı bulunmaktadır. İnsanlığa büyük hizmet veren ulaşım araçlarıyla birlikte trafik kuralları, trafik levhaları ve trafik ışıkları da bu teknolojinin bir parçası olmuştur.

- Siz yetkili bir kişi olsaydınız ulaşım ile ilgili hangi düzenlemeleri yapardınız?

- 1896 yılında üretilen üç tekerlekli bu taşıt, saatte 60 km yol alabiliyordu. Günümüzde üretilen otomobillerin hızı hakkında neler biliyorsunuz?

- Aşağıdaki gazete haberini okuyunuz. Haberdeki teknolojik ürünün, toplum hayatına olumlu ve olumsuz etkileri nelerdir?

Güneş enerjili uçağın dünya turu provası

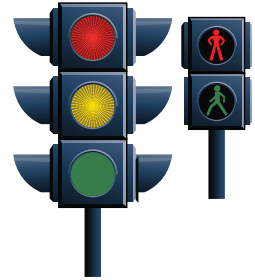
Dünyanın güneş enerjisiyle çalışan ilk uçağı Solar Impulse'ın geliştirilmiş ikinci versiyonu olan uçak modelin test uçuşları sonrasındaki ilk yolculuğunu gerçekleştirdi. İsviçre'nin Payame hava üsünden kalkan uçak iki saat gökyüzünde kaldı. 1800 metre yüksekliğe çıkan uçağın 72 metrelik geniş kanatlarının üstü tamamen güneş panelleriyle kaplı. Uçağın ağırlığı ise sadece 2 ton. Uçakta bulunan 4 elektrikli motor, solar panellerin bataryalarını yeniden doldurmaya sağlıyor. Solar Impulse 2, önümüzdeki yıl Dünya'nın etrafında tur atacak.

Gazete Haberi, 03.06.2014. (Düzenlenmiştir.)

Sinyalizasyon Sistemleri

Teknolojinin insanı şaşırtan bir hızla ilerlediği 21. yüzyılın ilk yarısında, trafik sinyalizasyon sistemleri hayatımıza girmiştir. Bu sistemlerin toplumsal yaşamımızda önemli bir yeri vardır.

Trafik sinyalizasyon sistemleri, çoğumuzun "trafik lambası" ya da "trafik ışığı" diye bildiğimiz ışıklı işaretlerdir. Bu işaretler, trafiğin düzenli ve güvenli akışını sağlayan önemli buluşlardandır.

- Sizce dünyanın her tarafında trafik için sinyalizasyon sistemleri aynı mıdır?

Günümüzde lazerler; iletişimden gök bilime, bilimsel araştırmalardan askerî uygulamalara hatta evlerde kullandığımız CD çalarlara kadar birçok yerde yaygın olarak kullanılmaktadır. Lazer, bildiğimiz ışıktan farklı, özel bir ışık türüdür. Bazen çok sert ya da ısıya dayanıklı maddeleri bile buharlaştırabilecek kadar güçlü olabilmektedir. Böbrek taşlarının kırılmasında da lazerden yararlanılmaktadır.

▲ Lazer ışınlarının zararları neler olabilir?

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

6-8

Uzay araştırmalarının hız ve önem kazandığı günümüzde insanlar, çeşitli amaçlara yönelik yapay uydular geliştirerek uzaya fırlatmışlardır.

■ Sizce uzaya fırlatılan uydulardan hangi alanlarda yararlanılmaktadır?

Türkiye'nin uzaya fırlatılmış;

- TÜRKSAT 1B – 1994 yılında, telefon haberleşmesinde (1994–2006 yılları arasında hizmet vermiştir.),
- TÜRKSAT 1C – 1996 yılında, televizyon ve radyo yayınlarında (1996–2010 yılları arasında hizmet vermiştir.),
- TÜRKSAT 2A – 2001 yılında; Avrupa, Afrika, Asya ülkelerine radyo ve televizyon yayınlarında,
- TÜRKSAT 3A – 2008 yılında, televizyon yayınları, ses ve veri haberleşmesinde,
- TÜRKSAT 3USAT – 2013 yılında, ses ve veri haberleşmesinde,
- TÜRKSAT 4A – 2014 yılında haberleşme özellikle internet haberleşmesinde kullanılmak amacıyla altı uydusu vardır.

■ Ülkemiz tarafından yeni bir uydu uzaya fırlatılacak olsa onun hangi alanda hizmet etmesini istersiniz? Niçin?

Meraklı

■ Size ilginç gelen bir buluşun geçmişini kütüphanedeki ansiklopedi ve diğer kaynaklardan araştırınız. Bu çalışmanızı "Sosyal Bilgiler Ürün Dosyası"na koyabilirsiniz.

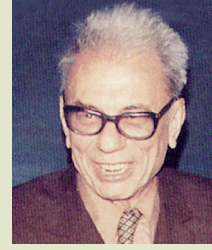
Gözden Geçirme

1. Teknolojik bir ürünün toplum hayatını nasıl değiştirdiğini öğrenmek istiyoruz. Bunu kanıtlayabilecek bir örnek veriniz.
2. Trafik sinyalizasyon sistemlerinin çalışmadığı bir durumda neler yaşanabilir? Bununla ilgili bir gazete haberi yazınız.

Buluş Yapanlar ve Bilim İnsanları

Aşağıda bir bilim insanımızın yaşamı ve yaptıkları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Metni okuyunuz.

Ülkemizde matematiğin simgesi hâline gelen Cahit Arf, 1910 yılında Selanik'te doğdu. 1932 yılında Galatasaray Lisesinde matematik öğretmeni, 1933 yılında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesinde doçent adayı olarak çalıştı. 1938 yılında Almanya'da Göttingen (Göttingen) Üniversitesinde doktorasını yaptı. Daha sonra İstanbul Üniversitesine dönen Arf, 1943'te profesör oldu.

GİRİŞ

Cahit Arf'ın ilk çalışması, 1939 yılında Almanya'nın ünlü bir matematik dergisinde yayımlandı. Yaptığı çalışmanın sonuçlarından bir bölümü "Arf Teoremi" olarak adlandırıldı. Duyarlı ve sorumlu bir bilim insanı olan Cahit Arf'ın en önemli özelliği, her şeyin aslını anlamaya çalışmasıdır. O, araştırmacı kişiliğinin yönlendirmesiyle olayların nedenlerini bulmaya çalışırdı. Üniversitede, öğretim üyeleri ve öğrencileriyle güzel bir diyalog içindeydi.

? Kavramlar
■ kâşif
■ keşif

5/A sınıfı öğrencileri buluş yapanlar, dünya üzerinde bilinmeyen yerleri, kıtaları keşfeden kâşifler ve bilim insanlarının özelliklerini öğrenmek için kütüphane ve internet araştırması yaptılar. Araştırma sonuçlarını açıkladılar. Bu sonuçlardan yola çıkarak araştırdıkları kişilerin benzer ve farklı yönlerini bulmaya çalıştılar.

■ Siz de araştırma yaptığınız buluş yapanlar veya bilim insanlarının özellikleriyle aşağıdaki şemada verilen özellikleri karşılaştırınız.

■ Aşağıdaki kişilerle ilgili bilgileri inceleyiniz. Nasıl çalıştıklarını yorumlayınız.

İsaac Newton

(Ayzek Nevton)

Henüz 27 yaşında Cambridge (Kembriç) Üniversitesinde, matematik profesörlüğüne getirildi. 1671'de aynalı teleskobu geliştirdi. Matematik ve fizikte büyük buluşlar gerçekleştirdi.

- Meraklıdırlar.
- Olayları izler, gözlem yaparlar.
- Sebep-sonuç ilişkilerini araştırıp açıklamaya çalışırlar.
- Gözlemleriyle ilgili deneyler yaparak küçük sonuçlar çıkarırlar.
- Bir olayın hangi şartlarda meydana geldiğini araştırırlar.
- Buldukları sonuçlarla ilgili genelleme yapar, ilkeler bulurlar.
- Bulunan sonuçları yeni deneylere uygularlar.
- İlkelerin doğruluğunu araştırırlar.

Kesin sonuçlara ulaşırlar.

Galilei Galileo

(Galiley Galileo)

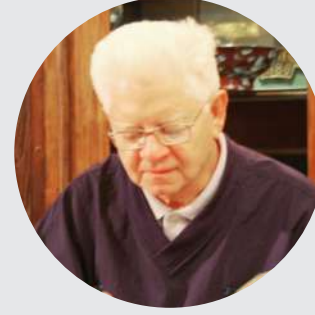
Galilei, yetenekli bir öğretmendi. Çalışırken kandillerin rüzgârla sallanmaya başlamalarını bekler, sonra kendi nabzından yararlanarak kandillerin yaptığı hareketin süresini tutardı. Bu çalışmalar ilk mekanik saatlere temel oluşturdu.

Leonardo da Vinci

(Leonardo da Vinsi)

Ressam, heykeltıraş, müzisyen, mimar, bilim insanı ve yaratıcı bir buluşçuydu.

Oktay Sinanoğlu

Amerika'da ve Türkiye'de çeşitli üniversitelerde profesör olarak görev yaptı. Kimya ve fizik teorilerini, buluşlarını anlattı. Çok sayıda bilim ödülü aldı. Yaşamı boyunca kuantum mekaniğine birçok katkıda bulunmuş bir bilim insanıdır.

Louis Pasteur

(Lui Pastör)

Yeni geliştirdiği aşığı deneyerek kuduz köpek tarafından ısırılmış bir çocuğun yaşamını kurtardı.

Gözden Geçirme

Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerini belirtiniz.

Atatürk ve Bilim

Aşağıda Onuncu Yıl Marşı'ndan bir bölüm verilmiştir. Bu bölümle ilgili soruları cevaplayınız.

GİRİŞ

"Çıktık açık alınla on yılda her savaştan;
On yılda on beş milyon genç yarattık her yaştan.
Başta, bütün dünyanın saydığı başkumandan;
Demir ağlarla ördük ana yurdu dört baştan."

Behçet Kemal Çağlar - Faruk Nafiz Çamlıbel
Atatürk Şiirleri, s. 70.

▲ Aşağıdaki metni okuyunuz.

Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'ni kurarken halkına, "*Hedefiniz muasır medeniyet seviyesine ulaşmak ve onu geçmektir.*" demiştir.

Millî Mücadele zaferle sonuçlanıp özgürlüğümüze kavuştuktan sonra Atatürk yeni bir mücadele başlatmıştır. Bu, bilimi kendisine kılavuz seçmiş, çağdaş bir Türk toplumu yaratma mücadelesidir.

Bu mücadelede; akılcı düşünceye, bilim ve teknolojiye çok önem vermiştir. Yaşamın her alanında başarılı olmamızı bilime bağlılıkta görmüş ve bunu şöyle vurgulamıştır:

"*Dünyada her şey için, uygarlık için, hayat için, başarı için en hakiki yol gösterici bilimdir, fendir.*"

Atatürk bunun için;

Tarım, hayvancılık, inşaat, gök bilimleri, deniz bilimleri alanında bilimsel düşünce ve bilgiye sahip

- Uzman
- Mühendis
- Doktor
- Bilim insanları yetiştirecek

- Okullar
- Üniversiteler
- Bu amaçla çalışan kurum ve kuruluşlar açılmasını sağlamıştır.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

2,3

Kronoloji, olayları başlangıcından itibaren sıraya koyan bir zaman bilimidir.

YIL 1920

Cumhuriyet ilan edilmeden önce **Sağlık Bakanlığı** kuruldu.

YIL 1924

Mühendis ihtiyacını karşılamak üzere Zonguldak'ta, Türkiye Cumhuriyetinin ilk yüksek okulu olan **Yüksek Maden ve Sanayi Mühendis Mektebi** açıldı.

YIL 1928

Yeni Türk harflerinin kabulü ile **okuma yazma seferberliği** başlatıldı.

YIL 1928

Demir yolu yapımında, bir yandan yabancı mühendisler çalıştırılırken diğer yandan da mühendis yetiştirmek amacıyla **Yüksek Mühendis Mektebi** açıldı.

YIL 1931

Deniz bilimleri konusunda araştırmaya yönelik olarak İstanbul, Baltalimanı'nda **Balıkçılık Enstitüsü** açıldı.

Atatürk, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinin açılış töreninde.

YIL 1936

Bilimsel çalışmalarını yürütmek için **Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi** açıldı.

YIL 1936

Cumhuriyetin ilk yıllarında açılan Fen Fakültesi Astro-nomi Enstitüsünün içinde bir **gözlemevi** kuruldu.

YIL 1935

"Madenlerimiz bizim en önemli gelir kaynağımızdır." diyen Atatürk **Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünü** kurdu.

YIL 1933

Tarımda teknolojinin yerleşmesi için Ankara'da **Yüksek Ziraat Enstitüsü** kuruldu.

YIL 1933

Eğitim ve öğretim çalışmalarını bilimsel temellere oturtmak için **İstanbul Üniversitesi** açıldı.

Atatürk, tahta başında Başbakan İnönü'yle yeni Türk harflerini tanıtırken.

Atatürk İstanbul Üniversitesi'nde ders dinlerken.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

4-6

Gözden Geçirme

Atatürk'ün, çağdaş toplum yaratma mücadelesinde ve ülke sorunlarını çözmeye bilimi kılavuz olarak seçtiğine dair kanıtlar gösteriniz.

Sürelî Yayınları İzliyorum

GİRİŞ

Bugüne kadar merak ettiğiniz konularla ilgili olarak başvurduğunuz kaynaklar ve izlediğiniz süreli yayınlar varsa listeleyiniz.

1

? Kavramlar
■ bilim
■ medya

Doğada yaşanan olayların nasıl gerçekleştiğini merak ettiğim için televizyondaki ilgili programları takip ediyorum. Özellikle belgesel programlarını hiç kaçırmıyorum. Televizyondaki bilimsel programların ne zaman yayınlandığını, okuduğum gazetelerden öğreniyorum. Zamanımı bu programların saatlerine göre ayarlıyorum.

Zaman zaman internete girip yeni buluşlar, teknolojiler ve bilimsel gelişmeler hakkında araştırma yapıyorum. Bilim ve teknoloji tarihini inceliyorum.

Annem, bilim ve teknolojiye olan bu merakımdan son derece memnun görünüyor. Aradığım yayının adını yetkili kişiye bildirdiğimde kütüphanede istediğim kaynağa ulaşabileceğimi söylüyor.

Bazı arkadaşlarım kütüphaneye gidip araştırma yapıyorlar. Ben, geçmişte olup bitenleri, geçmişle bugün arasındaki farklılıkları, gelecekte nelerin gerçekleşebileceğini çok merak ediyorum.

Bütün bunları öğrenmek ve kaynaklara ulaşmak, araştırma yapmak amacıyla kütüphaneye gitmeye karar verdim.

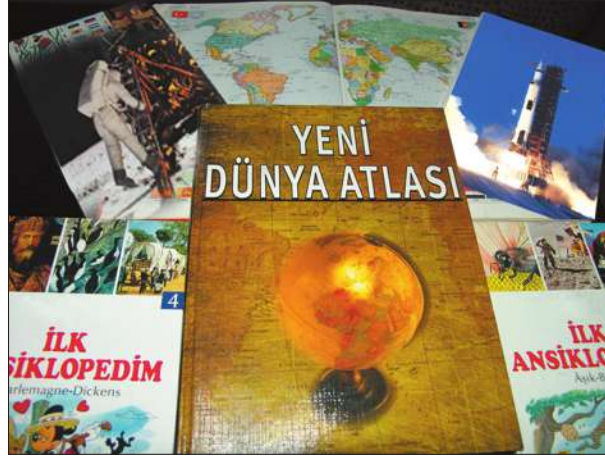

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

2,3

Bazı bilgilere atlasları inceleyerek ulaşabiliyorum. Bir arkadaşım çocuklar için hazırlanan bilim dergilerine abone olmuş. Ben de onun gibi haftalık veya aylık bilim dergilerine abone olmayı düşünüyorum.

Arkadaşım bu dergilerden;

- Çevremizde olup bitenleri,
- Canlıların özelliklerini,
- Uzayın derinliklerinde nelerin olduğunu,
- Besinlerin yarar ve zararlarını,
- Makinelerin nasıl bulunduğu, nasıl çalıştığını,
- Bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeleri takip ettiğini söylüyor.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

4,5

Gözden Geçirme

Bilim ve teknolojiyle ilgili düzeyinize uygun süreli yayınlardan hangilerini tanıyor ve izliyorsunuz?

Çalışmalarımızla İlgili Kaynak Gösteriyoruz

GİRİŞ

Buluş yapan bir kişi veya bir bilim insanı olduğunuzu hayal ediniz. Yıllarca çalışarak, emek harcıyarak bir ürün ortaya çıkardınız. Daha sonra çalışmalarınızın başkaları tarafından gizlice kullanıldığını fark ettiniz. Bu durumda neler hissettiğinizi, neler yaptığınızı anlatan kısa bir öykü yazınız.

? Kavramlar

- emek
- ikinci elden kaynak

Geçmişimiz ve günümüzle ilgili bilgilere ulaşabilmek için çeşitli kaynaklardan yararlanırız. Bu kaynaklardan araştırma yaparak, ansiklopedileri inceleyerek öğrenmek istediğimiz bilgilere ulaşabiliriz.

- Bilgi kaynağına ulaşmak için başvurabileceğiniz yerler neler olabilir? Buralarda yararlanacağınız kitabın ya da yazarın adını bilmek gerekir mi? Neden?

Mert, bilim ve teknoloji alanındaki araştırmalarını kütüphaneye giderek yaptı. Konuyla ilgili araştırma kitaplarını inceledi. Bu tür eserlere ikinci elden kaynak denildiğini öğretmeninden duymuştu. Yaptığı araştırmalar sonunda yararlandığı kaynakla ilgili kişi, kurum ve kuruluş adını belirtti.

- Siz de bu konunun önemini arkadaşlarınızla tartışınız.

Bilim ve teknoloji alanında buluş yapanlara, buluşlarına ait haklarının korunması için patent hakkı verilmiştir. Buluş yapan kişi patent almak için başvurur.

■ Ülkemizde bir ürünün patentinin nereden alındığını araştırınız.

Bir fikir veya sanat eseri yapan ve yazan kişinin bu eserden doğan haklarının hepsi telif hakkıdır.

Bu kitabın her türlü yayın hakları,
Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince
Evren Yayıncılık ve Basım San. Tic. AŞ'ye aittir.

Orhan, bilim ve teknoloji tarihinde yapılmış olan buluşlar için internet ve kütüphane araştırması yaptı. Araştırma sırasında ulaştığı bilgiler çok ilginçti.

İnsanlığın yetiştirdiği büyük fizikçilerden Galilei Galileo, bilgin bir dostuna yazdığı mektupta şöyle diyordu:

Sevgili Dostum,

23 Eylül 1624

Çok küçük nesnelere görebilmemize imkân veren ve benim olduğu kadar sizin de çok işinize yarayacağını tahmin ettiğim bir aleti, daha mükemmel bir duruma getirmek istediğim için size yazmakta gecikmiş bulunuyorum. Gerçekten de mercekleri ayarlamak güç oldu.

Gözlemlenecek nesne, istenildiği zaman döndürülebilecek bir tekerleğin üzerine yapıştırılacaktır. Çünkü mercek, bu nesnenin ancak bir kısmını göstermektedir.

Mercek, nesnenin kalınlığına göre yaklaştırılıp uzaklaştırılabilir. Onun için merceğin bulunduğu "namlu"yu ayaklık üzerinde hareketli olarak yaptım.

Alet, bol ışıklı yerde kullanılmalı ve nesne de kuvvetle aydınlatılmalıdır.

Eskiden beri böcekleri merak ederdim. Bu aletle pirenin dehşet verici, sinek ve güvenin çok sevimli hayvancıklar olduklarını gördüm. Hatta sineklerin cam üzerinde baş aşağı nasıl yürüdüklerini bu sayede anladım.

Eminim ki siz de daha başka binlerce bilgiyi keşfedeceksiniz. Bu keşiflerden ilgi çekici olanlarını bana da bildireceğinizi ümit ederim. Kısaca bu alet bize tabiatın ihtişamını ve her an yeniden meydana gelmekte olan olayları yakından görme imkânını sağlamaktadır.

Yeni Resimli Bilgi Ansiklopedisi, C 5, s. 1412.

◀ Galilei'nin hangi alanlarda buluşlar yaptığını biliyor musunuz?

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

2

👁️ Gözden Geçirme

1. Yaptığınız çalışmalarda yararlandığınız kaynakları göstermek neden önemlidir?
2. Bir buluş hakkında araştırma yapınız ve yararlandığınız kaynakları belirtiniz.

Değerlendirme

Boşluk Doldurma

Aşağıdaki sözcük ve sözcük gruplarını kullanarak cümleleri tamamlayınız.

nedensellik
teknoloji

buluş
bilim

değişim
süreklilik

ikinci elden kaynak

1. Yaşamımızda daha önce var olmayan, bilinmeyen, insan yaratıcılığı ve çalışması sonucu ortaya konulan bilgi, bulgu ve nesnelere adı verilmektedir.

2. Doğada ve toplumda meydana gelen olayların neden-sonuç ilişkileri içinde, deney ve gözleme dayalı olarak incelenmesi olarak adlandırılmaktadır.

3. Bilim ve teknoloji alanında yapılan buluşlar olduğu gibi kalmaz ve gösterir.

4. "Her olayın bir nedeni vardır." ilkesi, olarak adlandırılmıştır.

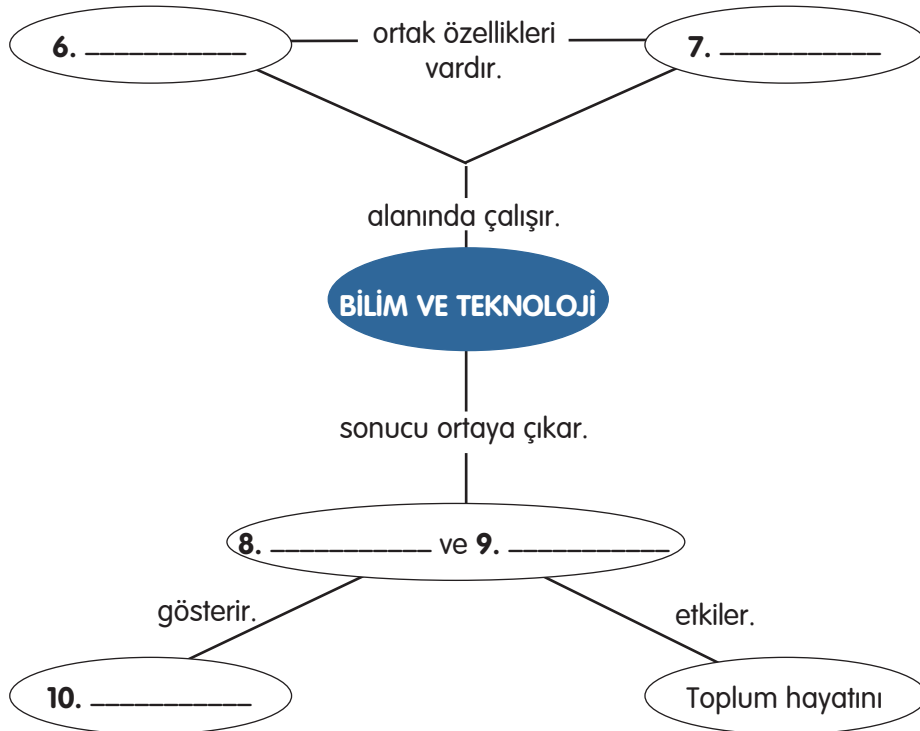
5. İnsan üretimi bir nesnenin yapımı ve yapım yöntemine denilmektedir.

Kavramları İlişkilendirme

Aşağıdaki sözcük ve sözcük gruplarını kullanarak kavram ilişkilendirme çalışmasını tamamlayınız.

buluşlar
buluş yapanlar
teknolojik ürünler

bilim insanları
değişim ve süreklilik
iletişim

Çoktan Seçmeli

Aşağıdaki sorulara ait doğru seçeneği işaretleyiniz.

11. **Buluşlar ve teknolojik gelişmelerle ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?**

- A) Teknoloji yaşamımızı kolaylaştırır.
- B) Bir nesnenin yapım yöntemleri buluş olarak adlandırılır.
- C) Buluşlar, teknolojik gelişmeleri hızlandırır.
- D) Bilim ve teknoloji toplum hayatını etkiler.

12. **Aşağıdakilerden hangisi bilim insanlarına ait bir özellik değildir?**

- A) Sabırsız olma
- B) Gözlemci olma
- C) Araştırmacı olma
- D) Sorgulayıcı olma

13. **Aşağıdakilerden hangisi bilimsel araştırmalarda dürüstlük ilkesiyle ilişkilidir?**

- A) Bilgiye ulaşabilmek için kütüphaneden yararlanmak
- B) İnternette istediğimiz şekilde araştırma yapmak
- C) Yararlanılan kaynakların adı, yazarı, baskı yeri ve yılını belirtmek
- D) Az ele alınmış konularda araştırma yapmak

14. Günümüzde uzay araştırmaları çok büyük bir önem ve hız kazanmıştır.

Uzaya gönderilen uydular, günümüzde aşağıda verilen amaçlardan hangisi için kullanılmamaktadır?

- A) Radyo ve televizyon yayınlarında
- B) Trafiğin düzenli akışını sağlamada
- C) Doğal afetleri gözlemlenmede
- D) Hava durumu tahminlerinde

15.

ulaşım
araçları

şınalizasyon
sistemleri

bilgisayar

toplú ięne

kalem

fırın

çakmak

kürek

Yukarıdakilerden kaç tanesi teknolojik üründür?

A) 5

B) 6

C) 7

D) 8

Doğru, Yanlış

Aşağıda verilen ifadelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız. Yanlış olduğunu düşündüğünüz cümlelerin doğrusunu yazınız.

16. () Trafik şınalizasyon sistemlerinin çalışmaması hayatımızı etkilemez.

.....
.....

17. () Buluş yapanlar, daha önce var olan yararlı bir cismi ya da süreci tekrar ortaya koyan kişilerdir.

.....
.....

18. () Cumhuriyet ilan edilmeden önce Sağlık Bakanlığı kuruldu. 1936 yılında da bilimsel çalışmaları yürütmek için Dil ve Tarih-Coğrafya Fakóltesi açıldı.

.....
.....

19. () Bilim ve teknoloji alanında buluş yapanlara, buluşlarına ait haklarının korunması için patent hakkı verilir.

.....
.....

Eleştirel Düşünme

20. Yıllar önce yaşayan insanların aydınlanmada kullandıkları kandil ile günümüzde kullanılan ampul teknolojisini, insan yaşamına getirdiği güçlükler ve kolaylıklar ağıından karşılaştırınız.

21. Atatürk, birçok üniversite açılmasını sağlamıştır. Ülke sorunları ile üniversitelerin açılması arasında nasıl bir ilişki vardır?

22. Teknoloji, yaşamımızı kolaylaştırmakla birlikte, birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bir teknolojik ürün olan televizyonun yararları yanında, beraberinde getirdiği sakıncalar nelerdir?

Ünite Hakkında Yazma

Aşağıda verilen bölümü bir kâğıda geçiriniz. Verilen ana fikirleri destekleyen üç cümle yazarak ürün dosyanız için bir sayfa oluşturunuz.

Buluşlar ve teknolojik ürünlerin toplum hayatımıza etkisi çok fazladır.

1.
.....
2.
.....
3.
.....

Atatürk, bilim ve teknolojiye çok önem verirdi.

1.
.....
2.
.....
3.
.....

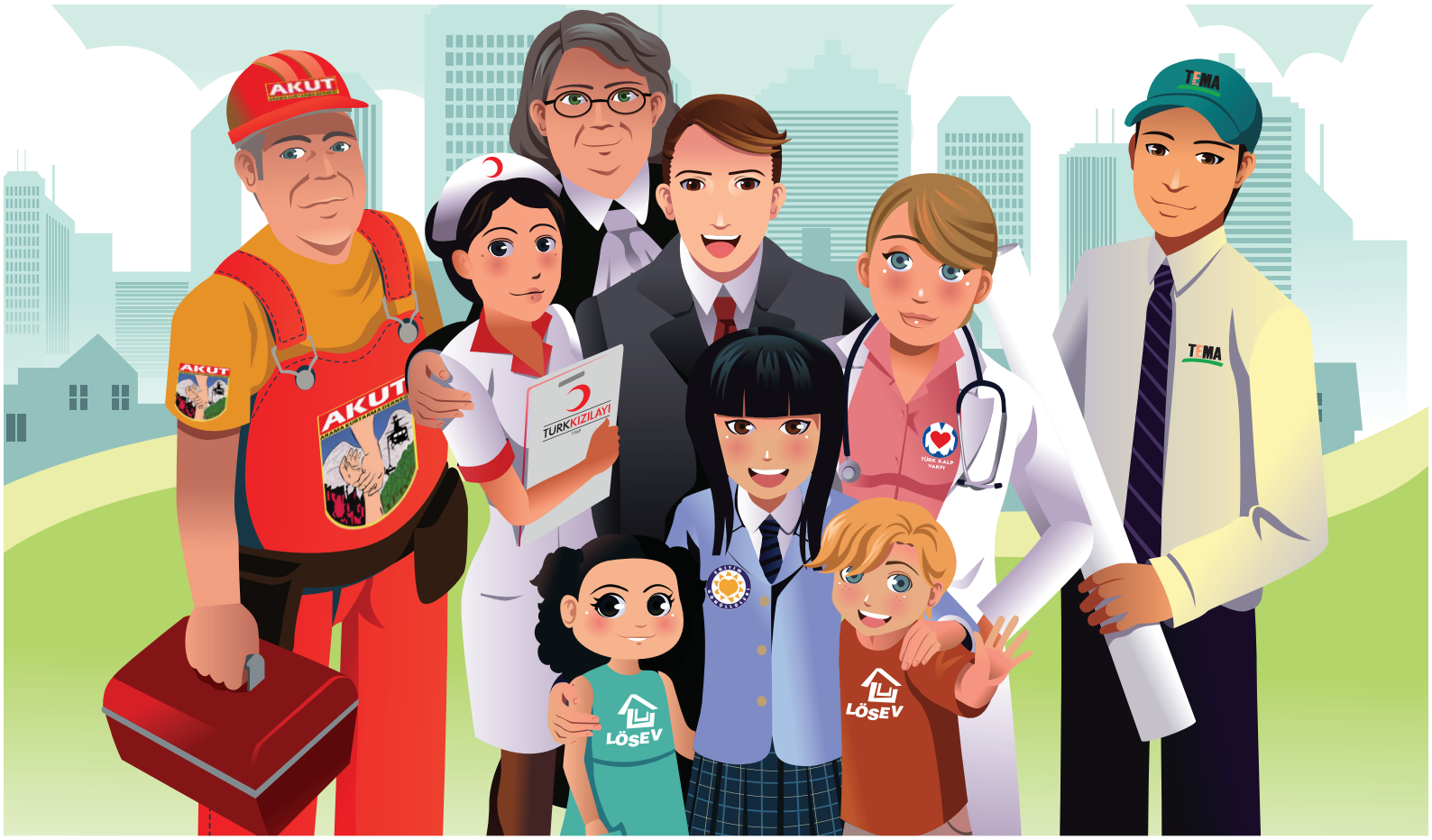
Buluş yapanlar ve bilim insanları ile ilgili bilgilere çeşitli kaynaklardan ulaşabiliriz.

1.
.....
2.
.....
3.
.....

E

Çalışma kitabındaki "Değerlendirme" bölümünü yapınız.

6. ÜNİTE: TOPLUM İÇİN ÇALIŞANLAR

Bu ünite;

- Temel ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçlara hizmet eden kurumlar
 - Kurumların insan yaşamındaki yeri
 - Sivil toplum kuruluşları ve etkinlik alanları, bu etkinliklerin sonuçları
 - Sivil toplum kuruluşlarında ve resmî kurumlarda çalışan bireylerin rolleri arasındaki farklar
- konularında bilgiler edineceğiz.

Kurumlar ve Toplumun Temel İhtiyaçları

GİRİŞ

Yandaki resim, ıssız bir adada tek başına yaşayan bir insana aittir.

Bu insanın, hayatında karşılaşılabileceği zorlukların neler olabileceği ile ilgili zihin haritasını oluşturunuz.

? Kavramlar

- dayanışma
- iş bölümü
- sivil toplum kuruluşu
- sosyal etkileşim
- vakıf

Geçen hafta sınıf arkadaşlarımızla birlikte, kardeş okul olarak seçtiğimiz Gazi Ortaokulunu ziyaret ettik. Oradaki arkadaşlarımıza okuduğumuz kitaplardan oluşan bir kutu kitap ve okul araç gereci götürdük. Bizi büyük bir sevinçle karşıladılar. Onlar da okul bahçemizi ağaçlandırma çalışmalarında bize destek oldular. Kardeş okulla iş birliği ve dayanışma içinde olmak bizi çok mutlu ediyor.

İnsanlar toplumun birer parçasıdır. Aralarında iş bölümü vardır ve dayanışma içinde yaşarlar.

Birbirimizin hizmetlerinden ve ürettiklerinden yararlanarak sosyal etkileşimde bulunuyoruz.

Toplumun temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla hizmet veren çeşitli kurum ve kuruluşlar vardır. Buna göre toplumun temel ihtiyaçları hangileridir?

■ Sizce toplumsal yaşam neden ve nasıl oluşmuştur?

■ Aşağıdaki gazete haberini okuyunuz. Haberi, dayanışma kavramı ile ilişkilendiriniz.

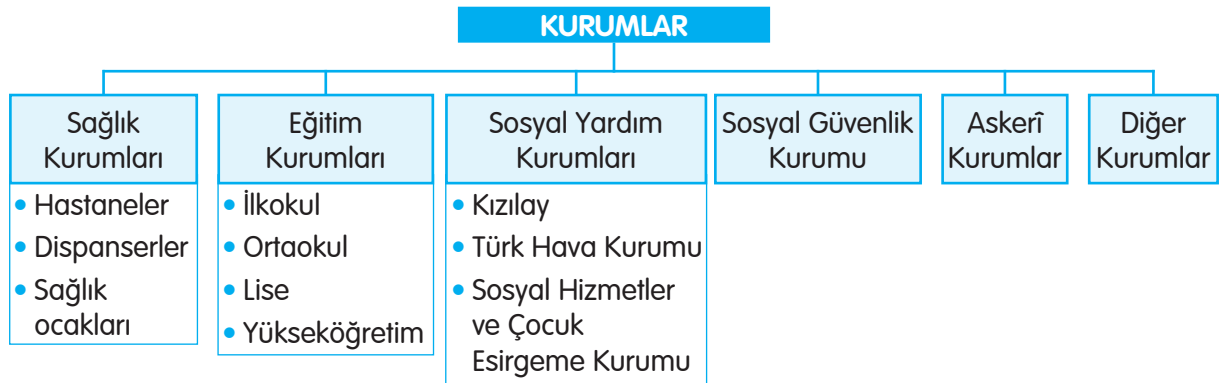
Sabancı Vakfından 7 milyon lirayı aşan destek

Sabancı Vakfı, 2013 yılında 9 yeni projeye daha Toplumsal Gelişme Hibe Programı (TGHP) kapsamında hibe verecek. Bugüne kadar 28 projeye destek veren vakfın verdiği toplam hibe tutarı, bu yılla birlikte 7 milyon lirayı aştı.

Vakfın temel amacını toplumsal gelişmeyi desteklemek olarak tanımlayan Sabancı Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı "Toplumsal gelişmenin en önemli göstergesi her kesimin temel haklarını koruyan, katılımcı ve demokratik bir toplum yapısıdır. Bu yapının, toplumun tüm katmanlarına yayılmasında sivil toplum kuruluşları önemli bir rol oynuyor. Biz de tek başımıza erişmekte zorluk çekeceğimiz toplumun en uzak köşelerine rahatlıkla ulaşabiliyoruz." dedi.

Gazete Haberi, 04.07.2013. (Düzenlenmiştir.)

■ Aşağıdaki şemayı inceleyiniz. Toplumdaki dayanışma ve iş birliğinin ihtiyaçları karşılamadaki önemini tartışınız. Bununla ilgili kanıtları defterinize yazınız.

Bu kurumların dışında toplumun temel ihtiyaçlarına hizmet eden dernekler, vakıflar gibi sivil toplum kuruluşları da bulunur.

Selma'nın sınıfında öğrenciler, kişilerin ihtiyaçları ve bunları karşılayan kurumlar hakkında konuşuyorlardı.

Selma: İnsanların sağlıkları bozulabilir. Muayene ve tedavi olma ihtiyacı duyabilirler.

Mert: Bireylere bilgi, beceri kazandıran kurumlar aynı zamanda kişilerin iyi bir vatandaş olmalarını ve meslek edinmelerini sağlar.

Derya: Yoksul insanlara, doğal afetlerde ve savaşta herkese yardımcı olunmalıdır.

Sevgi: Evet, haklısın. Doğal afetlerde ülkede bulaşıcı hastalıklar ortaya çıkabilir. Kana ihtiyaç duyulabilir. Bu işleri yapan kurumlar da vardır.

▲ Kızılayın, Uluslararası Atatürk Barış Ödülünü aldığını biliyor muydunuz?

Ahmet: Ülkemizde korunmaya ve bakıma muhtaç çocuk, genç, yaşlı, engelli, yoksul kişilerin de korunması ve bakımı sağlanmalıdır.

Meltem: Arkadaşlar, çalışan ve emekli olan memurlarla işçilerin maaşlarının gününde ödenmesi, sağlık hizmetlerine ait giderlerinin karşılanması çok önemlidir. Bütün bunlarla ilgilenen bir kurum vardır. Bu kurum Sosyal Güvenlik Kurumudur.

Ömer: Arkadaşlar, havacılığın geliştirilmesi gerektiğini de unutmayalım. Tarımsal ilaçlama yapılması ve orman yangınlarına da müdahale edilmesi gerekir. Ayrıca istekli kişilerin izcilik ve havacılık eğitimi almasında yarar vardır.

Öğretmen: Toplumu içeriden ve dışarıdan gelecek saldırılara karşı koruyan kurumların önemini de unutmayalım çocuklar.

▲ Türk Hava Kurumunda model uçak kursuna katılmak ister misiniz?

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

3

Gözden Geçirme

1. Toplumda hizmet veren bir eğitim kurumu ile ilgili gazete haberi hazırlayınız.
2. Toplumun temel ihtiyaçlarını karşılama konusunda birbirine benzer kurumları yazınız.

Kurumların İnsan Yaşamındaki Yeri

GİRİŞ

Yaşamınızda sizin için önemli olduğunu düşündüğünüz kurumları listeleyiniz. Bu kurumlardan birini seçerek "Eğer olmasaydı..." etkinliğini yapınız.

Kavramlar
dayanışma
kurum

Ömer'in dayısı doktordu. Görevine yeni başlamıştı. Ömer, dayısının çalıştığı kurumu çok merak ediyordu. Kendisi de büyüyünce bir kurumda çalışmak istiyordu.

Dayı: Sen de mesleğini seçtikten sonra o mesleğe uygun bir kurumda çalışacaksın. Ben, doktor olduğum için benim bağlı olduğum kurum, bir sağlık kurumudur.

Ömer: Çevremizde ne kadar farklı kurumlar var değil mi dayıcağım?

Dayı: Toplumlar; sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamın gereklerini yerine getirebilmek için çeşitli kurumlar oluşturmuşlardır.

Ömer: Bu kurumların, toplumun ve ülkenin gelişmesinde, güçlenmesinde çok önemli rol oynadığını biliyorum.

Dayı: Bir toplumun temel ihtiyaçlarının karşılanmasında sağlık ve eğitim kurumları, Türk Silahlı Kuvvetleri ve sivil toplum kuruluşları önemli görevler üstlenmişlerdir.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

2

Aşağıdaki metni okuyunuz. Eğitimin önemini anlatan cümleleri günlük yaşamınızdan örnekler vererek açıklayınız.

Cumhuriyet kurulduktan sonra Atatürk, Türk toplumunu çağdaşlaştırmak için çeşitli eğitim kurumları oluşturmuştur. Bunlar ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarıdır. Ayrıca halk eğitim merkezleri gibi yaygın eğitim kurumları da vardır.

Eğitim ailede başlar.

Eğitim kurumlarında gelişir.

Yaşam boyu devam eder.

- Okullarda; çevremizi, toplumumuzu, ülkemizi daha iyi tanırız.
- Yapacağımız faaliyetlerle ülkemizin gelişmesine katkıda bulunabiliriz.

- Aşağıda verilen metni okuyunuz, fotoğrafları inceleyiniz. Kızılayın hizmetleri hakkında çıkarımda bulununuz.

TÜRK KIZILAYI
1868

Kızılay, çalışmalarını insanlara yardım yaklaşımıyla sürdürür. İnsanlar arasında ayırım gözetmez. İş birliği ve dayanışma içinde insanların yardımına koşar. Yalnız ülkemizde değil, dünyada yaşanan afetlerde de zarar gören insanlara yardım elini uzatarak evrensel bir nitelik kazanmıştır.

▲ Afet hizmetleri

▲ Gençlik ve gönüllü hizmetleri

▲ Kan hizmetleri

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

3

- Aşağıdaki gazete haberinde bir belediyenin yaptığı hizmet verilmiştir. Siz, bu belediyede görevli olsaydınız çocuk hakları ile ilgili konularda hangi faaliyetleri yapmak isterdiniz?

Mamak Belediyesi ve Türk Kızılayından Kan Bağışı Kampanyası

Mamak Belediyesi, "Kan acil değil, sürekli ihtiyaçtır." sloganıyla Türk Kızılayı ile kan bağışı kampanyası düzenledi. Belediye binası önünde kurulan kan bağışı çadırı, gönüllü kan bağışçılara ev sahipliği yaptı. Kampanyaya sağlık durumu, yaşı ve kilosu müsait olan birçok vatandaş ve belediye personeli katıldı. 18-65 yaş arasında ve 50 kilo üzerinde isteyen her vatandaş kan bağışlayabiliyor.

Kan bağışının hayati bir önem taşıdığını dile getiren Belediye Başkanı "Temini tamamen gönüllülük esasına dayanan kan, hayati öneme sahiptir. Bu manada vatandaşlarımızın verdiği destek son derece önemlidir." dedi.

Gazete Haberi, 11.06.2014. (Düzenlenmiştir.)

E

"Dernek, oda, vakıf, sivil toplum kuruluşu, dayanışma, iş bölümü, gönüllülük, yardımlaşma" sözcüklerinin anlamlarını en az iki kaynaktan araştırıp bir kâğıda yazınız.

Gözden Geçirme

Kurumların insan yaşamındaki önemini anlatan bir kompozisyon yazınız.

Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkinlik Alanları

GİRİŞ

Dünyada çeşitli sorunları olan, sevgiye ve ilgiye ihtiyaç duyan birçok insan vardır. Bazen bu insanlar için "Ben ne yapabilirim ki?" dediğiniz oldu mu? Böyle düşünmek doğru mudur? Katkımızın küçük olacağını düşünmek bizi harekete geçmekten alıkoyabilir. Ama biz enerji ve zamanımızın bir kısmını, bu yardımlara ayırmazsak gelecekte daha büyük problemlerle karşılaşabiliriz. Sevgi ve ilgiye ihtiyacı olan insanlar da kendilerine uzanacak bir elden yoksun kalırlar.

Sosyal problemlerin çözümüne yönelik katkılarınız neler olabilir? Tartışınız.

Fotoğrafı inceleyerek çalışma kitabındaki soruları cevaplayınız.

🔍 Kavramlar

- kamuoyu
- sivil toplum kuruluşu
- sosyal örgüt
- vakıf

Geçen hafta huzurevini ziyaret eden öğrenciler, bir sivil toplum kuruluşunun oradaki çalışmalarını görünce, bu sivil toplum kuruluşunu desteklemeye karar verdiler. Sivil toplum kuruluşlarının, bireylerin belli bir amacı gerçekleştirmek için oluşturdukları sosyal örgütler olduğunu ve resmî niteliklerinin olmadığını öğrendiler.

Sivil toplum kuruluşlarının, bir konu veya sorun hakkında bireyleri genel bir düşünce etrafında birleştirerek kamuoyu oluşturma çalışmalarına katıldılar. Ülke sorunları ile insan hakları konusunda yetkili kurum ve kuruluşları duyarlı olmaya, önlem almaya davet ettiler.

■ Aşağıdaki gazete haberini okuyunuz.

Türkiye Bilinçli Gençlik Projesi ile 7 bölgede, 56 ilde 900'den fazla proje hayata geçti.

İlköğretimden üniversiteye kadar ülke gençlerinin birlikte hareket ettiği Türkiye Bilinçli Gençlik Projesi kapsamında, doğudan batıya el ele veren gençler sadece kendi yaşadıkları bölgeyle yetinmedi. Türkiye'nin dört bir yanına kucak açtı. Kadına şiddetin önlenmesi için yapılan çalışmalardan, farkındalık projelerine, Van depremi için düzenlenen yardım kampanyalarına kadar çok sayıda proje hayata geçirildi.

Gazete Haberi, 05.03.2012. (Düzenlenmiştir.)

■ Siz olsaydınız gazete haberindeki projeler haricinde nasıl bir proje üretirdiniz?

KİTAPLARIMIZI VE OYUNCAKLARIMIZI PAYLAŞIYORUZ

PAYLAŞTIKÇA BÜYÜYÜRÜZ!

Kimi Ağrı'da kimi İstanbul'da... Ama gözleri aynı umutla ışıltıyor, yürekleri aynı heyecanla çarpıyor. Bir oyuncakla dünyaları renkleniyor, bir kitapla gelecekları zenginleşiyor. Türkiye'nin çocukları paylaştıkça büyüyor...

Siz de göndereceğiniz ders kitapları, hikâye kitapları, roman, ansiklopedi ve oyuncaklarla kampanyamıza destek olun, çocuklarımıza ışık tutun.

Ankara Ticaret Odası

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

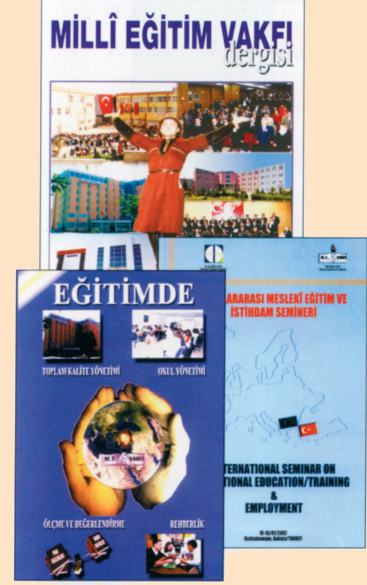
2

- 119, 120 ve 121. sayfalarda sivil toplum kuruluşlarından bazılarının adları ve etkinlik alanları verilmiştir. Bunları inceleyerek verilen sivil toplum kuruluşlarının hangi alanlarla ilgili olduklarını noktalı yerlere yazınız.

Millî Eğitim Vakfı

- Millî Eğitim Bakanlığına bağlı okulların eğitim ve öğretimle ilgili ihtiyaçlarını karşılamaya çalışır.
- Eğitim merkezi, sosyal tesis, okul yapım ve onarımına katkıda bulunur.
- Eğitime destek vermek için yardım ve bağış kampanyaları düzenler.

Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı

- Devlet tarafından verilen eğitime katkıda bulunur.
- Türkiye'nin iyi eğitilmiş bireylere sahip olması için çalışır.
- Teknolojinin, eğitimde daha çok kullanılması için uğraşır.
- Eğitim parkları, öğrenim birimleri, gezici öğrenim birimi (Ateş böceği) şeklinde adlandırılan eğitim ortamlarında kendi isteği ile gelen 7 - 16 yaş grubu çocuklara eğitim verir.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

3

Lösemili Çocuklar Vakfı

- Lösemili ve kan hastası çocukların, sağlık ve eğitim başta olmak üzere her türlü ihtiyaçlarının sağlanmasına yardımcı olur.
- Kalıtsal ve edinsel kan hastalıkları konusunda ulusal düzeyde tedavi, eğitim ve araştırma kurumları kurar ve bu kurumları işletir.
- Lösemi hastalığını tanıtır, lösemili çocukların ve ailelerinin sıkıntılarını topluma aktarır. Toplumsal duyarlılığı artırmaya çalışır.
- LÖSEV, lösemili çocuklara özel, modern tıbbın tüm olanaklarını bünyesinde barındıran Lösemili Çocuklar Hastanesi-LÖSANTE'yi kurmuştur.

- LÖSEV İlköğretim Okulu, aktif ve çağdaş bir eğitim ortamı içerisinde, lösemiye yenmiş çocuklara hizmet vermektedir.

Türk Kalp Vakfı

- Kalp sağlığı konusunda toplumun bilinçlenmesini sağlar.
- Toplanan yardım, bağış ve kendi olanaklarıyla muhtaç kimselere sağlık, tanı-tedavi hizmetleri yapar.

Türkiye Erozyonla Mücadele, Ağaçlandırma ve Doğal Varlıkları Koruma Vakfı (TEMA)

- Ülkemizde doğal varlıkların ve çevre sağlığının korunması,
- Erozyonla mücadele,
- Toprak örtüsü ve toprağın korunması,
- Ağaç ve orman sevgisini topluma mal etmek, ağaçlandırmanın önemi hakkında kamuoyunu eğitmek,
- Hayvancılığın temeli olan çayır ve meraların korunması ile ilgili faaliyette bulunmak vb. amaçları gerçekleştirmek için çalışır.

Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı

- Ülkemizde doğal, tarihî ve kültürel varlıkları korumak,
- Doğal ve kültürel çevreyi korumak için projeler geliştirmek amacıyla kurulmuştur.

E

Sivil toplum kuruluşlarının ortak olarak temsil ettiği değerler hangileridir?

Dünyada olduğu gibi ülkemizde de kadınlar sosyal ve ekonomik açıdan çeşitli sorunlar yaşamaktadır. Kadınların bu sorunlarını en aza indirmek veya ortadan kaldırmak için birçok sivil toplum kuruluşları oluşturulmuştur. Bu kuruluşlarda eğitim, sağlık, barınma gibi ihtiyaçlara yönelik yardımlaşmalar yapılmaktadır.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

4

Gözden Geçirme

Sivil toplum kuruluşlarının etkinlik alanları hakkındaki duygu ve düşüncelerinizi açıklayan bir paragraf yazınız.

Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkinlikleri

GİRİŞ

Millî Eğitim Bakanlığının başlatmış olduğu "Eğitime % 100 Destek" projesine çok sayıda kurum ve sivil toplum kuruluşu destek verdi. Türkiye'yi, Atatürk'ün hedeflediği çağdaş uygarlık seviyesine taşımak için el ele vererek kampanyalar düzenlediler.

Size göre bireyler ve sivil toplum kuruluşları, "Eğitime % 100 Destek" projesi ile ilgili neler yapmış olabilirler?

? Kavramlar

- etkin yurttaş
- katılım
- medya

Sivil toplum kuruluşları, görüşlerini duyurmak ve amaçlarına ulaşmak için sorumluluk, dayanışma ve katılım bilinci ile aşağıdaki başlıklar altında birçok etkinlik düzenlemektedir.

- Bilimsel toplantı ve yarışmalar,
- Sanat ve spor etkinlikleri,
- Gösteri yürüyüşleri,
- Başka kurum, kuruluş, uzmanlarla iş birliği,
- Yazılı ve görsel yayın kuruluşları (medya), bilim ve eğitim kurumları ile görüşmeler, uygulamalar,
- Yasal yolları izleyip gerekli işlemleri tamamladıktan sonra yurt dışındaki kişi ve kuruluşlarla iş birliği.

Bireyler, bu etkinlikleri gerçekleştirerek sivil toplum kuruluşlarının amaçlarına ulaşması konusunda katılımda bulunurlar.

- Aşağıdaki gazete haberini okuyunuz. Haberle ilgili düşüncelerinizi açıklayınız.

- ▲ Yukarıdaki fotoğraflarda sivil toplum kuruluşlarının hangi etkinlikleri yapılmaktadır?

LÖSEV'den sağlıklı yaşam yürüyüşü

LÖSEV, lösemili çocuklarla birlikte "Sağlıklı Yaşam Yürüyüşü" gerçekleştirdi.

Lösemili Çocuklar Vakfı (LÖSEV), Uluslararası Lösemili Çocuklar Haftası dolayısıyla, vakıfta tedavi gören bazı lösemili çocukların da katılımıyla "Sağlıklı Yaşam Yürüyüşü" düzenledi. Lösemili çocuklar ve aileleriyle hasta çocuklara moral vermek amacıyla etkinliğe katılan LÖSEV gönüllüleri, Eymir Gölü girişinde toplanıp "LÖSEV sen bizim her şeyimizsin", "Kansere dur de" sloganları ve şarkılar eşliğinde göl kenarındaki piknik alanına yürüdü.

Gazete Haberi, 06.05.2013. (Düzenlenmiştir.)

- Sizce etkin yurttaş olmak için başka hangi faaliyetler yapılabilir?

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

2

Bazı sivil toplum kuruluşlarının yaptıkları etkinliklerin bir kısmı ve sonuçları aşağıda verilmiştir. Bu etkinlikleri okuyarak sonuçlarını çalışma kitabınızda değerlendiriniz.

1

Arama Kurtarma Derneği (AKUT)

1999 Marmara depreminde AKUT, yüzlerce insanın göçük altından canlı çıkarılmasında yardımcı oldu. Kızılay, Türk Silahlı Kuvvetleri ve kriz masalarıyla çalışarak yurt içi ve yurt dışından gönderilen yardımların felaketzedelere ulaştırılmasını sağladı.

2006'da Yunanistan - Atina, daha sonra Tayvan ve Pakistan depremleri ile Endonezya'da yaşanan tsunami felaketinde gönüllü olarak çalıştı. Bu çalışmalarla, etkinliklerini uluslararası boyuta taşıdı.

2011'de Van'da meydana gelen depremde de AKUT arama, kurtarma çalışmalarına katıldı.

2

Millî Eğitim Vakfı

- 133 okul, 7 öğrenci yurdu, 7 öğretmen evi, 2 öğretmen lokali yaptırarak Millî Eğitim Bakanlığına devretti.

- Çok sayıda öğretmen evi, okul, lokal, eğitim kurumunun onarım ve donatımını yaptı.

- Beyin felçli çocukların eğitimi için Ankara'da 480 öğrenci kapasiteli bir okul yaptı.

3

Lösemili Çocuklar Vakfı (LÖSEV)

- 24 Eylül 2000 tarihinde Türkiye'de ilk ve tek Lösemili Çocuklar Hastanesi olan LÖSANTE'yi hizmete açtı.

- 7 Kasım 2008'de Lösemili Çocuklar Okulunu açarak onları yaşama bağladı.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

3,4

Gözden Geçirme

1. "Sivil toplum kuruluşları, gönüllü olarak topluma hizmet vermektedir." düşüncesine uygun bir örnek veriniz.
2. Sizce sivil toplum kuruluşlarının, etkinliklerinden olumlu sonuçlar alabilmeleri için neler yapmaları gerekmektedir?

Sivil Toplum Kuruluşları ve Resmî Kurumlar

GİRİŞ

Aşağıdaki metni okuduktan sonra soruları arkadaşlarınızla tartışarak cevaplayınız.

Bitki toplamak amacıyla Türkiye'yi karış karış dolaşan Hayrettin Karaca, erozyon sorununun boyutlarını görünce, sorunun önemini herkese anlatmak ve kavratmak gerektiğine karar verir. 5 Ağustos 1992 tarihinde bir gazetede yayımlanan röportajında Hayrettin Karaca, şunları söylemiştir:

"Türkiye'nin denizlere, derelere, barajlara akıttığı toprağın içindeki değerli maddeler ile gübrenin değeri Türkiye'nin bütçesine eşit belki de. Eğer denizlere akıttığımız bu toprağı hesap edecek olursak Türkiye'yi yeniden kalkındırırız. Türkiye'nin bu kadar büyük bir toprak kaybı var. Fakat biz bunu kayıp olarak hesap etmiyoruz. 'Toprak için ölürüz, bir karış toprağı kimseye vermeyiz.' deriz. Karışla vermeyiz ama kepçeyle veririz. Bugün Yeşilirmak, Kızılırmak; Doğu Karadeniz'deki bütün akarsular bulanık değil çamur akıyor. Çoruh'a dökülen bütün sular, Çoruh kayalarının üzerinden toprağı sökerek akıyor. Batum, bu giden topraklar yüzünden denizden 2,5 kilometre geride kalmış durumda."

Hayrettin Karaca bu düşüncelerini yakın çevresine anlatır. Yakın arkadaşı Nihat Gökyiğit dinlediklerinden çok etkilenir.

Bu sorunu çözmek için bir vakıf kurma fikrini ortaya atar. Nihat Gökyiğit'in öncülüğünde cumhurbaşkanı, bakanlar, iş çevreleri, bilim insanları ziyaret edilir. Bu kişilerin de katılımı ile TEMA Vakfı kurulur.

🔍 Kavramlar

- ▶ dayanışma
- ▶ hoşgörü
- ▶ olgu

▶ Aşağıdaki gazete haberini okuyunuz. TEMA Vakfının kuruluş amacını sınıfta tartışınız.

TEMA yaşama sahip çıkıyor

TEMA Vakfı Onursal Başkanı Hayrettin Karaca'nın katılımıyla ilçemizde bir söyleşi gerçekleştirildi.

Söyleşide Karaca: "Vakıf olarak kuruluşumuzdan bu yana toprağımıza, ormanlarımıza, suyumuzla kısacası doğaya ve yaşama sahip çıkmayı her şeyin önüne koyduk. Doğal varlıklarını yok eden, insanların doğayla tam uyumlu ve insanca bir yaşam sunamayan toplumların hastalanacağına, varlıklarını sürdüremeyeceğine inandık. Attığımız her adımı, yaptığımız her işi bu bütünlükçü felsefeyle ve halkımızdan her daim aldığımız destekle gerçekleştirdik." dedi.

Gazete Haberi, 13.02.2013. (Düzenlenmiştir.)

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

- Bireyler, rolleri gönüllü olarak üstlenirler.
- Sadece kuruluşun amaç ve değerlerine hizmet etmekle kalmaz, tüm toplumu ilgilendiren sorun ve konularla ilgili olarak harekete geçerler.
- Kişisel çıkar ve kazanç sağlama amaçları yoktur.

ORTAK YÖNLER

- Topluma hizmet ederler.
- Yasalar çerçevesinde çalışırlar.

RESMÎ KURUMLAR

- Bireye, rolleri kurum tarafından verilir.
- Bireyler, sadece çalıştığı resmî kurumun amaçları doğrultusunda hareket edebilirler.
- Yaptıkları işin karşılığında bir ücret alır, kazanç elde ederler.

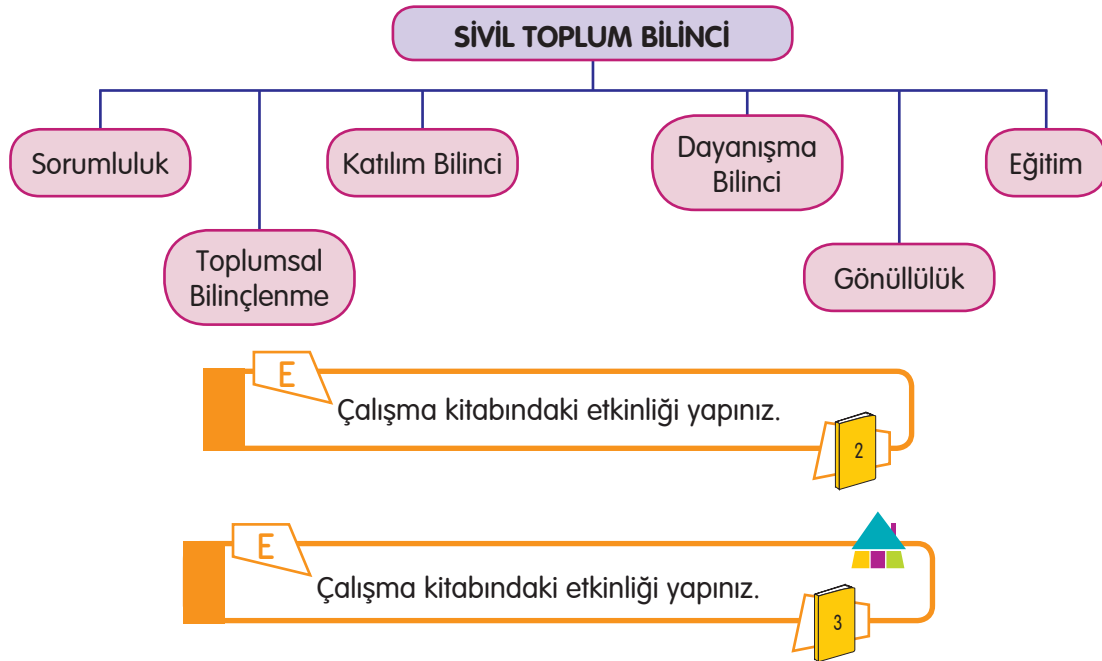
■ İnsanların sivil toplum kuruluşlarında gönüllü olarak çalışmalarının sebepleri neler olabilir?

Toplumda isteyen her birey, hangi kurumda görevli olursa olsun, bir sivil toplum kuruluşuna üye olup gönüllü olarak çalışabilmektedir. Bu durum toplumsal dayanışmayı güçlendirmektedir. Dayanışma; sevgi, saygı ve hoşgörü temeli üzerine kurulup güçlenen bir olgudur.

■ Siz arkadaşlarınızla dayanışma örneği oluşturacak bir faaliyet yaptınız mı?

■ Bireylerde sivil toplum bilincinin gelişmesi için neler gereklidir?

■ Siz bu düşüncelere katılıyor musunuz? Neden?

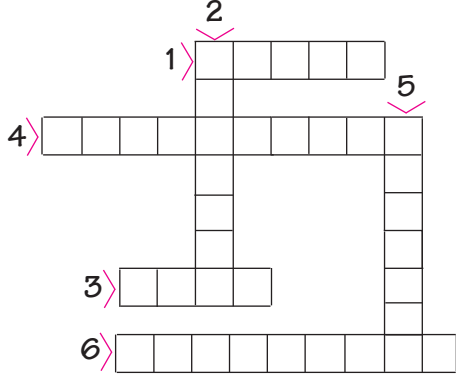
Gözden Geçirme

Resmî kurumda çalışan bir birey, herhangi bir sivil toplum kuruluşunda nasıl görev alabilir? Bu kişilerde hangi değerlerin olması gerekir?

Değerlendirme

Bulmaca

Aşağıdaki bulmacayı "Toplum İçin Çalışanlar" ünitesinde öğrendiklerinizi kullanarak çözünüz.

1. Toplumun temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla hizmet veren kuruluş.

2. Bir sorun üzerinde halkta oluşan düşünce.

3. Ortak bir amacı gerçekleştirmek için bir araya gelmiş insan topluluğu.

4. Kişinin bir davranışının sonuçlarını üstlenmesi.

5. Ortak davranışta bulunmak için bir grup içinde yer almak.

6. Bir topluluğu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanması.

Kavramları İlişkilendirme

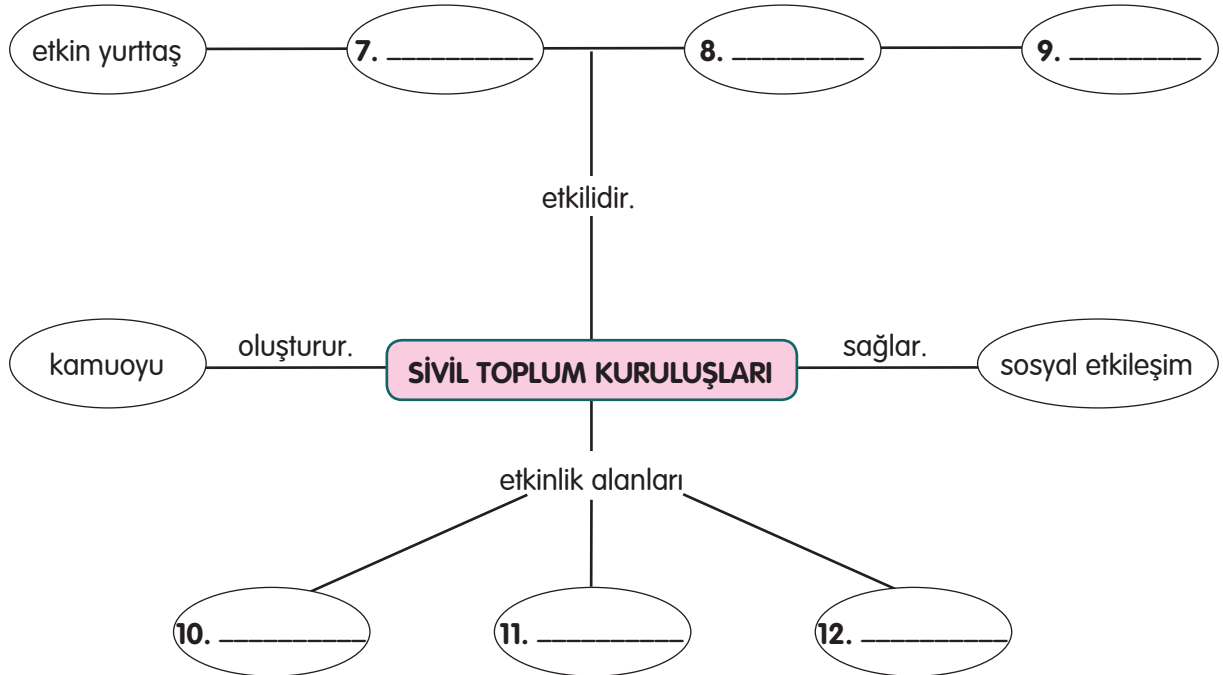
Aşağıdaki sözcük ve sözcük gruplarını kullanarak kavram ilişkilendirme çalışmasını tamamlayınız.

sağlık
katılım

eğitim
iş bölümü

çevre
dayanışma

güvenlik

Çoktan Seçmeli

Aşağıdaki sorulara ait doğru seçeneği işaretleyiniz.

13. Bireyler, içinde yer aldıkları grup tarafından kendisine verilen görevleri yerine getirmek için üzerlerine düşeni yaparlar.

Bu açıklama, aşağıdaki kavramların hangisiyle ilgilidir?

- A) Gönüllülük
- B) Dayanışma
- C) Sorumluluk
- D) Katılım bilinci

14. I. Bireylerin yeteneklerini geliştirmek
II. Üretim miktarını artırmak
III. Toplumun saldırılara karşı korumak
IV. Ülkenin kültürünü bireylere tanıtmak

Yukarıdakilerden hangileri bir eğitim kurumunun görevleri arasında yer alır?

- A) I ve II
- B) I ve IV
- C) II ve III
- D) III ve IV

15. I. Kurumlar; sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamın devamlılığını sağlamak için kurulmuştur.
II. Toplumda, bireyler arasında dayanışma olsa bile kurumlar arasında yoktur.

Yukarıda verilen cümleler için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) I doğru, II yanlış
- B) I yanlış, II doğru
- C) İkisi de yanlış
- D) İkisi de doğru

16. Aşağıdakilerden hangisi Kızılayın amaçlarından biri değildir?

- A) Diğer yardım kuruluşlarıyla iş birliği yapmak
- B) Zor durumdaki ülkelerle dayanışma içinde olmak
- C) Evrensel ilke ve kurallarla çalışmak
- D) Türkiye'yi seven ülkelere daha çok yardımda bulunmak

17. I. Erozyonla mücadele çalışmaları yapmak

II. Ülkemizdeki doğal varlıkların ve çevre sağlığının korunmasını sağlamak

III. Kan hastası çocukların sağlık ve eğitim ihtiyaçlarını karşılamak

IV. Doğal afetlerde arama kurtarma faaliyetleri yapmak

Yukarıdaki çalışmaların hangileri TEMA Vakfı tarafından yürütülmektedir?

- A) I ve III
- B) I ve II
- C) II ve IV
- D) III ve IV

18.

Toplumsal İhtiyaç	Kurum
Eğitim	Okul
Haberleşme	Hastane
Güvenlik	Polis
Sağlık	Postane

Yukarıdaki tabloda toplumsal ihtiyaçlarımız ve bu ihtiyaçlarımızı karşılayan kurumlar verilmiştir.

Hangi iki kurumun yerleri değişirse tablo doğru olur?

- A) Okul – Hastane
- B) Hastane – Polis
- C) Postane – Hastane
- D) Polis – Okul

Doğru, Yanlış

Ařađıda verilen ifadelerden dođru olanların bařına "D", yanlıř olanların bařına "Y" yazınız. Yanlıř olduđunu dűřündűđünüz cűmlelerin dođrusunu yazınız.

19. () Sivil toplum kuruluşlarında gűrev alan bireylere rolleri kurum tarafından verilir ve bu bireyler yaptıkları iř karşılığında ücret alırlar.

.....
.....

20. () Toplumda her birey, bir sivil toplum kuruluşunda çalışabilir.

.....
.....

21. () Sivil toplum kuruluřları, gűrűřlerini duyurmak, amaçlarına ulařmak için sanat ve spor etkinlikleri, bilimsel toplantı ve yarıřmalar gibi birçok etkinlik dűzenler.

.....
.....

Eleřtirel Dűřűnme

22. Atatűrk, ađdař Tűrk toplumu yaratma műcadelesinde çeřitli kurumlar oluřturmuřtur. Bunların bařında eđitim kurumları gelmiřtir. Sizce bunun nedeni ne olabilir?

23. Sivil toplum kuruluşlarının varlığı, toplumda hangi değerlerin oluşmasını sağlar?

24. TEMA Vakfı ne tűr çalıřmalar yűrűtmektedir? Siz bu çalıřmalara destek veriyor musunuz? Nedenleriyle açıklayınız.

Becerileri Gűzden Geçirme

25. Siz, eğitim alanında hizmet veren bir sivil toplum kuruluşunun çalışmalarına, neler yaparak katkıda bulunabilirsiniz?

26. Arkadaşlarınızla birlikte kimsesiz çocukların bulunduğu bir yuvaya gidip onlarla ilgilenmeniz, sizde ve onlarda ne gibi duygular uyandırır?

7

ÜNİTE: BİR ÜLKE, BİR BAYRAK

Bu ünite;

- Toplumsal yaşamdaki yasalar ve bu yasaların önemi
- Merkeze bağlı yönetim birimleri ve bu birimlerin görevleri
- Merkezî yönetim birimleri ve bu birimlerin görevleri
- Demokratik yönetim birimlerindeki yetki ve ulusal egemenlik arasındaki ilişki
- Ulusal egemenlik ve bağımsızlık sembolleri

konularında bilgiler edineceğiz.

Toplumsal Yaşam ve Yasalar

GİRİŞ

Takım hâlinde oynadığınız bir oyunun kurallarını (futbol, yakan top vb.), uygun oyuncu davranışlarını, seyircide olması gereken özellikleri grubunuzla defterinize listeleyiniz.

Oyun kurallarının sadece bir takım için geçerli olduğunu diğer takım için geçerli olmadığını düşününüz ve bunun doğuracağı sonucu tartışınız.

Oyunda, evde, okulda, yaşamımızın her alanında kurallara uymanın önemini tartışınız.

? Kavramlar

- anayasa
- bildirge (beyanname)
- devlet
- egemenlik
- kamu
- temel hak ve özgürlükler
- yasa

Özge'nin babası, arabasıyla işe giderken trafik polisleri tarafından durduruldu. Trafik polisi, ona bu yolda aşırı hız yaparak trafik kurallarını çiğnediğini belirtti. Aşırı hız yapan kişilere uygulanan trafik cezasını yazdı.

Özge bu durumu sınıfta anlattığında, öğretmeni şunları anlattı:

Toplumsal yaşamda huzur, düzen ve adaleti sağlamak, insanların temel hak ve özgürlüklerini korumak amacıyla hukuksal düzenlemeler yapılmıştır. Bunun için anayasa, yasalar, tüzükler, yönetmelikler, sözleşmeler hazırlanmıştır. Hukuk kuralları, toplumsal yaşamı düzenler ve kolaylaştırır.

- Sizce temel hak ve özgürlükler güvence altına alınmazsa ne olur? Bu durumu günlük yaşamdan örnekler vererek açıklayınız.
- Aşağıdaki paragrafı okuyunuz. Sınıfın düzenini sağlayacak ve birlikte yaşamı kolaylaştıracak arkadaşlarının hak ve özgürlüklerini kısıtlamayacak, herkes için geçerli olan bir kural bulunuz.

Özge'nin öğretmeni açıklamalarına şöyle devam etti:

Kamu görevlileri, yetkilerini yasalara uygun olarak kullanırlar. Kamu, bir ülke sınırları içinde yaşayan halkın tümü olarak adlandırılır. Devlet, hukuk kuralları doğrultusunda örgütlenir. Hiç kimse hukuk kurallarının üstünde bir yetkiye sahip değildir. Bireyler, yasalar karşısında eşit haklara sahiptir ve toplumda herkes için aynı yasalar geçerlidir.

Hukuksal düzenlemelere aykırı davranış geliştiren kişiler, yetkili kurumlar tarafından, adalet ve eşitlik ilkesi gözetilerek yargılanır. İnsan hakları, tüm insanların, insan olmaktan dolayı sahip oldukları hak ve özgürlüklerdir.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

1,2

- Aşağıdaki gazete haberlerini okuyunuz. Görüşlerinizi açıklayınız.

Belediye engelleri kaldırıyor

Büyükşehir Belediyesi kente engellilerin ulaşımında yaşadığı engelleri ortadan kaldırıyor.

Serbest ve indirimli geçiş kartlarıyla toplu taşıma araçlarından rahatlıkla faydalanarak, ulaşım serbestliği kazanan engelli vatandaşlar için müjde niteliğinde düzenlemeler devam ediyor.

Gazete Haberi, 24.07.2012. (Düzenlenmiştir.)

- Aşağıda toplumsal yaşamımızı düzenlemek amacıyla çıkarılmış yasa ve yönetmeliklere örnekler verilmiştir. Bunları inceleyerek toplum açısından önemini tartışınız.

Sağlık hizmetleriyle ilgili 210 sayılı yasa:

- Sağlıklı bir çevre temin etmek amacıyla çevre sağlığını ilgilendiren, her türlü tedbir alınır ve aldırılır.
- İnsan sağlığını etkileyebilecek iş yerlerinde gerekli denetimler yapılır.
- İnsan sağlığına zarar verebileceği tespit edilen iş yerleri kapatılır.

Kara yollarında trafik düzenini sağlamakla ilgili yönetmelikten bir madde:

Madde 1: Bu Yönetmeliğin amacı, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu uyarınca, can ve mal güvenliği yönünden; karayollarında trafik düzeninin sağlanması ve trafik güvenliğini ilgilendiren ... esas ve usulleri belirlemektir.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

3,4

Özge ve arkadaşları, Türkiye Cumhuriyeti anayasaları ile ilgili araştırma yapıyorlardı:

Özge: Biliyor musunuz arkadaşlar, Kurtuluş Savaşı'nın devam ettiği sırada (1921 yılında) yeni kurulacak Türk devletinin anayasası hazırlanmış, bu anayasanın esasları, Atatürk tarafından belirlenmişti.

Tunç: Evet, 1921 Anayasası, Büyük Millet Meclisinde kabul edilmiş.

İrmak: Bu anayasaya göre yasama, yürütme ve yargı yetkileri Büyük Millet Meclisinde toplanmıştı.

Özge: 1921 Anayasası ile ilk defa, egemenlik kayıtsız şartsız Türk milletine verilmiş ve bu durum diğer anayasalar için de geçerli olmuştur.

Tunç: 1921 Anayasası neden yenisi ile değiştirilmiş merak ediyorum?

Ozan: Yürürlükte olan bir anayasa, toplumun ihtiyaçlarına cevap veremez ise bu durumda yeni bir anayasa hazırlanır.

İrmak: Ülkemizde, 1921 Anayasası'ndan sonra 1924, 1961 ve 1982 Anayasaları hazırlanmış ve kabul edilmiştir.

7 Kasım 1982'de halk oylaması ile kabul edilen Anayasa'nın ilk üç maddesi kesinlikle değiştirilemez.

1. MADDE: Türkiye Devleti bir cumhuriyettir.

Cumhuriyet; milletin, egemenliği kendi elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği milletvekilleri aracılığıyla kullandığı yönetim biçimidir.

2. MADDE: Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir.

Atatürk milliyetçiliği; bütün vatandaşları, ortak geçmişi olan ve birbirine bağlı insanlardan oluşan milletin bireyi kabul eder.

- Demokratik bir devlette bireylerin temel hak ve özgürlükleri vardır.
- Laik bir devlet, din karşısında tarafsızdır.
- Sosyal devlette, herkes insanca yaşama imkânı bulur.
- Hukuk devletinde, bütün kararlar hukuka uygun alınır.

3. MADDE: Türkiye Devleti, ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir.

Bayrağı, şekli kanununda belirtilen, beyaz ay yıldızlı al bayraktır.

Millî marşı "İstiklâl Marşı"dır.

Başkenti Ankara'dır.

- Bir devletin var olabilmesi, ülkesi ve milletiyle bir bütün olmasına bağlıdır.
- Bayrak ve millî marş, bir devletin bağımsızlığının simgesidir.
- Ankara, Büyük Millet Meclisinin kuruluşundan itibaren başkentimizdir.

T.C. Anayasası 1982.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

5

Gözden Geçirme

1. Toplumsal yaşamı düzenleyen yasaların bir an için olmadığını düşündüğünüzde ortaya çıkabilecek bir durumla ilgili gazete haberi yazınız.
2. Trafik kurallarının olması, toplumsal açıdan neden önemlidir?

Merkeze Bağlı Yönetim Birimlerinin Temel Görevleri

Aşağıda verilen metni okuyarak metinle ilgili 5N 1K çalışması yapınız.

? Kavram
yönetim

GİRİŞ

Artık, okula gitmek daha kolay...

İlçemizde engelli çocuklara eğitim veren okul, ilçeye çok uzakta bulunmaktaydı. Bu nedenle veliler çocuklarını okula göndermekte güçlük çekiyorlardı. Veliler, ilçe kaymakamına söz konusu durumla ilgili şikâyet ve dileklerini bildirdiler. Bunun üzerine ilçe kaymakamı gerekli çalışmaları başlattı.

Kaymakam, ilçe merkezindeki Mesleki Eğitim Merkezinin boş olan iki katının okul için uygun hâle getirilmesini sağladı. Çalışmalar tamamlanınca okul buraya taşınarak çocukların okula ulaşabilmeleri kolaylaştırıldı.

Ben, Silifke'de oturuyorum. Merkeze bağlı yönetim birimleri ile ilgili araştırma yaparken şunları öğrendim:

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde yönetim yapısı yasalarla belirlenmiştir. Anayasa'da; 126. MADDE: "Türkiye, merkezî idare kuruluşu bakımından coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre illere, iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır... Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezî idare teşkilatı kurulabilir..."

T.C. Anayasası 1982.

MERKEZE BAĞLI YÖNETİM BİRİMLERİ

il

Anayasa'ya göre merkeze bağlı en büyük yönetim birimidir. İli vali yönetir.

ilçe

İllere bağlı yönetim birimidir. İlçeyi kaymakam yönetir.

▲ Silifke ilçesi, hangi ilimize bağlıdır?

- Sizin yaşadığınız veya bağlı bulunduğunuz ilin adı nedir?
- İlinize bağlı olan ilçeler hangileridir? Araştırınız.

■ Aşağıdaki metni okuyunuz. Sınıfınızda il ve ilçe yönetimi ile ilgili drama çalışması yapınız.

5/A sınıfı öğrencileri merkeze bağlı yönetim birimleri ile ilgili drama çalışması yapmaya karar verdiler. Öğretmenleri, il yönetiminin başında vali; ilçe yönetiminin başında kaymakam olduğunu açıkladı. Valinin, ilde merkezî yönetim (hükümet) adına devleti temsil ettiğini belirtti. Kaymakamın, görevini bağlı bulunduğu ilin valisinden aldığı emirler doğrultusunda yerine getirdiğini söyledi. Daha sonra aşağıdaki bilgileri anlattı:

Valiler, İçişleri Bakanlığının teklifi, Bakanlar Kurulunun kararı ve Cumhurbaşkanının onayı ile atanır.

Valiler, İçişleri Bakanlığına bağlı olarak çalışırlar. Tüm bakanlıklara karşı sorumludurlar.

İllerde bakanlıklara bağlı müdürlükler, valinin emir ve denetiminde bulunur.

Kaymakamlar, İçişleri Bakanlığı Müdürler Encümeninin seçerek teklif etmesi, Bakanın bu teklifi uygun bulması ve Cumhurbaşkanının onayı ile atanır.

İlçe yönetimi, bakanlıkların ve il müdürlüklerinin uzantısı olan müdürlüklerden oluşur ve kaymakamın başkanlığında toplanır.

Verilen bilgiler doğrultusunda öğrenciler, il ve ilçe yönetimini oluşturdular. Vali ve kaymakam atamasını gerçekleştirdiler.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

2

■ Aşağıdaki metni okuyarak il yönetiminin temel görevleri hakkında bilgi ediniz.

İl yönetiminin başında bulunan vali, halka görevlerini aşağıdaki şekilde anlatıyordu:

- Ben, il yönetiminin başında bulunuyorum. İlde devletin ve hükümetin temsilcisiyim.
- İl sınırları içinde yasaları, yönetmelikleri, Bakanlar Kurulu kararlarını ve bakanlıklardan gelen emirleri uygulayım.
- Mahkemelerin ve askerî birliklerin dışında, kaymakamlığa bağlı müdürlüklerin, köy idarelerinin çalışmalarını denetlerim.
- İlgili bakanlıklarla bağlantı kurarak ilin; kültür, eğitim, sağlık, ulaşım ve ekonomik alanlarda gelişip kalkınmasını sağlarım.
- İldeki huzur ve güvenliği sağlar, gerekli önlemleri alırım.
- İl İdare Kurulu çalışmalarına başkanlık ederim.
- Halkın dilek ve ihtiyaçlarını yerinde gözden geçirerek gereğini yaparım.
- İldeki vatandaşların yönetimle ilgili istek ve şikâyetlerini dinlerim.
- Yabancıların seyahat, ticaret, konaklama ve hukuki durumlarıyla ilgilenir; başvuru ve ziyaretlerini kabul ederim.
- Bayram törenlerine başkanlık eder, tebrikleri kabul eder, halkın bayramını kutlarım.

■ Sınıfınızda il ve ilçe yönetimi oluşturunuz. Vali olarak atanan öğrenci, görevlerini açıklasın. Kendinizi o ilde yaşayan bir vatandaş olarak düşününüz.

■ Sizce vali görevlerini yerine getirirken hangi kurumlarla iş birliği içinde olabilir?

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

3

- Aşağıdaki gazete haberini inceleyiniz. Haberle ilgili ne düşünüyorsunuz?

Adana'da Soma için 766 bin TL yardım toplandı

Adana Valisi, Soma'daki maden kazasında yaşamlarını yitiren işçilerin ailelerine maddi destek sağlamak amacıyla 13 Mayıs tarihinde başlatılan kampanyada 765 bin 969 TL, 20 Euro ve 2 dolar toplandığını söyledi.

Vali, toplanan paraların Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı İnsani Yardım hesabına aktarıldığını açıkladı.

Gazete Haberi, 18.06.2014. (Düzenlenmiştir.)

- Valinin görevlerinden yola çıkarak siz vali olsaydınız neler yapardınız? Açıklayınız.
- Aşağıdaki metni okuyarak ilçe yönetiminin temel görevleri hakkında bilgi edininiz. Kendinizi ilçede yaşayan kişiler olarak düşününüz. İstek ve şikâyetlerinizi bir kâğıda yazarak kaymakama bildiriniz.

İlçe yönetiminin başında bulunan kaymakam, halka görevlerini aşağıdaki şekilde anlatıyordu:

- İlçede hükümeti temsil eder, hükümet adına yasaların yönetmeliklerin ve hükümet kararlarının uygulanmasını sağlarım.
- Bağlı bulunduğum ilin valisinden aldığım emirleri yerine getiririm.
- İlçe sınırları içinde yaşayan halkın can ve mal güvenliklerini sağlar, bunun için ilçedeki polis ve jandarmadan yararlanırım.
- İlçe sınırları içinde yaşayan halkın dertlerini dinler, ihtiyaçlarını gözden geçirir, gereğini yaparım.
- Millî bayramlarda ilçedeki törenlere başkanlık ederek merkezî yönetimi temsil ederim.
- İlçenin gelişip kalkınması için çalışmalar yaparım.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

4,5

Gözden Geçirme

Bulduğunuz yerin valisine dilek ve şikâyetlerinizi bildiren bir dilekçeyi dosya kâğıdına yazınız.

Merkezî Yönetim Birimlerinin Temel Görevleri

GİRİŞ

- Çınarcık Ortaokulu öğrencilerinin yazdığı mektubu okuyunuz.
- Bu mektup hangi kurumlara ulaştırılırsa daha iyi sonuç alınabilir? Siz bu konuda nasıl bir girişimde bulunabilirsiniz?

*Sevgili Arkadaşlar,
Biz Çınarcık Köyü Ortaokulu beşinci sınıf öğrencileriyiz.
Araç gereç bulmakta zorlanıyoruz. Kitap okumayı çok seviyoruz. Ancak yeterli kitabımız yok.
Sizlerden bize destek olmanızı bekliyoruz.*

*Çınarcık Köyü Ortaokulu
5. sınıf öğrencileri*

? Kavramlar

- devlet
- seçim
- teşkilat

Ülkemizde yapılan seçimlerle yeni hükümet iş başına gelmişti. Başbakan, devletin temel görevinin, toplumun ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli hizmetlerde bulunmak olduğunu söyledi ve ekledi:

Ayrıca;

- Türk ulusunun bağımsızlığını ve bütünlüğünü korumak,
- Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak,
- Bireylerin huzurunu, rahat ve mutluluğunu sağlamak,
- Kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak,
- İnsanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için koşulları hazırlamak da devletin görevlerindedir.

- Yukarıda belirtilen görevlerin her birinin toplumsal yaşamdaki önemini açıklayınız. Eğer bu görevler yerine getirilmezse neler olabileceğini tartışınız.
- Aşağıdaki gazete haberini okuyarak haberle merkezî yönetim birimlerini ilişkilendiriniz.

Maliye Bakanlığında, Millî Eğitim Bakanlığına ek ödenek

Maliye Bakanı, Millî Eğitim Bakanlığının yeni ve devam eden okul yapımı projelerinde kullanılmak üzere, Maliye Bakanlığı yedek ödeneğinden Millî Eğitim Bakanlığı bütçesine ilave ödenek verildiğini söyledi.

Bakan, aktarılan ödeneğin Güneydoğu, Doğu ve İç Anadolu bölgelerindeki illerde, inşaatı devam eden veya yeni başlanan okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okulları yapımına ilişkin projelerde kullanılacağını bildirdi.

Gazete Haberi, 12.12.2013. (Düzenlenmiştir.)

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

Ülkemizde devlet yönetimi, merkezî ve yerinden yönetim olarak iki şekilde oluşturulmuştur.

Merkezî yönetimin başında cumhurbaşkanı, başbakan ve Bakanlar Kurulu bulunmaktadır.

Danıştay, Sayıştay, Devlet Planlama Teşkilatı ve Millî Güvenlik Kurulu merkezî yönetime yardımcı kuruluşlardır.

Toplumun temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere devlet; kamu hizmetlerini bakanlıklar arasında iş bölümü yaparak yerine getirmektedir. Bakanlıkların sayısı, görev ve yetkileri ülkenin gereksinimlerine göre yasalarla belirlenir.

Her bakanlıkta bir müsteşar ve yeteri kadar genel müdürlük bulunur. Genel müdürlükler de müdürlükler, şubeler şeklinde örgütlenmiştir.

■ Aşağıdaki şemayı inceleyiniz. Resimleri dikkate alarak noktalı yerleri doldurunuz.

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nda bazı arkadaşlarımız bakanlık görevi üstlendiler. Arkadaşlarımız, temsil ettikleri bakanlıkların görevlerini aşağıdaki gibi sıraladılar:

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

- Öğretim programlarını, hizmetlerini planlayıp yürütmek
- Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarını açmak
- Türk vatandaşlarının yurt dışında yapılacak eğitim ve öğretimiyle ilgili hizmetleri düzenlemek ve yürütmek

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

- Türkiye Cumhuriyeti'nin yabancı devletler ve uluslararası kuruluşlarla ilişkilerini yürütmek
- Bu ilişkileri yürütürken izleyeceği yolu belirleyip düzenlemek
- T.C. uyruklu kişilerin yabancı devletlerle olan görüşmelerini yürütmek
- Yabancı devletler ve uluslararası kuruluşlardaki gelişmeleri ve bunlar arasındaki ilişkileri takip etmek

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

- Ülkenin iç güvenliğini, kamu düzenini ve toplum huzurunu sağlamak
- Nüfus ve vatandaşlık hizmetlerini yürütmek
- Sınır, kıyı ve kara sularımızın güvenliğini sağlamak
- Kara yollarında trafik düzenini sağlamak ve denetlemek
- Suç işlenmesini önlemek, suçluları takip etmek ve yakalamak

▲ Polisler sizin sınıfınıza da eğitim amacıyla geldiler mi?

SAĞLIK BAKANLIĞI

- Toplum sağlığını ilgilendiren her türlü koruyucu sağlık hizmetlerinin verilmesini sağlamak
- Gıda ürünlerinin ve bunların üretildiği iş yerlerinin sağlık açısından kontrolünü yapmak, bu iş yerlerine çalışma izni vermek
- Bulaşıcı ve salgın hastalıklarla mücadelede gerekli koruyucu sağlık tedbirlerini almak; aşı, serum, kan ve ilaç üretimi yapmak, yaptırmak veya bunların ithalini sağlamak
- Kansere, verem ve sıtma ile mücadele hizmetlerini yürütmek, bu tür çalışmalar yapan yerleri ve çalışmalarını denetlemek

ADALET BAKANLIĞI

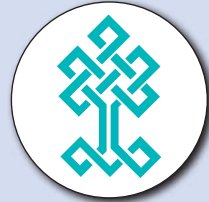
- Mahkemeleri açmak, adalet kurumlarını planlamak
- Bir mahkemenin kaldırılması için Hakimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna teklifte bulunmak
- Ceza ve tutukevlerinin denetimini yapmak ve sorunlarını çözümlenmek
- Adalet hizmetlerine ilişkin konularda, yabancı ülkelerle ilgili işlemleri yerine getirmek

▲ Fotoğrafta gördüğünüz heykel Adalet Bakanlığının önündedir. Adalet Bakanlığıyla terazi arasında nasıl bir ilişki kuruyorsunuz?

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

- Kültür ve turizm konuları ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarını yönlendirmek, bu kuruluşlarla iş birliğinde bulunmak
- Tarihî ve kültürel varlıkları korumak
- Türkiye'nin turistik varlıklarını her alanda tanıtma hizmetlerini yürütmek

▲ Ülkemize gelen turistleri kimler bilgilendiriyor?

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

4,7

Gözden Geçirme

1. Devletin temel görevleriyle bakanlıkların görevleri arasında nasıl bir ilişki vardır?
2. Siz bir bakan olsaydınız, hangi bakanlığı tercih ederdingiz? Gerekçeleriyle açıklayınız.

Demokratik Yönetim Birimleri ve Ulusal Egemenlik

GİRİŞ

Bugünden başlayarak okulunuzda "Demokrasi Eğitimi ve Okul Meclisleri" projesini hayata geçirmeye çalışacaksınız. Bunun için öncelikle verilen konulardan birini seçiniz. Bu konu-
yu neden seçtiğinizi gerekçeleriyle açıklayınız.

? Kavramlar

- demokrasi
- millet
- millî
- egemenlik
- vatan
- yargı
- yasama
- yurttaşlık

Ben, Türkiye'de yaşıyorum. Benim ülkemde demokratik yönetim vardır. Demokratik yönetimlerin temeli demokrasiye yani özgürlük, eşitlik ve ulusal (millî) egemenlik ilkelerine dayanır. Demokrasinin gereği olarak devlet, vatandaşın istek ve önerilerini dikkate alarak sorunlara çözüm arar.

▲ Aşağıdaki gazete haberini okuyunuz. Bu uygulamanın devlete ve vatandaşlara ne gibi yararları vardır?

141 BİN HASTAYA EVDE SAĞLIK HİZMETİ

SAĞLIK Bakanlığı Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğüne 141 bin, yatağa bağımlı hastaya evlerinde sağlık hizmeti verildiği bildirildi.

Tedavi Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı şunları söyledi: "Sadece il merkezlerinde değil, hastamız nerede olursa olsun ulaşıyoruz. Bu has-

talarımızın tüm sağlık hizmetlerini organize ediyoruz. Hastaneye gitmesi gerektiği zaman araçlarımızla evinden alıp hastaneye götürüyoruz ve tüm işlemlerini takip ederek tıbbi sağlık malzemesi ihtiyaçlarını karşılıyoruz. Ayrıca evde verebileceğimiz tüm hizmetleri veriyoruz."

Gazete Haberi, 14.05.2012. (Düzenlenmiştir.)

Caner'in öğretmeni ona demokrasinin işleyişini anlattı:

Demokrasinin ilkeleri, toplumsal yaşamımızın her alanını kapsar. Demokrasi, insan hakları için vazgeçilmez bir değerdir. Demokratik hayatın gerçekleştirilmesinde, seçme ve seçilme hakkının önemli bir rolü vardır. Seçme ve seçilme hakkını kullanmak, toplumsal sorumluluklarını yerine getirmek yurttaşlık görevidir. Yurttaşlar, yasalara uygun toplantı ve gösteri yürüyüşleri yapabilirler. Böylece düşüncelerini daha etkili bir biçimde kamuoyuna açıklama fırsatı bulabilirler.

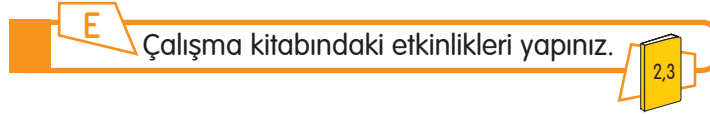
E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

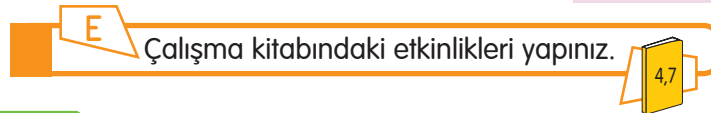
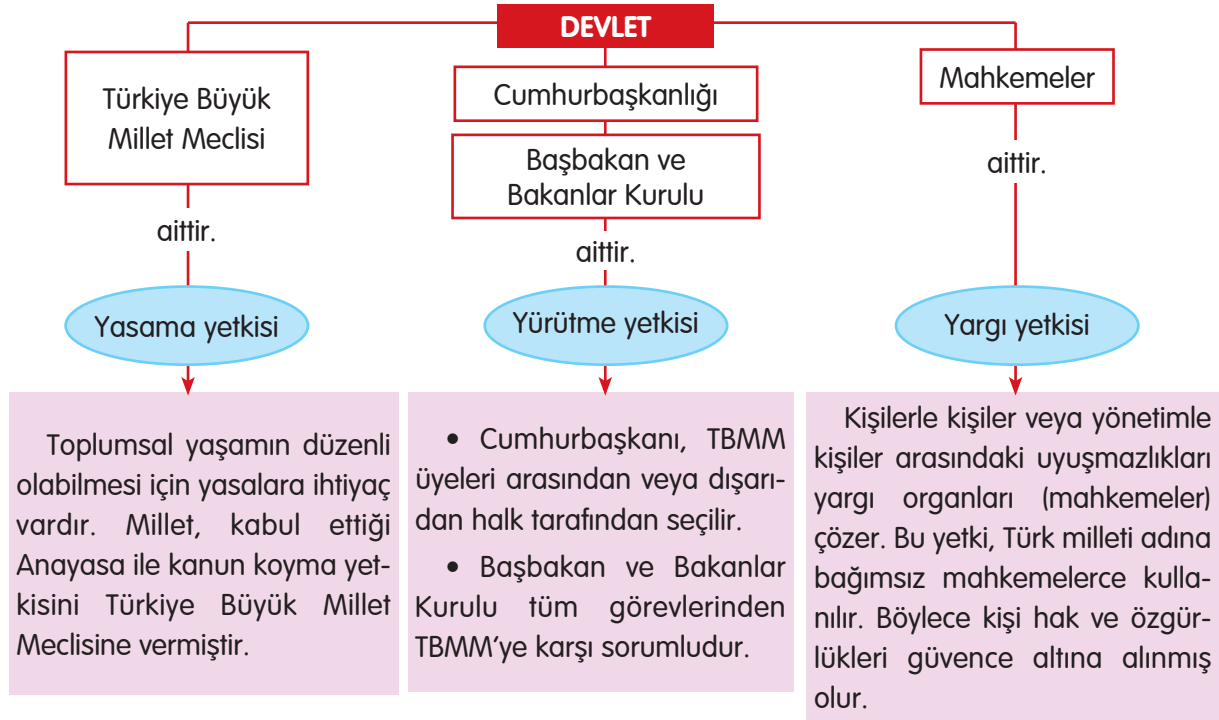
Üzerinde yaşadığım toprak parçası vatanımdır. Bu vatan üzerinde yaşanan ortak geçmiş ve kültür mirasına sahip olduğumuz için Türk milleti olarak anılıyoruz. Biz, Türk milleti olarak üzerinde yaşadığımız vatanımızda millî birlik ve beraberlik içinde bağımsız yaşamayı hedefledik.

23 Nisan 1920’de Büyük Millet Meclisi açıldıktan sonra egemenliğin sahibi Türk milleti olmuştur. Atatürk, “Özgürlüğün de eşitliğin de adaletin de dayanağı millî egemenliktir.” demiştir.

Anayasa’ya göre “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.” Millet, egemenliğini yetkili organlar kanalıyla Anayasa’nın gösterdiği biçimde kullanır.

■ Aşağıdaki şemayı inceleyiniz ve demokratik yönetim birimleriyle millî egemenliği ilişkilendiriniz.

Gözden Geçirme

Türkiye’de yasama ve yürütme yetkisi arasında ulusal egemenlik açısından nasıl bir ilişki vardır?

Ulusal Egemenlik ve Bağımsızlık Sembolleri

GİRİŞ

- Aşağıdaki bayrakları inceleyiniz.
- Bayrakları üzerindeki sembolere göre sınıflandırınız.
- Ülke bayraklarının neden farklılık gösterdiğini tartışınız.
- "Bayrağım" şiirini okuyarak ana duygusunu arkadaşlarınızla tartışınız.

? Kavramlar

- anayasa
- bağımsızlık
- millî egemenlik
- tören

Her devletin bağımsızlığını gösteren sembollerinin olduğunu biliyor muydunuz? Şimdi devletimizin bağımsızlık sembollerini birlikte inceleyelim:

- Cumhuriyetimizin devamlı bir organı olan Türkiye Büyük Millet Meclisi,
- Topraklarımızın üzerinde özgürce dalgalanan Türk bayrağı,
- Başkentimiz Ankara,
- Bayrağımızın kutsallığını en güzel anlatan İstiklâl Marşı'mız bağımsızlığımızın sembolleridir.

TBMM, Türk milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü korumak üzere Anayasa'nın vermiş olduğu görevleri yerine getirmektedir.

Atatürk Ortaokulu öğrencileri, İstiklâl Marşı'nın kendilerinin ve tüm Türk milletinin gururu olduğunu biliyorlardı. Törenden sonra bu konuda konuşmaya başladılar:

İstiklâl Marşı'mız, Türk milletinin onurudur. Türk bayrağı gibi bağımsızlığımızın simgesidir. İstiklâl Marşı'nı öğrenmek, içtenlikle söylemek, dinlemek her bireyin yurttaşlık görevidir.

İstiklâl Marşı'nı bayrağımıza dönerek başımız dik ve hazır ol durumunda, içtenlikle söylemeliyiz, dinlemeliyiz.

Bayrağa ve İstiklâl Marşı'na saygı, her Türk'ün millî görevidir.

İstiklâl Marşımız sıradan bir şiir değil; milletimizin kahramanlığını, çektiği acıları, sevinçlerini, umutlarını dile getiren bir şiirdir.

Başka milletlerin bayraklarına ve milli marşlarına da saygılı olmak gerekir.

Okulumuzda, evimizde bayrağımızı temiz, ütülenmiş, düzgün katlanmış biçimde ve özenle saklamalıyız.

Milletçe kutladığımız günlerde evlerimize, iş yerlerimize bayrak asmak gurur verici bir görevdir. Çünkü bayrağımız, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bağımsızlığının simgesidir. Bayrak olmadan özgür insan, güçlü bir ulus var olamaz.

156. sayfadaki dünya haritasında da görüldüğü gibi Türkiye, Asya ve Avrupa kıtalarının birleştiği ve uygarlıkların kesiştiği bir yerdedir. Türkiye'nin çevresinde bulunan Akdeniz ve Karadeniz'i birbirine bağlayan Boğazlar, Türkiye'nin egemenliği altındadır. Türkiye, Asya ve Avrupa kıtaları arasında bir köprü oluşturur. Karadeniz'e komşu olan ülkeler diğer denizlere ulaşmak için Türkiye'de bulunan boğazlardan geçerler.

Türkiye'nin güneyinde ve doğusunda bulunan ülkeler zengin petrol kaynaklarına sahiptir. Komşu ülkelerde çıkartılan petrol, Türkiye üzerinden dünyanın farklı ülkelerine ulaştırılır. Ülkemizde zengin maden yatakları bulunmaktadır. Bunun yanı sıra ülkemiz, tarım alanında da önemli faaliyetlerde bulunur. Türkiye, genç ve dinamik nüfusuyla bölgede güçlü bir devlettir. Türkiye, sahip olduğu bu zenginliklerle hızlı kalkınma ve modernleşme isteği içerisinde. Bazı komşu devletler, büyük bir ekonomik güce ve genç nüfusa sahip olan Türkiye'yi kendileri için tehlike olarak görmektedirler. Topraklarını genişletmek ve denizlerde etkili olmak istedikleri için Türkiye'yi zayıflatmaya çalışmaktadırlar.

Anayasa'da, dilimizin Türkçe olduğu açıklanmış ve bu maddenin değiştirilemez olduğu belirtilmiştir. Yaptığı her işte milliyetçiliği ve bağımsızlığı esas alan Atatürk, dilimizin de yabancı dillerin etkisinde kalmasına izin vermemiş, Türk Dil Kurumunu kurarak dilimizin yabancı sözcüklerden arınması için çalışmalar başlatmıştır. Konuştuğumuz Türkçe, resmî dilimiz olmuştur. Türkiye'de oturan Türkler yüzyıllardan beri Türkçe konuşmaktadır. Türkçe konuşarak birbirimizi anlayıp sevinç ve üzüntülerimizi paylaşmaktayız. Konuştuğumuz Türkçe, bizim birlik ve beraberliğimizin simgesidir.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

2.3

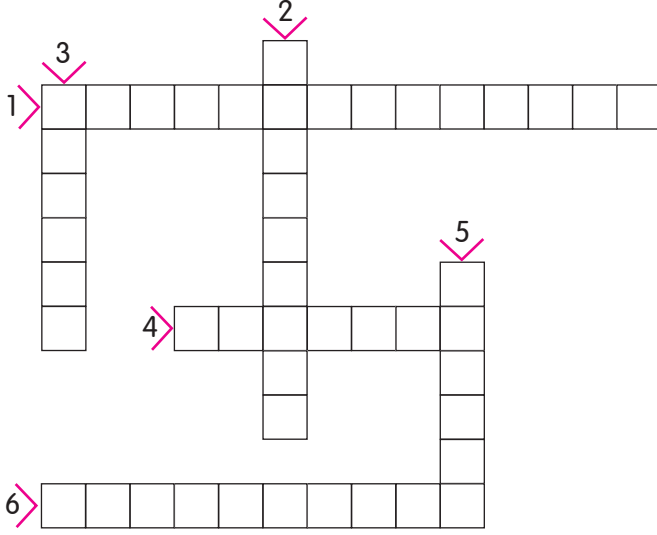
Gözden Geçirme

1. Sosyal yaşantınızda ulusal egemenlik sembollerimize verdiğiniz değeri gösteren davranışlarınızdan üç örnek veriniz.
2. İstiklâl Marşımız söylenirken neler hissettiğinizi yazınız.

Değerlendirme

Bulmaca

"Bir Ülke, Bir Bayrak" ünitesinde öğrendiklerinizi kullanarak aşağıdaki bulmacayı çözünüz.

1. Ülke yönetiminde halkın karar verici olması.

2. Yönetimde olma yetkisinin halkın elinde bulunması ve halkın, ülkeyi yönetenleri seçmesi.

3. Belli bir yurt üzerinde yaşayan; aralarında dil, tarih, duygu, ülkü birliği olan insan topluluğu.

4. Devletin kuruluşunu, özel yapısını gösteren, hak ve özgürlükleri belirten kanun.

5. Bir ülkenin bağımsızlık sembolü.

6. Bir yurttan doğup büyümüş ve yaşamış olma durumu.

Kavramları İlişkilendirme

Aşağıdaki sözcük ve sözcük gruplarını kullanarak kavram ilişkilendirme çalışmasını tamamlayınız.

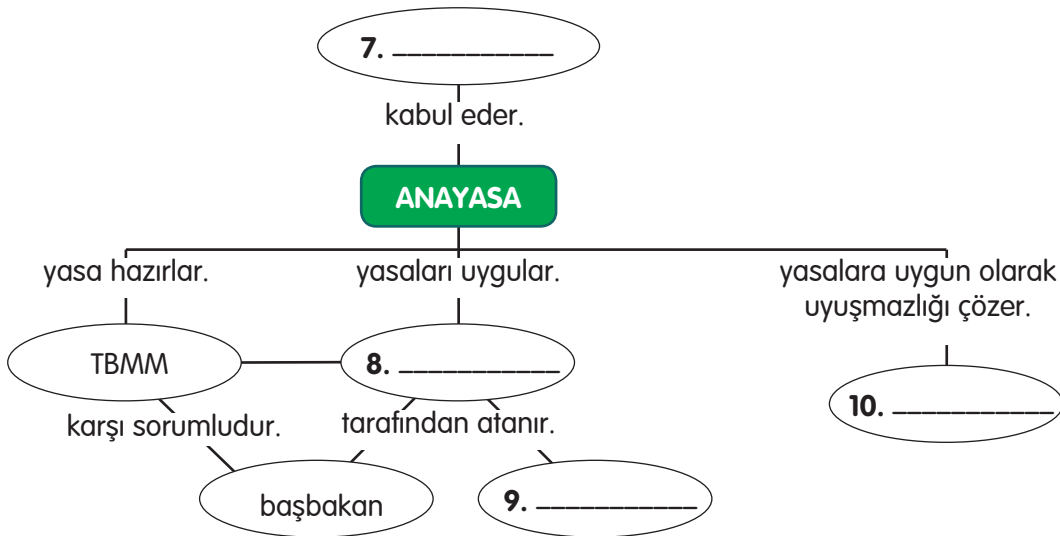
Bakanlar Kurulu

mahkemeler

yargı

millet

cumhurbaşkanı

Çoktan Seçmeli

Aşağıdaki sorulara ait doğru seçeneği işaretleyiniz.

11. Aşağıdakilerden hangisi insan hak ve özgürlüklerini korumak amacıyla yapılan hukuksal bir düzenleme değildir?

- A) Yönetmelik
- B) Anayasa
- C) Yargı
- D) Yasa

12. Aşağıda demokratik yönetimlerdeki makamlarla yetkileri eşleştirilmiştir. **Bu eşleştirmelerden hangisi doğrudur?**

- A) Başbakan → yargı
- B) Bakanlar Kurulu → yürütme
- C) TBMM → yürütme
- D) Mahkemeler → yasama

13. **Merkeze bağlı en büyük yönetim birimi hangisidir?**

- A) Mahalle
- B) İl
- C) Köy
- D) İlçe

14. **İl sınırları içinde yasaları, Bakanlar Kurulu kararlarını ve bakanlıklardan gelen emirleri uygulayan kişi aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Kaymakam
- B) Muhtar
- C) Belediye başkanı
- D) Vali

15. Aşağıdakilerden hangisi Sağlık Bakanlığının görevidir?

- A) Çevre sağlığını ilgilendiren her türlü tedbiri alır.
- B) Tarihî ve kültürel varlıkları korur.
- C) Ülkenin iç güvenliğini sağlar.
- D) Mahkemeleri açar.

16. Demokrasinin ilkeleri ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Çoğunluğun kararı uygulanır.
- B) Azınlıkların hakları korunur.
- C) Yöneticileri, belli bir grup seçer.
- D) Herkes yasalar karşısında eşittir.

Doğru, Yanlış

Aşağıda verilen ifadelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız. Yanlış olduğunu düşündüğünüz cümlelerin doğrusunu yazınız.

17. () Hukuk kuralları toplumsal yaşamı düzenler.

.....
.....

18. () Kanunlar halkoyu ile Anayasa ise mecliste kabul edilir.

.....
.....

19. () Anayasa'ya göre merkeze bağlı en büyük yönetim birimi ildir.

.....
.....

20. () Türk ulusunun bağımsızlığını ve bütünlüğünü korumak devletin görevlerindedir.

.....
.....

21. () Mahkemeleri açmak, adalet kurumlarını planlamak Dışişleri Bakanlığının görevlerindedir.

.....
.....

22. () Yargı yetkisi TBMM'ye aittir.

.....
.....

Ünite Hakkında Yazma

Aşağıda verilen bölümü bir kâğıda geçiriniz. Verilen ana fikirleri destekleyen üç cümle yazarak ürün dosyanız için bir sayfa oluşturunuz.

Toplumsal yaşamda huzur ve düzeni sağlamak, insan hak ve özgürlüklerini korumak amacıyla yasalar konulmuştur.

1.
2.
3.

Millet, egemenliğini Anayasa'nın gösterdiği organlara yetki vererek kullanır.

1.
2.
3.

TBMM, bayrağımız ve İstiklâl Marşı'mız millî egemenliğimizin, bağımsızlığımızın sembolleridir.

1.
2.
3.

E

Çalışma kitabındaki "Değerlendirme" bölümünü yapınız.

8. ÜNİTE: HEPİMİZİN DÜNYASI

Bu ünite;

- Dünya çocuklarının ortak yönleri ve ilgi alanları
- Ülkeler arasındaki ekonomik alışveriş ve ulaşım teknolojisinin bu alışverişe etkisi
- Çeşitli ülkelerdeki ortak miras öğeleri ve bunların turizmdeki yerleri
- Turizmin uluslararası ilişkilerdeki yeri

konularında bilgiler edineceğiz.

Dünya Çocuklarının Ortak Yönleri ve İlgili Alanları

GİRİŞ

"Oyun, bilgisayar oyunu, kitap, şarkı, dizi film, çizgi film gibi alanlardan en sevdiğiniz yazınız. Yazdıklarınızı, arkadaşınızın yazdıklarıyla karşılaştırınız."

Kavramlar
benzerlik ve farklılık
kültür

Çeşitli ülkelerde yaşayan toplumların gelenek, görenek, dil ve yaşam biçimleri arasındaki farklar, kültür farklılıklarını ortaya çıkarmıştır.

E

23 Nisan'da ülkemize gelen dünya çocukları ile Türk çocukları, dilleri farklı olmasına rağmen neden ve nasıl anlaşabilmektedirler? Tartışınız.

Fotoğrafları inceleyerek farklı ülkelerdeki çocuklarla Türkiye'deki çocukları karşılaştırınız.

Teknolojinin gelişmesiyle, günümüzde çocukların en çok ilgi duydukları alan bilgisayar olmuştur.

- Ülkemizde ve diğer ülkelerde aynı amaçlarla etkinlikler yapan yaz okulları ve kamplar var mıdır?
- Size göre dünya çocuklarının en büyük zevki, arkadaşlarıyla birlikte oynamak mıdır?

Çocuklar, dünyanın her yerinde toplumun geleceğidir. Bu nedenle, çocukların ilgi duydukları ve yetenekli oldukları alanlarda yetiştirilmeleri çok önemlidir. Bütün çocuklar; bakıma, sevgiye, korunmaya ve ilgiye muhtaçtır.

Çocuklar, fiziksel ve duygusal özellikleri ile ilgi duydukları alanlar bakımından benzerlik ve farklılık gösterirler.

▲ Aşağıdaki fotoğraflarda 23 Nisan'da ülkemize gelen çocuklardan birkaçı görülmektedir. Bu çocukların ilgi duydukları alanları okuyunuz.

Ulla (Ula) - İspanya

Resim yapmak, müzik dinlemek, tiyatro izlemek, halk oyunu oynamak, çizgi film seyretmek, bilgisayar oyunları oynamak.

Peter (Pitr) - Yeni Zelanda

Bilgisayar oyunları oynamak, bisiklete binmek, futbol oynamak, dizi film seyretmek.

Liz - Hindistan

Bilgisayar oyunları oynamak, bisiklete binmek, müzik dinlemek, sinemaya gitmek, dizi film seyretmek, dans etmek.

Karin - Makedonya

Basketbol oynamak, kitap okumak, dizi film seyretmek, sinemaya gitmek, müzik dinlemek.

Emir - Gürcistan

Bilgisayar oyunları ve futbol oynamak, buz pateni yapmak, kitap okumak.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

2

E

Atlaslarınızdaki dünya haritasından bir ülke seçiniz. Bu ülkeyi niçin seçtiğinizi belirtiniz ve bu ülkedeki bir yaşıtınıza mektup yazınız.

Meraklı

➤ Bir sonraki ders için evinizde veya çevrenizde kullandığınız eşya, makine, taşıt ya da aletlerin adlarını ve üretildikleri ülkeleri araştırınız.

Gözden Geçirme

1. Ortak yönleriniz olduğunu düşündüğünüz bir dünya çocuğu ile daha kolay iletişim kurabilmek için neler yapmayı planlarsınız?
2. Hangi dilden olursa olsun tüm dünya çocuklarının ortak özellikleri konusunda nasıl bir genelleme yaparsınız?

Ülkeler ve Ekonomik Aışveriş

GİRİŞ

Evinizde veya çevrenizde kullandığınız alet, makine, taşıt veya eşyalardan bazılarının adları Türkçe değildir. Yaptığınız araştırma sonucu bunların adlarını ve üretildikleri ülkeleri tespit edip listelersiniz. Listenizi arkadaşlarınızın listesiyle karşılaştırarak bu ülkeleri dünya haritası üzerinde bulunuz.

? Kavramlar

- ihracat
- ithalat

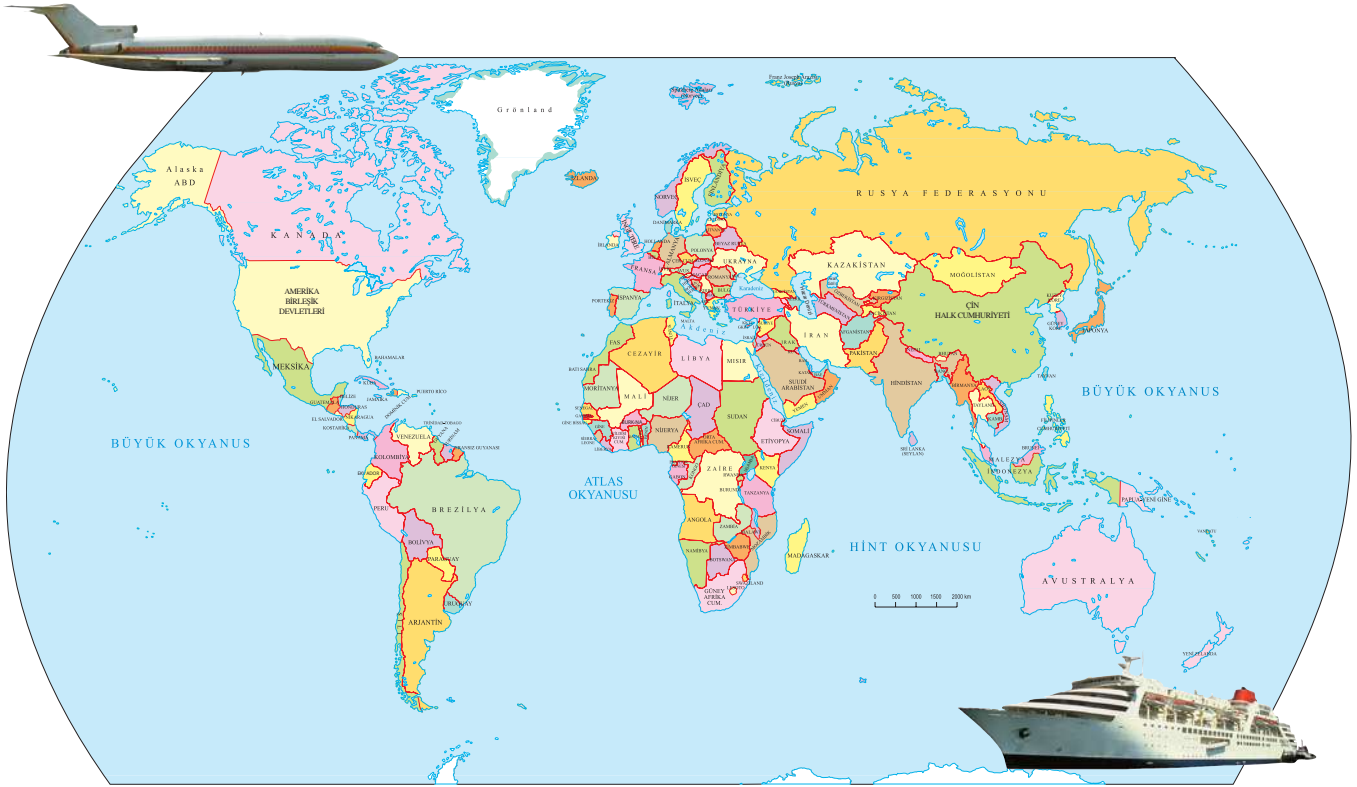
Ülkeler arasında ithalat ve ihracata dayalı bir ekonomik alışveriş olduğunu biliyor muydunuz? Aşağıda bu tür ilişkilerle ilgili bazı açıklamalar var. Gelin birlikte inceleyelim.

Mal alışverişi

Parasal alışverişi
(Bir ülkenin diğer bir
ülkeden borç alması)

Turizm
etkinlikleri

Mal ve hizmetlerin alım satımı, alışveriş olarak adlandırılmaktadır. Alışveriş, ülke sınırları içinde yapıldığında iç ticaret, ülke sınırları dışında yapıldığında dış ticaret gerçekleşmektedir.

Bir ülke, başka ülkelerden mal satın alarak dış alım yapar.

İTHALAT

ÜLKE

Bir ülke, ürettiği malları başka ülkelere satarak dış satım yapar.

İHRACAT

Aşağıdaki tablolarda Türkiye'nin 2013 yılında en çok ithalat ve ihracat yaptığı 10 ülkeye ait veriler gösterilmiştir. Tabloları inceleyiniz.

Ülkeler	İthalat	
	Milyon \$	%
RUSYA	25.064	10,0
ÇİN	24.686	9,8
ALMANYA	24.182	9,6
İTALYA	12.885	5,1
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ	12.596	5,0
İRAN	10.383	4,1
İSVİÇRE	9.645	3,8
FRANSA	8.080	3,2
İSPANYA	6.418	2,6
HİNDİSTAN	6.368	2,5
DİĞER	111.343	44,2
TOPLAM	251.650	100,0

Ülkeler	İhracat	
	Milyon \$	%
ALMANYA	13.703	9,0
IRAK	11.949	7,9
İNGİLTERE	8.772	5,8
RUSYA	6.965	4,6
İTALYA	6.717	4,4
FRANSA	6.377	4,2
AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ	5.636	3,7
BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	4.966	3,3
İSPANYA	4.334	2,9
İRAN	4.192	2,8
DİĞER	78.176	51,5
TOPLAM	151.787	100,0

Türkiye İstatistik Yıllığı 2013, s. 291.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

- Aşağıda verilen gazete haberini okuyunuz. Haberde verilenlere göre ülkemizin dış ticareti hakkında neler söyleyebilirsiniz?

SÖKE KIRAZI İHRACATÇININ GÖZ BEBEĞİ

AYDIN'ın Söke ilçesindeki Ovacık Yaylası'nda üretilen kirazlar, hem yurt içi hem yurt dışı pazarda aranan ürün oldu.

Pamuk ambarı olarak bilinen Söke ilçesinin Ovacık Yaylası'nda, 8 yıl önce deneme amaçlı dikilmeye başlanan kirazlar, her yıl ilçe ekonomisine katkısını sürdürüyor. Söke Ovacık kirazı, ihracatçıların âdeta göz bebeği oldu. Başta Hollanda, İngiltere, Almanya olmak üzere çok sayıda Avrupa ülkesine ihracat yapan Alaşehirli firma, her yıl ortalama 22-24 ton kirazı yurt dışına gönderiyor. Firma yetkilisi "Şu anda hasat sezonunda günde yaklaşık 200 kişiye istihdam sağlarken iç ve dış piyasadan gelen talepler bizleri memnun ediyor." dedi.

Gazete Haberi, 20.06.2014. (Düzenlenmiştir.)

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

Gözden Geçirme

Ülkeler arasında hangi tür ekonomik alışverişler gerçekleştirilmektedir?

Ekonomik İlişkiler, Ulaşım ve İletişim

GİRİŞ

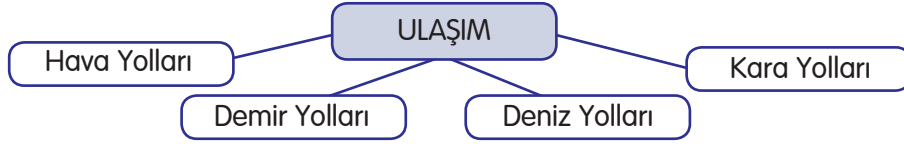
Bir ders önce, Türkiye'nin ekonomik ilişkilerde bulunduğu bazı ülkeleri öğrendiniz. Bu ülkeleri dünya haritası üzerinde bulup ülkemizin bu ülkelerle ithalat ve ihracatı hangi yollarla yapabileceğini grubunuzla tartışınız.

? Kavramlar

- değişim ve süreklilik
- iletişim
- ulaşım

Ülkemizde ulaşım, Ulaştırma Bakanlığının gözetiminde çeşitli yollarla yapılmaktadır. Ekonomik ilişkilerin sürdürülebilmesi için ülkeler arasında bir ulaşım ağı oluşturulmuştur. Ulaşım; yolcuların, malların, çeşitli ürünlerin, paraların, haberlerin bir yerden başka bir yere taşınması ve ulaştırılmasıdır.

- Ulaşım ile ilgili aşağıdaki şemayı inceleyiniz.

Ulaşım Teknolojisi

Hava Yolları

• Ülkemizde 1933 yılında Devlet Hava Meydanları İşletmesi kuruldu.

- Türkiye'nin en önemli havalimanlarının isimlerini araştırınız. Boş bırakılan yerlere yazınız.

İstanbul →

Ankara →

İzmir →

- Hava yollarının ülkeler arası ulaşımında ve iletişimde oynadığı rolü belirtiniz.

Kara Yolları

• Yurdumuzdan uluslararası kara yolları geçmektedir. Bunlar, E-80, E-90, E-23, E-24 gibi adlandırılmıştır.

- Yukarıdaki uluslararası kara yollarının hangi ülkelerle bağlantısı olduğunu internetten araştırarak dosya kâğıdına yazınız. Kara yollarının ekonomik ilişkilerdeki rolü hakkında fikirlerinizi belirtiniz.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

1,2

Demir Yolları

- Ülkemizde ilk demir yolu İzmir-Aydın arasında yapılmıştır.
- ▶ Demir yolu taşımacılığının diğer taşıma türlerine göre kolaylıkları nelerdir?

Deniz Yolları

- Türkiye üç yanı denizlerle çevrili bir ülkedir.
 - İstanbul, ithalat ve ihracat limanıdır. Akdeniz ile Karadeniz arasındaki ticareti gerçekleştirir.
 - İkinci ihracat limanı İzmir'dir.
 - Limanlar, önemli kara ve demir yollarının başlangıcıdır.
- Limanların yollar ile iç kesimlere bağlantısı varsa değer kazanmaktadır.
- ▶ Karadeniz Bölgesi'ndeki limanlarımızı haritadan bulunuz.

E

Çalışma kitabındaki etkinlikleri yapınız.

3,4

- ▶ Aşağıdaki gazete haberini okuyunuz. Bu proje, ülkeler arasındaki ekonomik ilişkileri nasıl etkiler?

Kars-Tiflis-Bakü demir yolu projesi ve beklentiler

Kars-Tiflis-Bakü demir yolu projesi, "Demir İpek Yolu" olarak adlandırılmaktadır. Toplam 124 km uzunluğunda olan demir yolunun 92 km'lik bölümü Türkiye'den, 32 km'lik bölümü ise Gürcistan'dan geçecek. Proje çerçevesinde yılda 1 milyon 500 bin yolcu ve 3 milyon ton yük taşınması hedeflenmektedir.

Gazete Haberi, 13.01.2012. (Düzenlenmiştir.)

İletişim Teknolojisi

Günümüzde iletişim teknolojisi hızla gelişmektedir. İletişimde mektup, telgraf, telefon, televizyon, bilgisayar-internet ve uydu teknolojileri kullanılmaktadır.

- ▶ İletişim araçlarının sürekli değişmesi ve gelişmesi, insanların sosyal ve ekonomik yaşamında hangi kolaylıkları sağlamıştır?
- Telefonla, hiçbir aracıya ihtiyaç duymadan dünyanın her tarafındaki insanlarla görüşmek mümkündür.
 - Çağımızın en modern ve en süratli haberleşme sistemi olan bilgisayar-internet, iletişim ve birçok farklı amaçla kullanılmaktadır.

Gözden Geçirme

1. Ulaşım teknolojisinin ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilere etkisini açıklayan bir kompozisyon yazınız.
2. Ekonomik ilişkilerde kullanılan iletişim ve ulaşım teknolojisiyle ilgili bildiğiniz sözcükleri defterinize yazınız.

Ülkelerin Ortak Miras Ögeleri

GİRİŞ

- ▲ Dünya ülkeleri arasından en çok nereyi görmek istersiniz? Niçin?
- ▲ Bu ülkede nereleri gezip görmek istersiniz?
- ▲ Oraya gitmek için hangi ulaşım teknolojisini tercih edersiniz?

? Kavram
▲ kültürel öge

Aşağıda Ezgi'nin kültürel ögelerle ilgili yaptığı araştırmayı görüyorsunuz. Kim bilir belki siz de bu yazıyı okuduktan sonra böyle bir araştırma yaparsınız.

Ezgi, Türkiye'deki ortak miras ögelerine çok ilgi duyuyordu. Tarih boyunca farklı uygarlıklara ev sahipliği yapmış olan ülkemizde, çok sayıda ortak miras ögesi olduğunu biliyordu.

Bu ortak miras ögeleri camilerden kiliselere, kulelerden köprülere kadar uzanan geniş tarih, sanat ve kültür olgusunu barındırıyordu.

Galata Kulesi'nin geçmiş zaman fısıltıları, Antalya Yivli Minare'den gelen ezan sesleri, Ayasofya'nın güvercinleri, yoldan geçenlerin saatlerini ayarladıkları İzmir Saat Kulesi, Ezgi'ye köklü bir geçmişimizin olduğunu anlatıyordu.

▲ Galata Kulesi - İstanbul

▲ Ayasofya - İstanbul

▲ Yivli Minare - Antalya

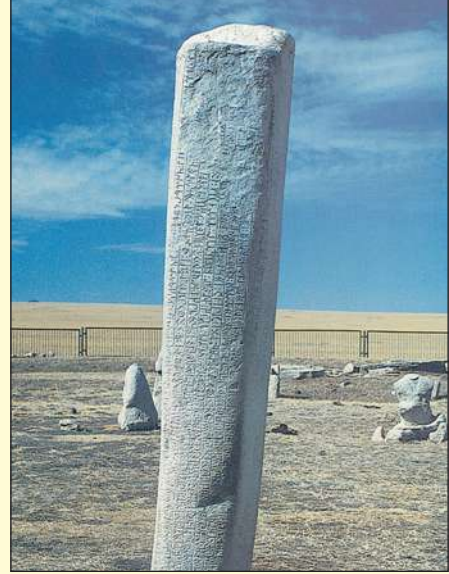
▲ Saat Kulesi - İzmir

Ezgi, yaklaşık üç bin yıllık tarihi yansıtan tarihsel mirasımızın korunmasına karşı duyarlı olmamız gerektiğini düşünüyordu.

Ezgi, çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğeleri üzerine de araştırma yapmaya başladı. En çok ilgi duyduğu ortak miras öğeleri hakkında topladığı bilgi ve fotoğraflardan bir albüm hazırladı.

▲ Çin Seddi - Çin

▲ Orhun Anıtları - Moğolistan

▲ Özgürlük Heykeli - Amerika

▲ Eyfel Kulesi - Fransa

Ezgi, insanlığın tarih boyunca yarattığı ve sonraki kuşaklara bıraktığı düşünce ve edebiyat eserleri, yapıtlar ve doğal oluşumların hepsinin insanlığın ortak mirası olduğunu öğrendi.

Öğrendiği ortak miras öğelerinin hepsini çok beğendi. Farklı uygarlıkların izlerini taşıdıkları için etkileyici olduğunu düşündü.

Ezgi, araştırmaları sırasında cumhuriyetten önce Avrupa'da topraklarımızın bulunduğunu ve bu topraklarda Türklerin uzun yıllar yaşadıklarını öğrendi. Bu durum karşısında çok duygulandı. Türklerin oralarda yapmış oldukları tarihî eserleri günümüzde de görebileceğini öğrenince çok sevindi. Ayrıca Türklerin, Asya'da yaşadıkları dönemlere ait ortak miras öğelerini de araştırmaya karar verdi.

▲ Gül Baba Türbesi - Macaristan

*Budin Kalesi kuşatmasında şehit olan Bektaşi dervişi Cafer'in tnbesidir. Budapeşte'de 16. yüzyılda inşa edilen tnbe, Balkanlar'daki önemli Türk eserlerinden-
dir.*

▲ Mostar Köprüsü - Bosna

16. yüzyılda yapılan ve Mostar'ın simgesi hâline gelen köprü, 1993 yılında yapılan savaş sırasında yıkılmıştır. Sanatsal ve bilimsel açıdan değeri olan köprü, 2003 yılında yeniden yapılmıştır.

▲ Sultan Murat Türbesi - Kosova

Kosova'daki en eski Osmanlı mimari eseri olan tnbe, 14. yüzyılda inşa edilmiştir. Kosova topraklarında Türklerin ilk simgesidir.

▲ Mustafa Paşa Camisi ve Türbesi - Makedonya

*16. yüzyılda yapılan ve bugünkü Makedonya sınırları içinde kalan Mustafa Paşa Camisi ve tnbesi, bölgedeki önemli Türk eserlerinden-
dir.*

▲ Tac Mahal - Hindistan

Tac Mahal, Babür Hükümdarı Şah Cihan tarafından Agra şehrinde yaptırılmıştır. Şah Cihan, eşi Encümend Banu'nun ölümü üzerine onun hatırasına bu eseri yaptırmıştır. 4 minarelidir. Kubbenin yenden yüksekliği 82 metredir. Binanın yapımında zümrüt, yakut, pırlanta gibi değerli taşlar kullanılmıştır.

▲ Colosseum (Kolezyum) - İtalya

İtalya'nın Roma şehrinde yer alır. Yapımına İmparator Vespasian zamanında başlanmış, İmparator Titus zamanında bitirilmiştir. 2000 yıllık bir binadır. 76 kapısı vardır ve 55 bin kişiliktir.

▲ Keops Piramidi - Kahire/Mısır

Keops, Mısır'da dördüncü sülalenin ikinci firavınıdır. 23 yıl saltanat sürmüştür. Keops, içinde üç mezar odası bulunan 147 metre yüksekliğinde bir piramit yaptırmıştır.

E

Bir tane ortak miras ögesi seçiniz. Okul dışında çalışma kitabınızdaki sorulara uygun araştırmanızı yapınız.

👁️ Gözden Geçirme

Çeşitli ülkelerdeki ortak miras ögelerinden görmek istediğiniz iki tanesi ile ilgili tanıtım broşürü hazırlayınız.

Turizm, Ortak Miras ve Uluslararası İlişkiler

GİRİŞ

Siz de Ezgi gibi gezip görmek istediğiniz bir yeri hayal edebilir, oranın resmini çizebilirsiniz.

İsterseniz Ezgi'nin hayalinin resmini evde çizebilirsiniz.

Yemyeşil ağaçların arasında yaprakların, kuşların sesini duyabileceğim bir göl kıyısı. Binlerce su kuşu ve bitki türünü barındıran eşsiz bir cennet. Göl kıyısındaki sazlıklarda dolaşan uzun bacaklı, küçüklü büyüklü kuşlarla, kanat çırparak yuvalarına doğru süzülenleri uzaktan izleyen insanlar...

? Kavramlar

- barış
- düşünce
- hoşgörü
- olgu
- ortak miras
- turizm

Ezgi, ortak miras konusunda yaptığı araştırmaları ailesiyle paylaştı. Bu durum babasının çok hoşuna gitti. Yaz tatilinde görmek istediği yerlere gidebileceklerini söyledi. Ezgi çok mutlu oldu.

Yaz tatili yaklaşınca Kültür ve Turizm Bakanlığının hazırlamış olduğu turizm broşürlerini incelemeye başladılar. İlgilerini çeken yerleri ve yazıları not alıyorlardı.

Ezgi ile babası arasında şu konuşmalar geçiyordu:

— Babacığım, burada turizm ve turist gibi sözcükler geçiyor. Bunlar ne demek?

— İnsanlar gezip görmek, dinlenmek, eğlenmek ve başka amaçlarla turizm etkinliklerinde bulunuyorlar. Turizm, insanların yaşadıkları yer dışında bir yerde yirmi dört saatten fazla bulunmasıdır. Turizm etkinliğinde bulunan kişilere de turist deniliyor. Turistlerin bir kısmı ülke sınırları içinde gezecek iç turizmi canlı tutuyorlar. Diğer bir kısmı, başka ülkelere giderek dış turizmi gerçekleştiriyorlar. Ortak mirasın tanınmasında ve tanıtılmasında turizm çok önemlidir. Ülkemizdeki ortak miras öğeleri yabancı turistlerin ilgisini çekmektedir. Ortak miras öğelerinin tanıtılması, ülkemize bunları görmek için daha çok turist gelmesine neden olur. Böylece ülkemizin uluslararası ilişkileri güçlenir. Ayrıca turizm hem insanlar hem de ülkeler arasındaki barış ve huzuru sağlar. Atatürk'e göre dünya barışının ve huzurunun sağlanması, insanlar arasındaki saygı ve hoşgörü ile gerçekleşir. Dünya barışına sağladığı katkı nedeniyle turizmin önemi büyüktür.

Yabancı turistlerin bir ülkede yaptığı harcamalar, o ülkenin döviz geliridir.

▲ Sultanahmet Cami - İstanbul

E

İnsanların hangi nedenlerden dolayı turizm etkinlikleri gerçekleştirdikleri ile ilgili zihin haritası yapınız.

Ezgi ile babası bir turizm şirketine giderek görüştüler. Görüştükleri şirketin, ülkemizdeki ve çeşitli ülkelerdeki ortak mirasın tanıtılmasına özen gösterdiğini gördüler.

Turizm şirketinin elemanı yaptıkları çalışmalarını anlattı. Ezgi de ona merak ettiği soruları sordu:

— Ülkemizin ortak miras ve doğal güzelliklerinin tanınmasında turizm çok büyük katkı sağlar. Ortak miras öğelerimizi ve ülkemizin doğal güzelliklerini gösteren filmler ve broşürler hazırladık, reklam kampanyaları düzenleyerek iletişim ağını güçlendirdik.

— Ülkemize gelen turistler nelere dikkat ediyorlar?

— Turistler taşımacılık ve ulaşım, konaklama, güvenlik, temizlik, dürüst ve nazik davranışlar üzerinde duruyorlar.

— Ülkemizde turizm etkinlikleri nasıl yapılmaktadır?

— Dünyada olduğu gibi ülkemizde de turizm; deniz, dağ, yayla, din, sağlık, kültür ve kış turizmi şeklinde yapılmaktadır.

Ezgi ile babası fotoğrafları inceledikten sonra karar vermek üzere oradan ayrıldılar.

▲ Aşağıdaki kış turizmi merkezleriyle illeri örnekteki gibi eşleştiriniz. Deniz, dağ ve yayla turizmlerinin yapıldığı yerlerle ilgili araştırma yapınız.

KIŞ TURİZMİ		DENİZ TURİZMİ
Uludağ Kartalkaya Elmadağ Erciyes Ilgaz Palandöken	Ankara Kastamonu Erzurum Bolu Kayseri Bursa	Akdeniz, Ege, Marmara ve Karadeniz kıyıları
		DAĞ VE YAYLA TURİZMİ
		Başta Karadeniz olmak üzere Kaçkar Dağları, Ayder Yaylası (Rize), Abdullah Yaylası (Çorum), Tekir Yaylası (Kayseri) gibi.

▲ Aşağıda resimleri verilen yerlere gittiniz mi? Nereye gitmek istersiniz?

▲ Dağ turizmi
Kaçkar Dağları - Rize

▲ Yayla turizmi
Kıbrısık Yayla Şenlikleri - Bolu

▲ Deniz turizmi
Kleopatra Plajı - Alanya

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

2

E

Turizmle ilgili özlü sözler ve sloganlar bulunuz. Bir kartona bulduğunuz özlü sözlerden ve sloganlardan yazınız. Bir afiş hazırlayınız.

Ezgi ve ailesi, yaz tatilinde Adıyaman'daki Nemrut Dağı'na gitmeye karar verdiler. Nemrut, yüksekliği on metreyi bulan büyüleyici heykelleri ve mimari kalıntılarıyla UNESCO Dünya Miras Listesi'nde yer almaktadır. Nemrut Dağı, Ezgi'ye çok ilginç gelmişti.

Okul açıldığında Ezgi'nin öğretmeni gezip gördükleri yerleri anlatmalarını istedi. Ayrıca turizmin uluslararası ilişkilere etkisini araştırmaları için ödev verdi. Bu ödevde Atatürk'ün barışçılık anlayışı üzerinde durmalarını söyledi. Ezgi, bu konudaki düşüncelerini bir dosya kâğıdına yazdı.

▲ Nemrut Dağı - Adıyaman

Ülkeler için turizm, büyük gelir kaynağı yaratan ekonomik bir faaliyet hâline gelmiştir.

Ülkeye döviz kazandırarak milli gelire önemli katkıda bulunan turizm, "bacasız sanayi" olarak adlandırılmaktadır.

Turizm; ayrıca barış, dostluk ve insan sevgisi gibi evrensel değerlerin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Uluslar, karşılıklı saygı ve güven ortamı içinde birbirlerini ve ülkelerini daha yakından tanıma fırsatı bulurlar. Bu durum dünya uluslarının kaynaşmalarını sağlar.

ATATÜRK'ÜN BARIŞÇILIK ANLAYIŞI

Mustafa Kemal, diğer ülkelerle barış içinde yaşamayı hedefleyerek "Yurtta barış, dünyada barış." ilkesini benimsemiştir.

Bütün anlaşmazlıkların barış yoluyla çözümü Atatürk'ün milli dış politikası olmuştur. Milli Mücadele'den sonra, sorunları çözmek amacıyla ilgili ülkelerle barış antlaşmaları imzalanarak dostluk ilişkileri geliştirilmiştir.

■ Aşağıda verilen gazete haberini okuyunuz. Haberin ülkeler arasındaki ekonomik ve kültürel ilişkilere etkileri nelerdir?

Kazakistan-Türkiye Turizm İş Birliği

Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Kazakistan Sanayi ve Yeni Teknolojiler Bakanlığı Turizm Komitesi iş birliğinde 10-16 Temmuz tarihleri arasında Astana'da gerçekleştirilen eğitim programında 86 otel personeline ön büro, kat hizmetleri, mutfak ve yiyecek içecek başlıkları altında eğitim verildi.

Kazakistan Sanayi ve Yeni Teknolojiler Bakanlığı Turizm Komitesi Başkan Yardımcısı törende yaptığı konuşmada, Türk dünyası ve Orta Asya cumhuriyetlerinin turizmde Türkiye'yi örnek aldığını belirterek, Kazakistan olarak mesleki eğitimin yanı sıra turizmin diğer alanlarında da Türkiye ile iş birliğini sürdürdüklerini kaydetti.

Gazete Haberi, 17.07.2014. (Düzenlenmiştir.)

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

3

Bu yıl da Ezgi'nin ailesi Fransa'ya gitmek istiyordu. Bunun için öncelikle Emniyet Müdürlüğünden her biri için pasaport çıkarttılar. Pasaport, yabancı ülkelere gitmek isteyen kişilere yetkili kuruluşça verilen bir kimlik belgesiydi.

Ezgilerin Fransa'ya gidebilmeleri ve oradan çıkabilmeleri için gereken vizeyi (izni) de almaları gerekiyordu. Bunun için Fransa Büyükelçiliğine başvurarak gereken vizeyi aldılar ve Fransa'ya gittiler.

Ezgi, gezip gördüğü yerleri günlüğüne yazarken turizmin ülkelere kazandırdıklarını şöyle açıklıyordu:

Ailenizde pasaportu olan var mı?

Kültürel açıdan:

- Farklı ülke insanları arasında kültürel bağların kurulmasını sağlıyor.
- Doğal ve kültürel varlıklar tanınıyor, bunların önemi anlaşılıyor.
- Bu varlıkların uluslararası boyutta koruma altına alınması sağlanıyor.

Sosyal açıdan:

- Farklı ülkelerdeki insanlar arasında kurulan dostluk, ülkeler arasındaki ilişkileri olumlu şekilde etkiliyor.
- Turist, gittiği yörenin kültüründen etkileniyor.

Ekonomik açıdan:

- Turistler gittikleri yerlere döviz bırakıyor.
- Turizmin olduğu yerlerde yeni iş imkânları doğuyor.

E

Çalışma kitabındaki etkinliği yapınız.

4

Gözden Geçirme

1. Ortak mirasın tanınması ile turizm arasında nasıl bir ilişki vardır?
2. Turizm, ülkeler için önemli bir gelir kaynağıdır. Bunun yanında, uluslararası ilişkiler açısından yararlarını listeleyiniz.

Değerlendirme

Boşluk Doldurma

Aşağıdaki sözcük ve sözcük gruplarını kullanarak cümleleri tamamlayınız.

turizm

ulaşım

ithalat

kültürel özelliklerini

iletişim

uluslararası ilişkiler

ekonomik ilişkileri

ihracat

1. İnsanların ve ürünlerin taşınmasını sağlayan araçları ülkeler arasındaki ilişkileri geliştirir.
2. İnsanlar gezmek, görmek, öğrenmek, doğal güzellikleri ve ortak kültürel mirası tanımak amacıyla etkinliklerinde bulunurlar.
3. Çeşitli ülkelerdeki ortak miras öğeleri, ait olduğu dönemin yansıtır.
4. Ulaşım araçlarının çeşitlenmesi ve hızlanması, ülkeler arasındaki geliştirir.
5. Bir ülkenin başka ülkelere mal almasına adı verilir.
6. Günümüzde gelişen araçları, ülkeler arasındaki ekonomik ilişkileri hızlandırır.
7. Bir ülke, ürettiği malları başka ülkelere satarak yapar.

Kavramları İlişkilendirme

Aşağıdaki sözcük ve sözcük gruplarını kullanarak kavram ilişkilendirme çalışmasını tamamlayınız.

barış

ortak mirasın

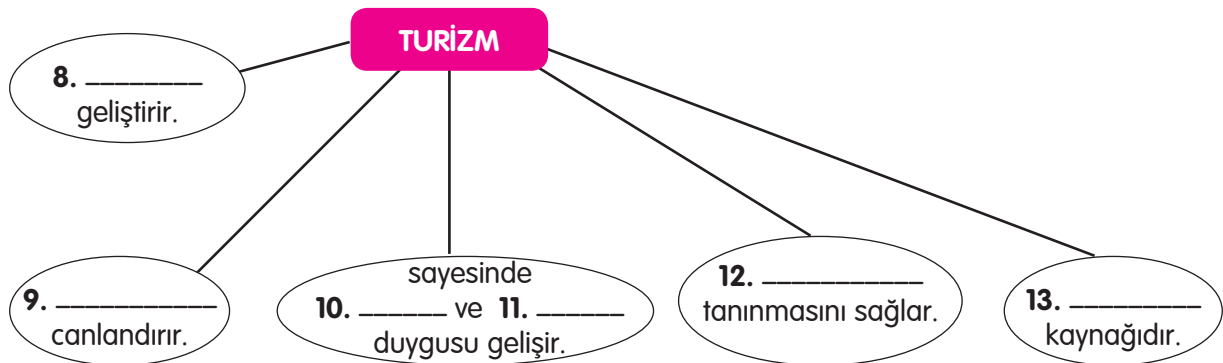
ekonomik ilişkileri

gelir

turist

uluslararası ilişkileri

dostluk

Çoktan Seçmeli

Aşağıdaki sorulara ait doğru seçeneği işaretleyiniz.

14. I. Bütün çocuklar bakıma ve sevgiye muhtaçtır.
II. Bütün çocuklar oyun oynamaktan hoşlanırlar.
III. Bütün çocuklar çizgi film izlemekten, kitap okumaktan, günlük tutmak ve sinemaya gitmekten hoşlanırlar.

IV. Çocuklar dünyanın neresinde olursa olsun, toplumların geleceğidir.

Çocuklarla ilgili yukarıdaki cümlelerin hangisi doğrudur?

- A) I, II ve III
B) I, II ve IV
C) I, III ve IV
D) I, II, III ve IV

15. Aşağıdakilerden hangisi yapılırsa ülkemize gelen turist sayısında azalma olur?

- A) Ortak miras öğelerini tanıtan broşürler hazırlamak
B) Turiste karşı dürüst ve nazik olmak
C) Yöresel ürünleri daha yüksek fiyata satmak
D) Tarihî ve doğal güzelliklerin bulunduğu yerlere ulaşımı kolaylaştırmak

16.

Ayasofya Camii

Yivli Minare

Nemrut Dağı

Yukarıdaki ortak miras öğelerinin buldukları şehirler sırasıyla hangi seçenekte verilmiştir?

- A) İstanbul-Antalya-Adiyaman
B) Antalya-Bursa-Erzurum
C) İzmir-Antalya-Bursa
D) İstanbul-İzmir-Nevşehir

17. Aşağıdakilerden hangisi ülkeler arasındaki ekonomik alışverişe bir örnek olamaz?

- A) Bir ülkenin diğer bir ülkeden borç para alması
- B) Bir ülkeye tatil yapmak için turistlerin gelmesi
- C) Bir ülkenin diğer bir ülkeden mal alması
- D) Bir ülkenin kendi sınırları içinde mal alıp satması

18. Aşağıdaki illerin hangisinde ülkeler arası deniz ulaşımı yapılamaz?

- A) Konya
- B) İzmir
- C) Trabzon
- D) İstanbul

Doğru, Yanlış

Aşağıda verilen ifadelerden doğru olanların başına "D", yanlış olanların başına "Y" yazınız. Yanlış olduğunu düşündüğünüz cümlelerin doğrusunu yazınız.

19. () Bir ülkenin, başka ülkelerden mal satın alarak yaptığı dış alıma "ihracat", ürettiği malları başka ülkelere satarak yaptığı dış satıma "ithalat" denir.

.....
.....

20. () Ülkemizde ulaşım hava, kara, deniz ve demir yolu ile yapılmaktadır.

.....
.....

21. () İnsanlığın tarih boyunca yaşatarak sonraki kuşaklara bıraktığı düşünce ve edebiyat eserlerinin, yapıtların, doğal oluşumların hepsi ortak mirastır.

.....
.....

22. () Turizmin olduğu yerlerde iş imkânları azalır.

.....
.....

Eleştirel Düşünme

23. Bütün çocukların ilgi duydukları ve yetenekli oldukları meslek alanlarında yetiştirilmeleri neden önemlidir?

24. "Tarihsel ve kültürel mirasa karşı duyarlı olmak ve onu korumak gereklidir." sözünü açıklayınız.

25. Uluslararası ilişkilerin gelişebilmesi için turizm alanında hangi etkinliklerin yapılması gerektiğini düşünüyorsunuz?

Becerileri Gözden Geçirme

26. Aşağıdaki cümlelerden düşünce cümlesi olanların başına "D", olgu cümlesi olanların başına "O" yazınız.

- () Ülkemiz çok sayıda ortak miras ögesi barındırmaktadır.
- () Sümela Manastırı bir dağın gövdesi içine yapılmış çok güzel bir yapıdır.
- () Turizm, toplumlar arasında ekonomik ve kültürel yakınlaşmayı sağlar.
- () Türkiye üç tarafı denizlerle çevrili bir ülkedir.
- () Ortak mirasa karşı tarihsel duyarlılık göstermeliyiz.
- () Bir ülkeye ihracat yapmak o ülkeden ithalat yapmaktan daha önemlidir.

Düşün ve Yaz

Çevrenizde bulunan bir ortak kültürel miras ögesi veya doğal güzellik seçerek bunların özelliklerini düşününüz. Seçtiğiniz bu ortak kültürel miras ögesini veya doğal güzelliği görmemiş olan bir arkadaşınıza burayı tanıtan kısa bir yazı yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

E

Çalışma kitabındaki "Değerlendirme" bölümünü yapınız.

SÖZLÜK

-A-

abone: Süreli yayınları, parasını önceden ödeyerek alma işi.

adalet: Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme.

ahı figan: Derin bir kederle bağırarak ağlama.

akademik dürüstlük: Bilimsel niteliği olan çalışmalarda yararlanılan kaynakların belirtilmesi, alıntıların kimden ve nereden yapıldığının açıklanması.

akrostiş: Her dizenin ilk harfi yukarıdan aşağıya doğru okunduğunda ortaya bir söz çıkacak biçimde düzenlenmiş şiir.

arş: İslam dinî inancına göre göğün en yüksek katı.

arşın: Yaklaşık olarak 68 cm'ye eşit olan uzunluk ölçüsü.

aşar: Osmanlı Devleti'nde tarım ürünleri için halktan alınan vergi.

-B-

beşeri: 1. İnsanoğlu ile ilgili. 2. Bedensel, bedenle ilgili.

bilinç: 1. İnsanın kendisini ve çevresini tanıma yeteneği. 2. Temel bilgi, temel görüş.

bilişim teknolojileri: İnsanların çeşitli alanlardaki iletişimlerinde kullandığı ve bilimin dayanağı olan bilgilerin elektronik makineler aracılığıyla işlenmesinde kullanılan araç ve gereçlerin oluşturduğu sistem.

bindallı: Çoğunlukla mor kadife üzerine sırma ile kabartma dal, yaprak, çiçek işlenmiş giysi veya örtü.

-C-

cepken: Kolları yırtmaçlı, uzun, harçla işlenmiş; bir tür kısa, yakasız üst giysisi.

cihan: Evren, âlem, dünya.

civan: 1. Yakışıklı genç erkek veya güzel genç kadın. 2. Genç ve yakışıklı.

-Ç-

çeyiz: Gelin için hazırlanan her türlü eşya.

çinicilik: Bir yüzü parlak ve genellikle çiçek resimleriyle bezeli pişmiş balçık levha, fayans yapma sanatı.

-D-

dem: Zaman, çağ.

demokrasi: Halkın egemenliği temeline dayanan yönetim biçimi.

diksiyon: Seslerin, sözlerin, vurguların, anlam ve heyecan duraklarını kurallarına uygun olarak söyleme biçimi.

diyagram: Herhangi bir olayın değişimini gösteren grafik.

diyalog: 1. Karşılıklı konuşma. 2. Anlaşma, uyum sağlamak veya bu yolda çalışma.

dize: Şiirin satırlarından her biri, mısra.

doküman: Bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, resim, film vb., vesika, belge.

donatım: 1. Donatma, teçhiz. 2. Bir fabrikayı, bir havaalanını, bir spor kuruluşunu veya bir askerî birliği etkinlik göstermesi için gerekli araç ve gereçlerle donatma.

döviz: Ülkeler arası ödemelerde kullanılacak para, çek, poliçe vb. her türlü ödeme aracı.

-E-

edinsel: Doğuştan olmayan ve doğum sonrası genetik olmayan, organizmanın dışındaki etkiler sonucunda ortaya çıkan.

efsane: 1. Söylenegelen, olağanüstü varlıkları, olayları konu edinen hayalî hikâye, söylence.

ekonomi: İnsanların yaşayabilmek için üretme, ürettiklerini bölüşme biçimlerinin ve bu faaliyetlerden doğan ilişkilerin bütünü.

encümen: Belli bir konuyu ele almak amacıyla bir kurul içinden birkaç kişi seçilerek oluşturulan kurul.

enstitü: Bir üniversiteye bağlı veya bağımsız bir kuruluş olarak genellikle araştırma yapan ve bazı durumlarda öğretime de yer veren eğitim kurumu.

esas: Bir şeyin özünü oluşturan ana öge, temel.

evrensel: 1. Evrenle ilgili. 2. Bütün insanlığı ilgilendiren.

-F-

faaliyet: 1. Çalışkanlık, çalışma, canlılık, hareket. 2. İşler durumda olma, etkinlik.

feyiz: 1. Verimlilik, gürlük, mutluluk, bereket. 2. Manevi haz, mutluluk, iç huzuru.

figan: Bağırarak ağlama, inleme.

finans: Bir girişim için gereken para.

firavun: Eski Mısır hükümdarlarına verilen unvan.

fuar: Belli zamanlarda, belli yerlerde ticari mal sergilemek amacıyla açılan büyük sergi.

-G-

gafil: Çevresinde olup bitenlerin farkına varmayan (kimse).

gark etmek: 1. Batırmak, boğmak. 2. Birine bir şeyi bol bol vermek.

gelenek: Bir toplumda, eskiden kalmış olmaları dolayısıyla saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen kültürel kalıntılar, alışkanlıklar, töre ve davranışlar.

girişimci: 1. Üretim için bir işe girişen, kalkışan kimse. 2. Ticaret, endüstri vb. alanlarda sermaye koyarak girişimde bulunan kimse.

görenek: Bir şeyi eskiden beri görüldüğü gibi yapma alışkanlığı.

grup: 1. Ortak özellikleri olan varlıklar, nesnel bütünü. 2. Görüşleri, çıkarları bir olan kimseler bütünü, ekip.

güzergâh: 1. Yolüstü uğranılacak, geçilecek yer. 2. Yol boyu.

-H-

hak: 1. Adalet. 2. Adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey.

han: Yolcuların konaklaması için yol üzerlerinde yapılan yapı.

havra: Yahudilerin ibadet etmek için toplandıkları yer.

hışım: Engelleme, incinme veya gözdağı karşısında gösterilen saldırganlık tepkisi, öfke, kızgınlık.

hibe: Bağışlanan şey, yardım.

höyük: Tarih boyunca türlü sebeplerle yıkılan yerleşme bölgelerinde, yıkıntıların üst üste birikmesiyle oluşan ve çoğu kez içinde yapı kalıntılarının gömülü bulunduğu yayvan tepe.

-İ-J-

ichme: İçinde birtakım mineraller ve tuzlar bulunan, suyu ilaç olarak ve çoğunlukla iç sürdürmek için içilen kaynak, içmeler.

iğ: Pamuk, yün vb.nden iplik eğirmekte kullanılan, ortası şişkin, iki ucu sivri ve çengelli olan, ağaçtan yapılmış araç, eğirmen, kirmen.

ihracat: Bir ülkenin ürettiği malları başka bir ülkeye veya ülkelere satması, dış satım.

ihtişam: Büyüklük, göz alıcı ve gösterişli olma durumu, görkem.

ikna: Bir konuda birinin inanmasını sağlama, inandırma.

ilke: Temel düşünce, temel inanç, prensip.

inkılap: 1. Toplum düzenini ve yapısını daha iyi duruma getirmek için yapılan köklü değişiklik, iyileştirme, devrim, reform. 2. Bir durumdan başka bir duruma geçiş, dönüşüm.

istismar: Birinin iyi niyetini kötüye kullanma.

ithalat: Başka bir ülkeden mal getirme veya satın alma, dış alım.

-K-

kalıtsal: Ana babadan çocuklara genler aracılığıyla geçen (özellik, hastalık vb.)

kamu: 1. Halk hizmeti gören devlet organlarının tümü. 2. Bir ülkedeki halkın bütünü, halk.

kanıt: Bir şeyin doğruluğu, gerçekliği konusunda kanaat verici belge, delil.

karakter: 1. Ayırt edici nitelik. 2. Bir kimsenin veya bir insan grubunun tutumu, duygulanma ve davranış biçimi.

kategori: Aralarında herhangi bir bakımdan ilgi veya benzerlik bulunan şeylerin tamamı, grup.

kervansaray: Ana yollarda kervanların konaklaması için yapılan büyük han.

kil: Islandığı zaman kolayca biçimlendirilebilen yumuşak ve yağlı toprak.

kilise: Hristiyanların ibadet etmek için toplandıkları yer.

kitle: Bir yerde toplanmış, bir araya gelmiş insan topluluğu, kütle.

koordinasyon: Belli bir amaca ulaşmak için türlü işler arasında bağlantı, ilişki, düzen ve uyum sağlama.

koza: İçinde tohum veya böceğin kelebek olmadan önceki hâli olan korunak.

kuantum: Bir dalganın olası değerlerinin alt değer kümelerinden biri.

kupür: Gazete, dergi vb.nden kesilmiş yazı, kesik.

kümbet: Koni veya piramit biçiminde damı olan, yuvarlak veya köşeli yapı.

-L-

laik: Din işlerini devlet işlerine karıştırmayan, devlet işlerini dinden ayrı tutan.

lif: Her türlü maddeyi oluşturan çok ince ve uzun parça.

-M-

maddi kültür öğeleri: Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde insanın doğa ile ilişkisi sonucu oluşturulan bina, araç gereç, giysi vb.

matem: Ölüm veya bir felaketten doğan acı ve bu acıyı belirten davranışlar, yas.

materyal: Belirli bir işi yapmak için gereken maddeler, malzeme, gereç.

medeni: Kentlileşmiş, kırsallıktan kurtulmuş, uygar.

medrese: 1. İslam ülkelerinde, genellikle İslam dini kurallarına uygun bilimlerin okutulduğu yer. 2. Fakülte.

mensup: Bir yerle veya bir kimseyle bağlantısı olan, ilişkili.

mesaj: Yazı veya sözle anlatılması amaçlanan duygu, düşünce.

meteoroloji: Hava koşullarında meydana gelen değişimleri, iklim türlerini araştırıp hava durumu tahminlerinde bulunan bilim dalı, hava bilgisi.

mezuniyet: 1. Okulu bitirme. 2. İzinli olma durumu. 3. Yetki.

minyatür: 1. Çoğunlukla eski yazma kitaplarda görülen, ışık, gölge ve hacim duygusu yansıtılmayan küçük, renkli resim sanatı. 2. Bu biçimde yapılmış resim.

muasır: Bulunulan çağın anlayışına, şartlarına uygun olan, çağdaş.

müessese: Evlilik, aile, ortaklık, mülkiyet gibi köklü bir yapıyı içeren, genellikle devletle ilişkisi olan yapı veya birlik.

mürşit: Doğru yolu gösteren kimse, kılavuz.

müsteşar: 1. Kendisinden bilgi alınan, kendisine danışılan kimse. 2. Bakanlıklarda, elçiliklerde bakan veya büyükelçiden sonra gelen en büyük yönetici.

-N-

nedensellik: Bir olayı ve durumu gerektiren, doğuran başka bir olay veya durum.

-O-

olgu: Kişisel gözlem, bilgi kaynakları, arşiv belgeleri ve arkeolojik kanıtlar vb. yollarla ispatlanabilen, gerçek olan, gerçekleşmiş olan.

-Ö-

ödenek: Bir iş için ayrılan belli para.

öge: Bir bütünü oluşturan, bütünden ayrıştırıldığında da kendi başına anlam taşıyan parça, unsur.

-P-

pasaport: Yabancı ülkelere gidecek olanlara yetkili kuruluşça verilen, yabancı ülke yetkililerinin kimlik incelemesinde geçerli olan belge.

patent: 1. Buluş belgesi. 2. Bir durum veya bir işi yalnızca kendi yetkisi altında görme.

paydaş: 1. Bir ortaklık veya mal üzerinde payı olan kişi. 2. Hisse senedini satın alarak elinde bulunduran kişi.

performans: Kişinin yapabileceği en iyi derece, başarıml.

peştamal: İş yaparken bele bağlanan uzun, geniş dokuma.

poster: Duvara asılan büyük boy resim.

poşu: Kenarları saçaklı ipek, pamuk, yün ve benzerlerinden yapılmış bir başörtüsü türü.

-R-

rol: Bir işte bir kimse veya şeyin üstüne düşen görev.

röportaj: Konusu bir soruşturma, araştırma olan gazete veya dergi yazısı.

-S-

sabi sübyan: Küçük çocuklar.

sefil: Sefalet çeken, geçinmekte çok sıkıntı çeken kimse, yoksul.

sermaye: Bir ticaret işinin kurulması, yürütülmesi için gereken anapara ve paraya çevrilebilir malların tamamı.

sertifika: 1. Öğrenim belgesi. 2. Kişinin bilgi gerektiren herhangi bir konuda niteliğini gösteren belge.

simge: Duyularla ifade edilemeyen bir şeyi belirten somut nesne veya işaret.

sinyalizasyon: Demir yolu, kara yolu ve limanlarda trafiği düzenleyen ışıklı sistem.

slogan: Bir düşünceyi kolay hatırlanıp tekrarlanabilir bir biçimde ifade eden kısa, çarpıcı söz.

sorumluluk: Kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi.

sömürü: Yasal veya uygun olmayan bir biçimde bir ülke, kişi veya kaynak üzerinden aynı veya parasal çıkar elde etme.

sözleşme: Hukuki sonuç doğurmak amacıyla iki veya daha çok kişinin, kuruluşun karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanlarıyla gerçekleşen işlem.

stadyum: Takım oyunları, atletizm karşılaşmaları ve çeşitli törenlerin yapılabilmesi, seyircilerin de bunları izleyebilmesi için elverişli oturma yerleri olan alan, stat.

su kemeri: Üzerinde su yolu bulunan kemerli köprü.

-Ş-

şal: Kadınların genellikle omuzlarını örtmek için kullandıkları geniş atkı.

şelale: Bir akarsuyun yüksek bir yerden dökülüp aktığı yer, büyük çağlayan.

-T-

talimat: Çalışma sırasında uyulması gerekli noktaları bildiren yönerge.

tanı: Hastalığın ne olduğunu araştırıp ortaya koyma, tanılama, teşhis.

telef: 1. Hayvanı yok etme, öldürme. 2. Boş yere harcama, yıpratma.

temsil: Birinin veya bir topluluğun adına davranma.

temsili resim: Hayalde canlandırılmış resim.

teori: Uygulamalardan bağımsız olarak ele alınan soyut bilgi.

tesis: 1. Yapma, kurma, temelini atma. 2. Kuruluş.

teşebbüs: Bir işe girişme.

teşkilat: Ortak bir amacı veya işi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurumların veya kişilerin oluşturduğu birlik.

tufan: 1. Şiddetli yağmur. 2. Çok yoğun veya şiddetli şey.

tüzük: Herhangi bir kurumun veya kuruluşun tutacağı yolu ve uygulayacağı hükümleri sırasıyla gösteren maddelerin hepsi.

-U-

uygarlık: Bir ülkenin, bir toplumun maddi ve manevi varlıklarının, fikir ve sanat çalışmalarlarıyla ilgili niteliklerinin tümü, medeniyet.

-Ü-

üretim: Belirli faaliyet ve işlemler sonucu yeni bir mal veya hizmet meydana getirme.

-V-

vasfı: 1. Bir şeyin nasıl olduğunu belirten, onu başka şeylerden ayıran özellik, nitelik. 2. Bireyi, nesne veya yaşantının bir yönünü ötekilerden ayırt etmeye yarayan ve ölçülebilen özellik.

vergi: Kamu hizmetlerine harcanmak için hükümetin, yerel yönetimlerin yasalara göre doğrudan doğruya veya dolaylı yoldan herkesten topladığı para.

vicdan: Kişiyi kendi davranışları hakkında bir yargıda bulunmaya iten, kişinin kendi ahlak değerleri üzerine dolaysız ve kendiliğinden yargılama yapmasını sağlayan güç.

vitray: Birbirine bağlı kurşun bölmelere yerleştirilmiş renkli cam parçalarından oluşan saydam pencere süslemesi.

vize: Bir ülkeye girmek veya bir ülkeden çıkmak için yetkili makamlardan alınması gerekli izin.

-Y-

yaşmak: Başla birlikte yüzü, ağzı kapatan örtü.

yetki: Bir görevi, bir işi yasaların verdiği imkânlarla göre, belli şartlarla yürütmeyi sağlayan hak.

yönetmelik: Bir kuruluşun çalışma yöntemini belirleyen kuralların tümü.

yöre: Bir bölgenin belli bir yer ve çevresini kapsayan sınırlı bölümü, mahal, civar.

-Z-

zihin: 1. Canlının duyu ve davranışlar dışındaki ruhsal süreç ve etkinliklerinin bütünü. 2. Anlayış, kavrayış.

zihniyet: Bir toplum veya topluluktaki bireylerde görüş ve inanış etmenlerinin etkisiyle beliren düşünüş biçimi, anlayış.

KRONOLOJİ

1881	Mustafa Kemal doğdu.
19 Mayıs 1919	Mustafa Kemal Samsun'a çıktı.
23 Temmuz-7 Ağustos 1919	Erzurum Kongresi toplandı.
04-11 Eylül 1919	Sivas Kongresi toplandı.
23 Nisan 1920	Büyük Millet Meclisi açıldı.
20 Ocak 1921	İlk Anayasa (Teşkilat-ı Esasiye) kabul edildi.
12 Mart 1921	İstiklal Marşı TBMM'de kabul edildi.
29 Ekim 1923	Cumhuriyet ilan edildi ve Mustafa Kemal cumhurbaşkanı seçildi.
26 Ağustos 1924	İş Bankası kuruldu.
25 Kasım 1925	Şapka Kanunu kabul edildi.
26 Aralık 1925	Evrensel saat diliminin uygulanmasına ilişkin yasa kabul edildi.
26 Aralık 1925	Miladi takvim kabul edildi.
17 Şubat 1926	Türk Medeni Kanunu kabul edildi.
1 Temmuz 1926	Kabotaj Kanunu kabul edildi.
20 Mayıs 1928	Uluslararası rakamların uygulanmasına ilişkin yasa kabul edildi.
1 Kasım 1928	Yeni Türk Harfleri Yasası kabul edildi.
1 Ocak 1929	Millet Mektepleri açıldı.
3 Nisan 1930	Türk kadınına belediye seçimlerinde seçme ve seçilme hakkı verildi.
26 Mart 1931	Ölçüler Kanunu kabul edildi.
12 Nisan 1931	Türk Tarih Kurumu kuruldu.
12 Temmuz 1932	Türk Dil Kurumu kuruldu.
26 Ekim 1933	Türk kadınına muhtarlık ve ihtiyar heyeti üyeliğine seçme ve seçilme hakkı verildi.

21 Haziran 1934	Soyadı Kanunu kabul edildi.
24 Kasım 1934	TBMM, Mustafa Kemal'e "Atatürk" soyadını verdi.
5 Aralık 1934	Kadınlara, milletvekili seçme ve seçilme hakkı verildi.
22 Haziran 1935	Maden Tetkik Arama Enstitüsü kuruldu.
10 Kasım 1938	Atatürk vefat etti.
10 Kasım 1953	Atatürk'ün naaşı Anıtkabir'e nakledildi.
9 Temmuz 1961	1961 Anayasası kabul edildi.
7 Kasım 1982	1982 Anayasası kabul edildi.
20 Kasım 1989	Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme kabul edildi.
14 Eylül 1990	Türkiye, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yi imzaladı.

KAYNAKÇA

Atatürkçülük, C 1-3, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2001.

Çağlar, Behçet Kemal, Faruk Nafiz Çamlıbel, **Atatürk Şiirleri**, haz.: Yekta Güngör Özden, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1998.

İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (4-5. Sınıflar) Öğretim Programı, Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara, 2007.

Odabaşı, Yavuz, **Tüketici Davranışı**, Kapital Medya AŞ, İstanbul, 2003.

Perese Karakter Okulu Öğretmen Kitabı 3 (Adalet), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003.

Reid, Struan, Patricia Fara, **Leonardo'dan Edison'a Mucitler**, TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, Ankara, 2005.

T.C. Anayasası, Gün Yayıncılık, Ankara, 2005.

Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2010.

Türkiye İstatistik Yıllığı 2013, Türkiye İstatistik Kurumu Matbaası, Ankara, Haziran 2014.

Yazım Kılavuzu, Türk Dil Kurumu, Ankara, 2012.

Yeni Resimli Bilgi Ansiklopedisi, C 1-5, Başkan Yayınları, İstanbul, 1982.

GAZETE

Ankara Büyükşehir Belediyesi gazetesi, 24.07.2012.

Bursa Basın Bülteni, 21.11.2011.

Günaydın Adana gazetesi, 18.06.2014.

Haber Türk gazetesi, 24.10.2011.

Haber Türk gazetesi, 11.01.2012.

Haber Türk gazetesi, 11.06.2014.

Haber Türk, Kariyer gazetesi, 04.12.2013.

Hürriyet gazetesi, 12.03.2011.

Hürriyet gazetesi, 13.01.2012.

Hürriyet gazetesi, 05.03.2012.

Hürriyet gazetesi, 14.05.2012.

Hürriyet gazetesi, 13.02.2013

Hürriyet gazetesi, 06.05.2013.

Hürriyet gazetesi, 08.05.2013

Hürriyet gazetesi, 04.07.2013.

Hürriyet gazetesi, 12.12.2013.

Hürriyet gazetesi, 20.06.2014.

Radikal gazetesi, 15.11.2011.

Sabah gazetesi, 23.03.2011.

Sabah gazetesi, 03.06.2014.

Sabah gazetesi, 25.06.2014.

Sabah gazetesi, 17.07.2014.

İNTERNET SAYFALARI

<http://tuikapp.tuik.gov.tr/Bolgesel/tabloyilSutunGetir.do?durum=acKapa&menuNo=191&altMenuGoster=1> (Erişim tarihi: Haziran 2014)

<http://www.bik.gov.tr/yurтта-yagis-hayati-olumsuz-ekiledi-haberi-68439/> (Erişim tarihi: Haziran 2014)

<http://www.deprem.gov.tr/sarbis/Shared/DepremHaritalari.aspx> (Erişim tarihi: Haziran 2014)

http://www.tbmm.egov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf (Erişim tarihi: Haziran 2014)

<http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/137-160.pdf> (Erişim tarihi: Haziran 2014)

GÖRSEL KAYNAKÇA

Atatürk, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1996. (s. 44, 102, 103)

Bixby, William, **Galileo ve Newton'un Evreni**, çev.: Nermin Arık, TÜBİTAK Popüler Bilim Yayınları, İstanbul, Haziran 1997. (s. 101, 107)

Dâhi Kurtarıcı Mustafa Kemal Atatürk, C 1, 2, Ata Basın Yayın, İstanbul, 2001. (s. 40, 46, 47)

Dünden Bugüne Ankara, ATO Yayınları, Ankara, Tarihsiz. (s. 38, 40, 58)

İşiksel, Cemal, **Atatürk**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1969. (s. 43, 45, 47, 103)

Özkan, Abdullah, **Kurtuluş Savaşı ve Atatürk Dönemi**, C 3, Boyut Matbaacılık AŞ, İstanbul, 2005. (s. 41)

Photo Objects, Hemera Technologies, USA, 2004. (s. 97)

Yayınevi Fotoğraf Arşivi: (s. 12, 13, 15, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 42, 43, 53, 55, 56, 58, 60, 61, 67, 79, 80, 81, 82, 83, 88, 89, 96, 104, 105, 117, 118, 119, 120, 122, 123, 133, 134, 137, 138, 139, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 154, 158, 159, 160, 162, 164, 165, 167)

Yayınevi Harita Çizim Arşivi: (s. 54, 56, 62, 70, 74, 75, 156).

Yayınevi İki Boyutlu Çizim Arşivi: (s. 20, 52, 78, 114)

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/34/21/733751/resimler/2013_03/13174002_dsc_0942.jpg (Erişim tarihi: Haziran 2014) (s. 116)

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/61/01/716946/resimler/2014_04/25234044_19.jpg (Erişim tarihi: Haziran 2014) (s. 36)

http://www.losev.org.tr/filesfordownload/2011/basin_gorseller/buyuk/losev_basin_14.JPG (Erişim tarihi: Haziran 2014) (s.120)

http://www.mamak.bel.tr/userfiles/haberimages4/FDB_2169.jpg (Erişim tarihi: Haziran 2014) (s. 89.)

http://www.orkoy.gov.tr/ORKOY/Libraries/ResimliHaber/GGG_1.sflb.ashx (Erişim tarihi: Haziran 2014) (s. 13.)

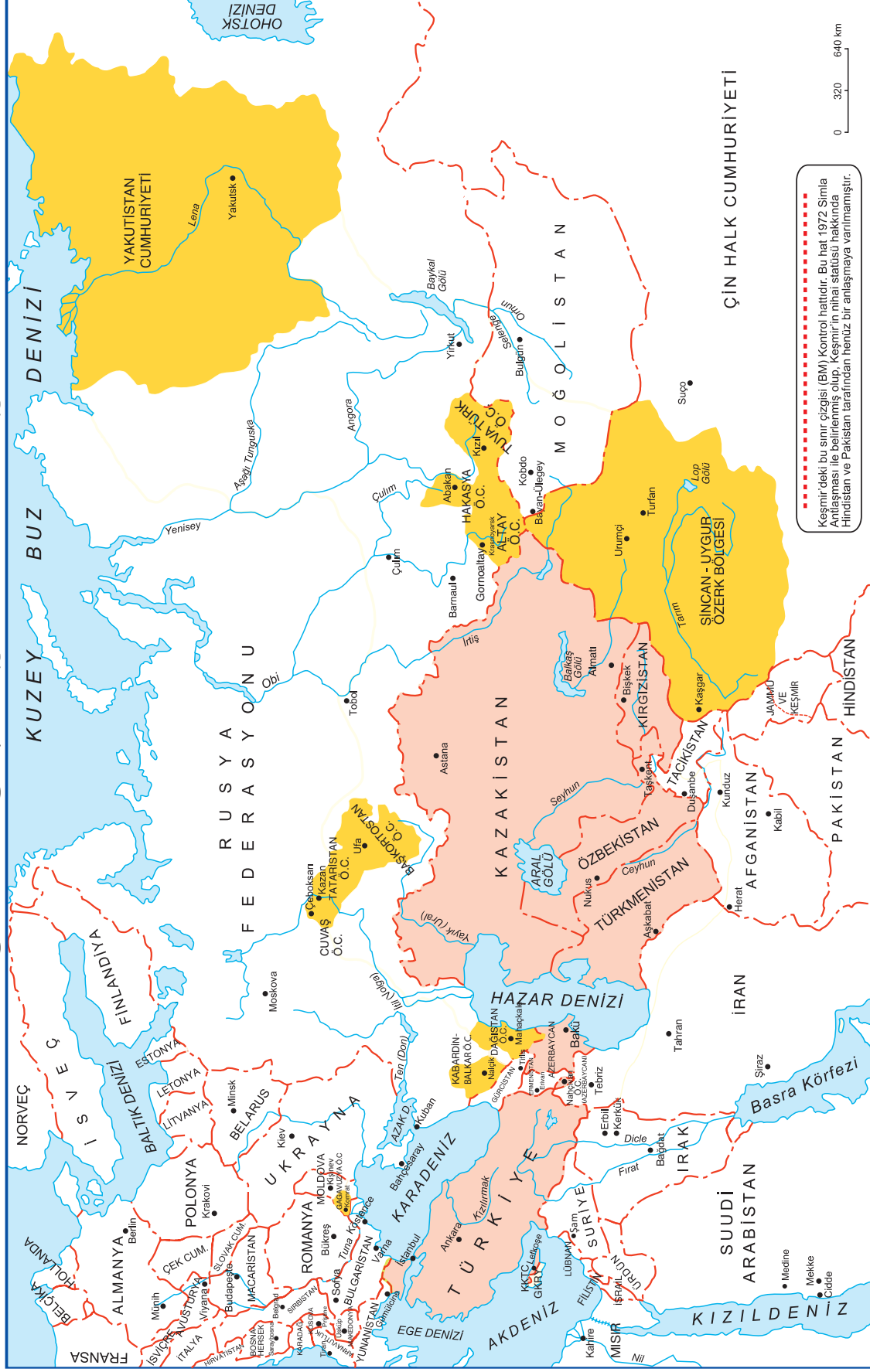
<http://www.ozdenhuzurevi.gov.tr/haber/90-gazi-mustafa-kemal-ortaokulundan-huzurevi-sakinlerine-ziyaret> (Erişim tarihi: Ocak 2015) (s. 118)

<http://www.shutterstock.com.tr> (s. 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 29, 30, 51, 52, 59, 62, 63, 64, 66, 73, 78, 85, 86, 87, 95, 98, 99, 101, 104, 106, 113, 115, 116, 131, 132, 136, 153, 154, 155, 161, 163, 166, 167)

http://www.tema.org.tr/folders/14966/categorialimages/912/picture_first_k.jpg (Erişim tarihi: Haziran 2014) (s.121, 124)

<http://www.trakyakent.gov.tr/fotograf.php?id=293&fs=3> (Erişim tarihi: Haziran 2014) (s. 36)

TÜRK DÜNYASI HARİTASI

İŞARETLER	BAĞIMSIZ DEVLETLER	ÖZERE CUMHURİYETLER	KISALTMALAR
--- DEVLET SINIRI	AZERERBAYCAN BAKÜ	ALTAI Ö.C. BAKARDIN-BALKAR Ö.C.	Ö.C.
BAĞIMSIZ TÜRK DEVLETLERİ	KAZAKİSTAN ASTANA	SINCAN UYGUR ÖZERE BÖLGESİ URUMÇİ	Özere Cumhuriyeti
ÖZERE CUMHURİYETLER	KIRGIZİSTAN BIŞKEK	TATARİSTAN Ö.C. KAZAN	KKTC
	KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ LEFKOŞA	TUVA TÜRK Ö.C. KIZIL	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
	ÖZBEKİSTAN TAŞKENT	YAKUTİSTAN CUMHURİYETİ YAKUTSK	GKRY
	TÜRKİYE ANKARA		Güney Kıbrıs Rum Yönetimi
	TÜRKMENİSTAN AŞKABAT		
	AZERERBAYCAN BAKÜ		
	KAZAKİSTAN ASTANA		
	KIRGIZİSTAN BIŞKEK		
	KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ LEFKOŞA		
	ÖZBEKİSTAN TAŞKENT		
	TÜRKİYE ANKARA		
	TÜRKMENİSTAN AŞKABAT		